

RN 776

INSTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI
INSTITUTE OF GEOGRAPHY OF THE UNIVERSITY EDVARD KARDELJ OF LJUBLJANA

POROČILO O DELU ZA LETO 1988

URP/RP: NACIONALNA VPRAŠANJA, MEDNACIONALNI ODNOSI,
IZSELJENSTVO

C5 - 0602 - 506 - 88

Ljubljana, 1988

I.

1. URP/RP: Nacionalna vprašanja, mednacionalni odnosi, izseljenstvo
C5 - 0602 - 506 - 88
2. PS: Geografski problemi urbanizacije na narodnostno mešanem območju Prekmurja, Slovenske Istre, v zamejstvu in v območjih slovenskega izseljenstva
3. Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani
4. Koordinator: mag. Rado Genorio
5. Raziskovalna skupina: dr. Vladimir Klemenčič
mag. Rado Genorio
Peter ~~Beltram~~ ^{Kendulski}
Tatjana Ogrinc
6. Predmetna oznaka: socialna geografija, narodna manjšina, slovenska Istra, Prekmurje, Koroška, izseljenstvo, Argentina, Buenos Aires, poselitev
7. Financer: RSS -

Datum: 15. 12. 1988

Koordinator:
mag. Rado Genorio

Direktor:
mag. Rado Genorio

II.

GEOGRAFSKI PROBLEMI URBANIZACIJE NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU PREKMURJA, SLOVENSKE ISTRE, V ZAMEJSTVU IN V OBMOČJIH SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA

Povzetek

Letno poročilo predstavlja rezultate raziskovalnega dela, ki se nadaljuje iz prejšnjih let. Prvi del raziskave temelji na proučevanju procesov urbanizacije na prostor, v katerem živi narodnost in na narodnost samo. Večji del proučevanj je bilo zato namenjenih primerjavi prebivalstvenih in poselitvenih struktur med pripadniki različnih narodnosti ter ugotavljanju spremenjenega vzorca poselitve italijanske narodnosti. Drugi del programskega sklopa obravnava gravitacijsko zaledje dijakov Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu v šolskem letu 1987/88. Hkrati je podana socialno-geografska analiza družin dijakov. Raziskava skuša poiskati nova metodološka izhodišča dela glede na spremenjeni položaj šolstva na Koroškem. Zadnji del poročila podaja ključne rezultate socialnogeografske analize slovenskih priseljenških skupnosti v velikem Buenos Airesu. Po analizi naselitvenih vzorcev je ugotovljeno, da lahko slovensko skupnost uvrstimo v srednji sloj mestnega prebivalstva.

III.

GEOGRAPHICAL PROBLEMS IN THE URBANIZATION ON THE NATIONALLY MIXED AREAS OF PREKMURJE AND SLOVENE ISTRIA, IN COUNTRIES ACROSS THE BORDER, AND IN AREAS WITH SLOVENE EMIGRANT POPULATION

Summary

The annual report presented here is an account of the studies over the past years. The first chapter based on the investigation of urban processes in the area settled by different nationalities and in particular in the area settled by Italians. The greater part of the research is dedicated to a comparative analysis of the population and settlement structure of different national groups and the changing pattern of settlement of the Italian nationality. The second chapter deals with the regional origin of secondary school pupils at the Slovene secondary school in Celovec, by 1987/88. Also a sociogeographical analysis of the pupils' family is done. The research deals with the new methodological approach according to the changing school system in Carinthia. The last chapter presents the main results of the socio-geographical analysis of the Slovene immigrant communities in Greater Buenos Aires. The analysis of the settlement pattern shows that almost the whole ethnic community belongs to middle classes of the urban population.

BIBLIOGRAFIJA

GENORIO Rado:

- Slovenci v delavskem gibanju Argentine v obdobju med obema vojnama, Migracijske teme, Zagreb, 4 (1988), št. 1-2, str. 187-193, 16 cit.lit.
- Slovenska naselbina v argentinski Cordobi. Razvoj in social-nogeografske poteze, Slovenski koledar '89. Koledar za Slovence po svetu, Ljubljana 36 (1988), str. 175-184, 5 cit. lit., 4 grafikoni.
- Socioekonomski položaj argentinskih Slovencev. Referat na multidisciplinarnem simpoziju: Posvetna eshatologija in komercialna etika pri malih narodih. Ljubljana, 5. - 7. december 1988, SAZU, 16 str., 2 grafikona.

REPOLUSK Peter:

- Skupaj z Vilhar Nada, Beltram Peter:
Dobrovnik/Dobronak TERBELI - URBANISZIKAI DEMOGRAFIAI BEMUTATASA ES TARSADALMI - GAZDASAGI PROBLEMATIKAJA. Magyarok es Szlovenek. Allani Gorkij konyvatar, Budapest, 1987, str. 116-159, 5 cit.lit.

VSEBINA

Stran

1. UVOD	1
2. NEKATERE ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA IN POSELITVE OBČIN ISOLA, KOPER IN PIRAN TER NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA	4
3. SPREMINJANJE ETNIČNE STRUKTURE OBMOČJA	13
3.1. Upadanje števila italijanskega prebivalstva	13
3.2. Etnična struktura NMO	18
4. NEKATERE DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA	25
4 NARODNOSTNI VIDIK GEOGRAFSKEGA PROUČEVANJA URBANIZACIJE V PREKMURJU IN SLOVENSKI ISTRI	25
5. SOCIALNE IN SOCIOEKONOMSKE ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA PO NARODNOSTI .. Peter Repolusk	37
5.1. Dokončana šolska izobrazba in strokovna izobrazba	37
5.2. Aktivnost prebivalstva po narodnosti	43
6. PREBIVALSTVO Z ITALIJANSKIM MATERINIM JEZIKOM, KI SE JE OB POPISU PREBIVALSTVA NARODNOSTNO DRUGAČE OPREDELILO	47
7. VPLIV URBANIZACIJSKIH TOKOV NA ELEMENTE PROSTORSKE IN SOCIALNE MOBILNOSTI ITALIJANSKE NARODNOSTI	57
8. UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI	66

1. UVOD

Letno poročilo petletne raziskovalne naloge z naslovom "Narodnostni vidik geografskega proučevanja urbanizacije v Prekmurju in Slovenski Istri" je bila v letošnjem letu zasnovana tako, da zajema večji del zbranega gradiva ter nekatere zaključke o spremembah v prostorski in socialni mobilnosti italijanskega prebivalstva na narodnostno mešanem območju občin Izola, Koper in Piran (v nadaljnjem tekstu NMO). Gradivo bo v zaključni fazi delno spremenjeno in dopolnjeno ter vključeno v opredeljevanje procesov urbanizacije in njenih vplivov na mobilnost in strukture narodnosti s širšega stališča, torej v primerjavi z NMO v Prekmurju ter s siceršnjimi prostorskimi razvojnimi trendi v Sloveniji.

Geografska proučevanja narodnostne problematike je v osnovi usmerjeno v proučevanje prostorskega razvoja oziroma sprememb v geografskem okolju ter vpliva teh procesov na narodnost. V raziskovanju vplivov urbanizacije na prostorske značilnosti NMO smo se bolj kot na fizične elemente v pokrajini usmerili v prebivalstvene značilnosti narodnosti. Urbanizacijo v širšem pomenu te besede spremljajo intenzivne spremembe v prostorski razporeditvi prebivalstva, njegovih demografskih strukturah ter v elementih drugačnega reagiranja v prostoru in socialne mobilnosti (zaposlovanje, deagrarizacija, izobraževanje, ipd.).

Obravnavano območje označuje predvsem izredno hiter razvoj v okviru Slovenije ter zelo močno priseljevanje prebivalstva, ne le iz Slovenije, ampak tudi iz drugih republik. V analizo prebivalstvenih sprememb zato nismo vključili samo avtohtono italijansko prebivalstvo, ampak tudi slovensko, ki je deloma avtohtono ter

pripadnike narodnosti, priseljenih iz drugih jugoslovanskih republik in pokrajin. Celotna prebivalstvena podoba NMO je v tesni povezavi z njeno nacionalno pestrostjo ter z različnimi trendi naseljevanja, naravne rasti in zaposlovanja posameznih narodnostnih skupin.

Podatkovna baza je bila, v kolikor ni v tabelah ali med tekstom navedeno drugače, povzeta iz popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj iz leta 1981. Nekatere primerjave so bile opravljene z ustreznimi popisi za leti 1961 in 1971.

V analizo je bilo zajeto območje narodnostno mešanih naselij v občinah Izola, Koper in Piran, saj je sicer maloštevilna italijanska narodnost v tem predelu izrazito skoncentrirana (1870 do 2187 od vseh v Sloveniji oziroma 85,5 %).

Naselja narodnostno mešanega območja občine Koper

Ankaran - Ancarano

Barizoni - Barisoni

Bertoki - Bertocchi

Bošamarin - Bossamarino

Cerej - Cerei

Hrvatini - Crevatini

Kampel - Campel

Kolomban - Colombano

Koper - Capodistria

Premančan - Premanzano

Šalara - Salara

Škocjan - San Canziano

Sp. Škofije - Valmarin (del naselja)

Naselja narodnostno mešanega območja občine Izola

Dobrava - Dobrava

Izola - Isola

Jagodje - Jagodje

Livade - Livade

Polje - Polje

Naselja narodnostno mešanega območja občine Piran

Dragonja - Dragogna

Lucija - Lucia

Parecag - Parezzago

Piran - Pirano

Portorož - Portorose

Seča - Sezza

Sečovlje - Sicciole

Strunjan - Strugnano

Po programu smo v začetku nameravali izvesti sondne analize v posameznih naseljih, vendar smo zaradi načina poselitve italijanskega prebivalstva, zlasti majhnega števila v posameznih naseljih ali delih naselij, to analizo nadomestili s primerjalnim obravnavanjem urbanega in ruralnega prebivalstva. Med urbana naselja smo šteli tista, ki jih kot naselja mestnega tipa opredeljuje tudi metodologija statistike - Koper v občini, Koper, Izola, Livade in Jagodje v občini Izola ter Piran, Portorož in Lucija v občini Piran.

V programu je bila za letošnje leto tudi obravnava nekaterih pomembnejših institucij narodnosti, vendar je v poročilo zaradi zaključenosti prebivalstvene problematike nismo vključili, pač pa bo upoštevana v zaključnem poročilu.

2. NEKATERE ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA IN POSELITVE OBČIN IZOLA, KOPER IN PIRAN TER NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA

Območje občin Slovenske Istre (v literaturi se pojavljajo tudi poimenovanja Koprsko primorje, Obala, Slovenska obala, Koprščina, Koprsko) ima v povojnem razvoju v okviru SR Slovenije nekatere posebnosti v dinamiki in vsebini gospodarskega, socialnega in prostorskega razvoja. Vzrok lahko iščemo predvsem v dveh dejavnikih:

- izrazita komparativna prednost za razvoj posameznih dejavnosti zaradi lege ob morju;
- dinamične populacijske spremembe zaradi spremembe meje ter hitrega razvoja na novo lociranih gospodarskih dejavnosti v tem prostoru.

Spremenjena relativna vloga revije po priključitvi k Jugoslaviji oziroma Sloveniji je močno spremenila gospodarsko podobo območja. Industrijska dejavnost ne izkazuje podobne dinamike rasti (glede na podatke o zaposlovanju in številu delovnih mest) kot drugje v Sloveniji, zelo pa je porasel pomen terciarnih dejavnosti, v občini oziroma mestu Koper pa kvartarnih zaradi krepitve centralnih dejavnosti za širše območje, ki je prej v celoti gravitiralo proti Trstu. Ugotovitev v splošnem velja za vse tri občine, čeprav so v notranjeregionalni delitvi dela opazne usmeritve: območje Izole v sekundarne dejavnosti, zlasti industrija, Koper v kvartarne dejavnosti ter Pirana v dejavnosti, ki so v večji meri pomembne za razvoj turizma.

Tabela 1: Delež zaposlenih v nekaterih področjih dejavnosti leta 1981

	industrija	promet in zveze	trgovina	gostinstvo in turizem
občina Izola	41,4	8,1	8,8	5,8
občina Koper	28,1	11,8	11,7	3,7
občina Piran	18,8	11,1	9,8	23,1
S K U P A J	28,6	11,0	10,8	8,2
SR SLOVENIJA	43,6	5,2	9,7	3,1

Dinamika rasti števila prebivalstva v občinah Izola, Koper in Piran je znatno višja od republiške, razlika pa se je med leti 1971 in 1981 še povečala. V obdobju do 1971 je predvsem hitro naraščalo število prebivalstva v občini Koper, kasneje pa zlasti v občini Piran.

Tabela 2: Dinamika rasti števila prebivalstva med leti 1961 in 1981

	indeks rasti			delež od preb. SRS			štev. prebivalstva 1981
	71/61	81/71	81/61	1961	1971	1981	
občina Izola	112,3	119,3	134,0	0,6	0,6	0,7	12513
občina Koper	121,3	118,1	143,2	1,8	2,1	2,2	41843
občina Piran	108,3	123,3	133,5	0,7	0,7	0,8	15235
S K U P A J	116,6	119,4	133,5	0,7	0,7	0,8	69591
SR SLOVENIJA	108,5	109,5	118,9	100,0	100,0	100,0	1891864

Številčna rast prebivalstva je bila v večji meri kot z nadpovprečno rastjo povezana z zelo močnimi imigracijskimi tokovi, ki so bili deloma kompenzacijski tokovi zaradi močne povojne emigracije v Italijo, zlasti v kasnejših desetletjih pa tesno povezani s prilivom delovne sile v novo razvijajoče se gospo-

darske dejavnosti. Izmenjava prebivalstva med leti 1945 in 1956 je bila izredno močna. V tem obdobju se je v Italijo odselilo 25070 prebivalcev, predvsem Italijanov, kar je predstavljalo skoraj polovico vsega prebivalstva tedanje cone B (leta 1945 68552 prebivalcev) (Titl. J., 1965, str.113; iz Piry I., P. Repolusk, 1985, str. 46). Med leti 1945 in 1954 je območje zapustilo 32,7 % prebivalcev, v letih 1955 in 1956 pa še nadaljnjih 23,6 %. Ob zaključnem izseljevanju leta 1956 je bilo na tem območju le 36865 prebivalcev. To je bila največja depopulacija v Slovenski Istri po letu 1880 (Medica K, 1987, str. 81-82).

Imigracijski tokovi so glede etnične, socialne in socio-ekonomske strukture imigrantov zelo pestri. Do leta 1971 so priseljeneci prihajali predvsem iz notranjosti Slovenije in iz bližnjih predelov Hrvaške, tok priseljencev iz drugih jugoslovanskih republik pa se je okrepil v sedemdesetih letih.

Tabela 3: Struktura prebivalstva (v %) po imigracijskih značilnostih - območje prejšnjega bivanja (1. 1981)

	ves čas žive v istem naselju	priseljeni iz naselja iste ob- čine	priseljeni iz druge občine SRS	priseljeni iz druge republike SFRJ ali tujine
občina Izola	28,3	14,8	41,6	15,3
občina Koper	37,3	20,4	27,6	14,7
občina Piran	28,2	21,6	33,2	16,9
S K U P A J	33,7	19,7	31,3	15,3
SR SLOVENIJA	52,7	19,7	21,5	6,1

Večjo prostorsko mobilnost oziroma posledice le-te odražajo tudi ostale strukture prebivalstva, v demografskem oziru pa zlasti starostna in spolna struktura prebivalstva z nižjim de-

ležem prebivalstva, starega od 0 do 14 let nad 64 let ter nekoliko višji koeficient maskulinitete (oziroma deleža moškega prebivalstva), kar pa je lahko tudi posledica manjšega števila ostarelega prebivalstva.

Tabela 4: Starostna in spolna struktura prebivalstva (1. 1981)

	0 - 14 let	15 - 64 let	65 let in več	indeks staranja	koeficient maskulinitete
občina Izola	21,4	70,3	8,3	38,8	955
občina Koper	22,2	69,1	8,7	39,1	983
občina Piran	21,5	69,8	8,7	40,3	949
S K U P A J	21,9	69,5	8,6	39,3	970
SR SLOVENIJA	23,0	65,9	11,1	48,1	944

Vse tri občine sodijo v Sloveniji med območja z najvišjo stopnjo urbanizacije. Delež urbanega prebivalstva leta 1981 je znašal:

občina Izola	- 90,1 %
občina Koper	- 56,4 %
občina Piran	- 78,6 %
vse 3 občine skupaj	- 67,3 %
SR SLOVENIJA	- 48,9 %

Narodnostno mešano območje, poseljeno s pripadniki italijanske narodnosti, obsega obalni, najdinamičnejši del Slovenske Istre. Regionalni razvoj zaradi izrazitih prednosti obalnega pasu ves čas izkazuje polarizacijo, saj notranjost vseh treh občin, ki je hribovita, agrarna in v posameznih predelih že več desetletij depopulacijska, stagnira.

Območje, kjer žive pripadniki narodnostne skupnosti, označuje več posebnosti, ki so bistvenega pomena pri proučevanju proce-

sov urbanizacije v fizičnem in socioekonomskem pomenu, prav tako pa tudi pri proučevanju reagiranja in odzivanja italijanskega prebivalstva na transformacijo socialno-geografskega okolja. Za NMO veljajo v absolutnem in relativnem smislu vse prej navedene značilnosti vseh treh občin, kjer se nahaja, saj zajema celoten obalni pas z izjemo nekaterih naselij v krajevnih skupnostih Škocjan, Vanganel, Pobegi-Čežarji, Dekani in Škofije v občini Koper.

Za prostorski razvoj območja je značilno prepletanje prostorsko intenzivnih dejavnosti - prometa, turizma in rekreacije, intenzivnega kmetijstva, industrijske in servisne dejavnosti, stanovanjske gradnje. Prostor kot fizična kategorija postaja eden osnovnih elementov razvoja urbanizacije in njenega omejevanja. Območje je zaradi tega v perspektivi ekološko dokaj obremenjeno, še posebej, če se bo razvoj regije v celoti nadaljeval z izrazito polarizacijo obalni pas - zaledje.

NMO oziroma naselja na NMO, ki jih opredeljuje prisotnost italijanskega prebivalstva ima zaradi migracij delovne sile tudi sicer zelo pestro etnično strukturo. Posamične etnične skupine imajo zaradi svojih posebnosti v demografskih, socialno-ekonomskih in socialnih strukturah pomembno vlogo pri oblikovanju splošne prebivalstvene podobe in prebivalstvenih premikov, zlasti v urbanem prostoru.

Območje je zaradi vseh naštetih dejavnikov spremenilo svojo tradicionalno identiteto, tako v prebivalstvenem kot gospodarskem morfološkem in gravitacijskem oziru.

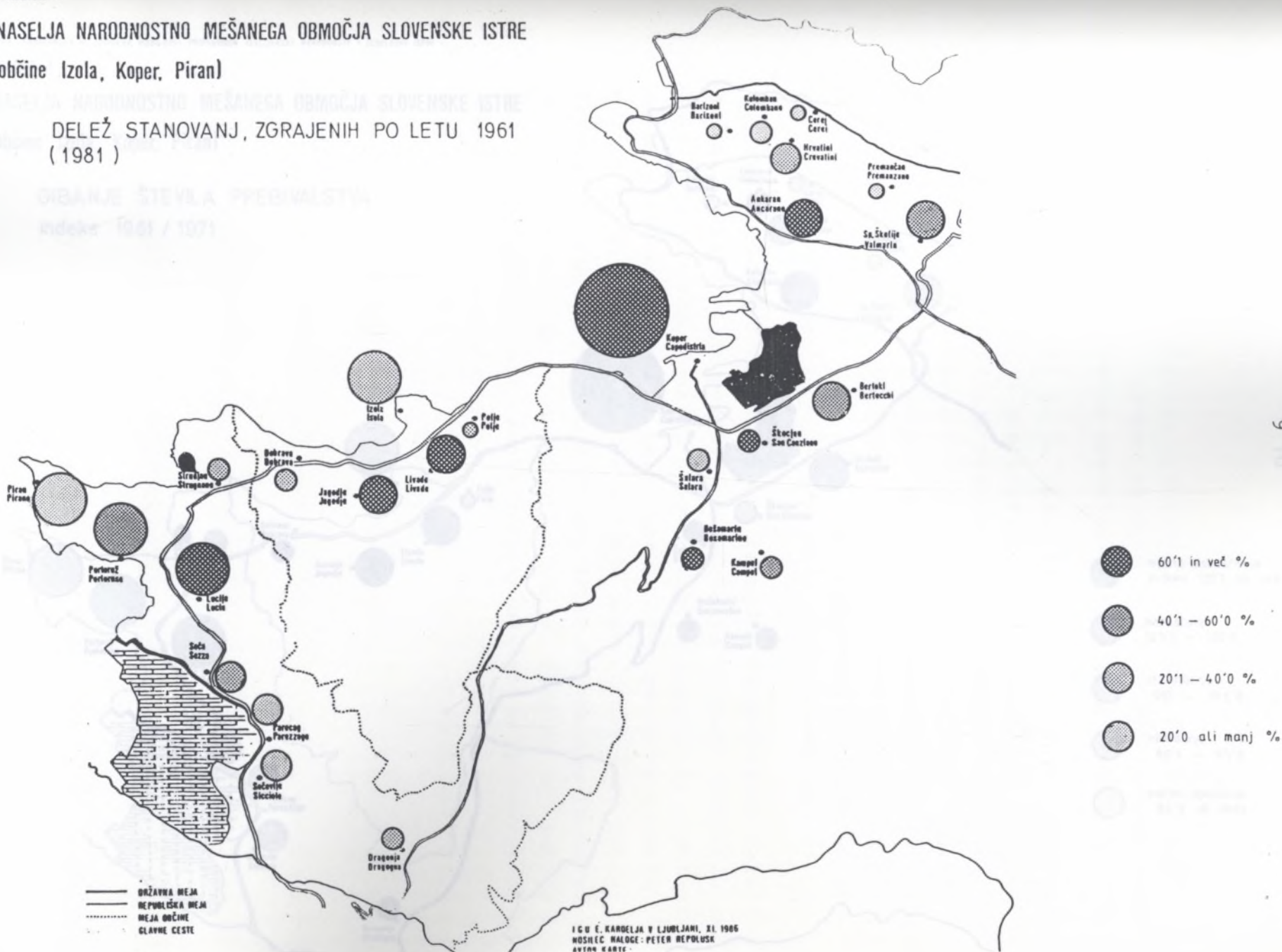
Koncentracija prebivalstva na NMO v okviru vseh treh občin se povečuje. Leta 1971 je tu živel 77,3 %, leta 1981 pa 81,5 % prebivalstva. Koncentracija se kljub manjšanju števila prebivalstva v starih mestnih predelih ne zmanjšuje, saj je odtok ter s tem gradnja stanovanj in komunalne infrastrukture usmerjen v glavnem v novo nastala naselja mestnega tipa ali podeželska naselja na

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

DELEŽ STANOVANJ, ZGRAJENIH PO LETU 1961
(1981)

OBKLEPIŠTE ŠTEVILA PREDVALSTVA
indeks 1961 / 1971

NMO. Indeks rasti števila prebivalstva na NMO med leti 1971 in 1981 znaša 125,9, indeks za območje izven NMO za isto obdobje pa celo kaže na rahlo upadanje oziroma stagnacijo - 97,3.

Med leti 1971 in 1981 je še vedno naraščala stopnja urbanizacije, z 79,5 % na 82,3 % mestnega prebivalstva. Visoka stopnja rasti in urbaniziranosti je razumljiva, saj obsega centre občin in je nadaljevanje stare tradicionalne urbanizacije. Analiza in vrednotenje vplivov procesov urbanizacije na strukturo in mobilnost italijanskega prebivalstva pa je v tesni povezavi z razvojnimi trendi območja in v tem primeru bistveno različna od prostorskega in narodnostnega razvoja na NMO v Prekmurju.

Fizično širjenje urbanizacije je razvidno iz priložene tabele z deleži urbaniziranja površin za NMO in za celotno Slovenijo za leti 1953 in 1979. Podatki o površinah so povzeti iz podatkov za katastrske občine, ki se v naselbinskem oziru ne ujemajo povsem z NMO (prišteta so še območja naselij Čežarji, Pobegi, Triban, Grinjan in Manžan v občini Koper ter Malija in Šared v občini Izola), ga pa v celoti zajemajo. Podatek ne vsebuje samo pozidanih površin, ampak tudi komunikacije in površine, namenjene infrastrukturi.

NMO	959	1096	31,2	35,6	114,5
S K I I P A J	1992	2493	20,2	25,0	125,2
SN SLOVENIJA	109397	127069	5,4	6,3	116,1

niše razpisne in poročne volje

1979, Problematika naseljske strukture v luči dolgoročnega razvoja. Ljubljana: IZS, tiskopis, Ljubljana.

Tabela 5: Delež in gibanje urbaniziranih površin l. 1953 in 1979

Katastrska občina	urbanizirane povr- šine v ha		delež od povr- šine KO v %		indeks giba- nja
	1953	1979	1953	1979	1979/1953
2626 Izola (Isola)	73	86	48,2	57,0	117,8
2628 Malija	44	58	4,5	5,9	113,8
NMO občina Izola	117	144	10,3	12,7	123,1
2590 Hribi (Monti)	26	30	6,7	7,7	115,4
2591 Milje (Muggia)	2	2	4,8	4,8	100,0
2592 Jernej (Bortolo)	14	16	5,0	5,6	114,3
2593 Oltra	32	46	9,6	14,1	143,8
2594 Ankaran (Ancarano)	46	43	12,0	11,1	93,5
2595 Škofije (Albaro, Vescova)	39	46	8,6	10,0	117,9
2604 Bertoki (Bertocchi)					
2605 Koper (Capodistria)	757	1068	19,6	27,7	141,1
2606 Smedela (Semedella)					
NMO občina Koper	916	1251	16,0	21,8	136,6
2630 Piran (Pirano)	37	38	44,3	46,1	102,7
2631 Portorož (Portorose)	234	281	16,3	19,5	120,1
2632 Sečovlje (Sicciole) ^x	688	779	44,2	50,0	113,2
NMO občina Piran	959	1098	31,2	35,6	114,5
S K U P A J NMO	1992	2493	20,2	25,0	125,2
SR SLOVENIJA	109397	127059	5,4	6,3	116,1

x) prišteta je površina solin

Vir: Kladnik Drago, 1981, Problematika zemljiške strukture v luči dolgoročnega razvoja Slovenije. IGU, tipkopis, Ljubljana.

3. SPREMINJANJE ETNIČNE STRUKTURE OBMOČJA

3.1. Upadanje števila italijanskega prebivalstva

Število italijanskega prebivalstva v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji stalno upada. S problemom se je s stališča širšega prostorskega aspekta razvoja ukvarjalo posredno ali neposredno večje število avtorjev (Klemenčič V., T. Palčič, 1964; Piry I., P. Repolusk, 1985; Medica K., 1987). Pojav v jugoslovanskem pa tudi širšem evropskem prostoru ni osamljen. Popdatki popisa l. 1981 za Jugoslavijo kažejo, da razen Albancev (visoka nataliteta), Vlahov in Romov (drugačen odnos do narodnostne opredelitve pri narodnosti sami in v širšem okolju) ter Avstrijcev (število pripadnikov je majhno in razpršeno) upada absolutno in relativno število vseh narodnosti pa tudi nekaterih narodov (Hrvati, število Srbov stagnira). Indeks upadanja števila italijanskega prebivalstva znaša 69, v Sloveniji 73 in na Hrvaškem 67.

Vzroke za upadanje lahko razdelimo v tri skupine:

- množična odselitev do leta 1956 in z njo povezane demografske spremembe;
- relativnost in spremenljivost prihološkega in kulturnega pojma narodne zavesti in pripadnosti, ki ji metodologijo popisa prebivalstva po narodnosti omogoča več možnosti opredeljevanja, kar je zlasti razvidno iz relacije narodnost-materin jezik;
- sodobni trendi, povezani z modelom poselitve Italijanov, z njihovo socialno in prostorsko mobilnostjo in zlasti z vlogo narodnostno mešanih zakonov, družin in gospodinjstev.

Množična odselitev italijanskega prebivalstva po vojni - kot vzroki se v literaturi najpogosteje pojavljajo narodnostni, politični in ekonomski (Medica K., 1987, str. 82) - je v demografski strukturi in poselitni zapustil številne negativne posledice. Zaradi poudarjenega selektivnega principa emigracije je

postalo italijansko prebivalstvo izrazito staro in je s stališča nadaljnjega povečevanja števila presešlo demografski prag. Ta proces je pospešila tudi razpršenost poselitve znotraj NMO in manjšinskost italijanskega prebivalstva v posameznih naseljih oziroma pomešanost s pripadniki ostalih narodnosti.

Tabela 6: Nacionalna struktura prebivalstva narodnostno mešanih naselij Slovenske Istre leta 1961, 1971 in 1981

	1961			1971			1981		
	Skup.	It.	%	Skup.	It.	%	Skup.	It.	%
PIRAN									
Dragonja	185	4	2,1	181	14	7,7	210	9	4,2
Lucija	1004	211	21,0	1667	234	14,0	4072	220	5,4
Paracag	693	113	16,3	685	127	18,5	667	73	10,9
Piran	5474	469	8,5	5483	365	6,6	4951	199	4,0
Portorož	1564	83	5,3	1948	138	7,0	2949	127	4,3
Seča	664	115	17,3	721	129	17,8	722	68	9,4
Sečovelje	564	73	12,9	563	73	12,9	569	22	3,8
Strunjan	470	149	31,7	471	120	25,4	477	97	20,3
IZOLA									
Dobrava	181	43	23,7	178	26	14,6	258	19	7,3
Izola	7413	461	6,2	8603	415	4,8	8694	289	3,3
Jagodje	299	8	2,6	325	10	3,0	1323	8	0,6
Livade	155	15	9,6	183	18	9,8	1076	36	3,3
Polje	202	4	1,9	195	5	2,5	184	3	1,6
KOPER									
Ankaran	955	64	6,7	1177	42	3,5	1735	26	1,4
Barizoni	444	21	4,7	240	1	0,4	113	1	0,8
Bertoki	774	87	11,2	1136	92	8,0	1254	76	6,0
Bošamarin	52	5	9,6	89	4	4,4	212	14	6,6
Hrvatini	700	65	9,2	884	67	7,5	870	47	5,4
Kampel	142	1	0,7	199	8	4,0	245	5	2,0
Kolomban	-	-	-	344	36	10,4	320	18	5,6
Koper	10497	496	4,7	17608	507	2,8	23581	474	2,0
Šalara	471	35	7,4	289	23	7,9	355	10	2,8
Škocjan	577	33	5,7	401	10	2,4	357	5	1,4
Cerej	-	-	-	160	3	1,8	125	-	0,0
Premančan	583	26	4,4	164	-	0,0	146	3	2,1
Sp. Škofije	999	32	3,2	1148	32	2,8	1239	21	1,1

Gibanje števila italijanskega prebivalstva lahko opazujemo na treh različnih prostorskih nivojih:

- SR Slovenija
- občine Izola, Koper in Piran
- NMO v treh občinah.

Tabela 7: Razporeditev in gibanje števila italijanskega prebivalstva v okviru Slovenije

	št.1961	% 61	št.1971	%71	št.1981	%81	ind.81/ 61	ind.81/ 71
NMO Izola	531	17,3	474	15,8	355	16,2	66,9	74,9
MNO Koper	865	28,2	825	27,5	700	32,0	80,9	84,8
NMO Piran	1217	39,6	1200	40,0	815	37,3	67,0	67,9
Ostala nas. Slov.Istre	36	1,2	69	2,3	31	1,4	86,1	44,9
Ostali deli SR Slovenije	423	13,8	433	14,4	286	13,1	67,6	66,1
SKUPAJ	3072	100,0	3001	100,0	2187	100,0	71,2	72,9

Na vseh območjih je rast števila italijanskega prebivalstva negativna. Koncentracija italijanskega prebivalstva na NMO se je od leta 1971 do 1981 znižal s 83,3 % na 85,5 %. Dinamika upadanja je zlasti v zadnjem obdobju najmočnejša v naseljih Slovenske Istre izven NMO ter v ostalih občinah SR Slovenije. Najverjetneje gre v večini primerov za posamične selitve na območja brez italijanskih inštitucij, predvsem v času med obema vojnama. Največje število Italijanov izven občin Izola, Koper in Piran živi v občinah Zahodne Slovenije ter v večjih urbanih središčih:

Tabela 8: Gibanje števila italijanskega prebivalstva v občinah izven Slovenske Istre

	1971	1981
Nova Gorica	129	71
Ljubljanske občine	94	71
Mariborske občine	33	24
Postojna	13	14
Ajdovščina	13	14
Idrija	14	11
Sežana	22	11
Ilirska Bistrica	12	3
Tolmin	19	7
Ostale občine	84	60
S K U P A J	433	286

Naselja v občinah Izola, Koper in Piran izven NMO izkazujejo največji padec. Število Italijanov, zlasti pa število naselij z italijanskim prebivalstvom, se je v različnih popisih, predvsem v primerjavi s predvojnimi popisi, zelo menjalo. Deloma je vzrok temu različna metodologija ugotavljanja narodnostne pripadnosti, vzrok upadanja v zadnjem obdobju pa je verjetno podoben upadanju v ostalih delih Slovenije, deloma pa je pogojen z odseljevanjem na NMO, zlasti v urbana in zaposlitvena središča.

Največji delež italijanskega prebivalstva živi na NMO občine Piran, vendar se manjša na račun NMO občin Izola in Koper. V pretežni meri je to posledica notranjih migracij na relaciji ruralna območja - urbani centri. Posledica tega je, da število Italijanov v nekaterih mestnih naseljih (Lucija, Portorož, Livade, Koper) upada počasneje ali celo stagnira. Trend spreminjanja razmerja med številom ruralnega in urbanega prebivalstva pri Italijanah sledi trendom celotnega prebivalstva, le da z nekoliko manjšo intenzivnostjo.

Tabela 9: Razporeditev prebivalstva na NMO - odnos med urbanim in ruralnim prebivalstvom

	Število urb.pr.		Št. rural.pr.		Delež urb.pr.%		Delež rur.pr.%	
	1971	1981	1971	1981	1971	1981	1971	1981
NMO obč. Izola	9111	11093	373	442	96,1	96,2	3,9	3,8
NMO obč. Koper	17608	23581	6231	6971	73,9	77,2	26,1	22,8
NMO obč. Piran	9098	11972	2621	2645	77,6	81,9	22,4	18,1
SKUPAJ NMO	35817	46646	9225	10058	79,5	82,3	20,5	17,7

Tabela 10: Indeks gibanja števila prebivalstva v urbanih in ruralnih conah NMO med leti 1971 in 1981

	Urbano pr.	Ruralno pr.	SKUPAJ
NMO obč. Izola	121,8	118,5	121,6
NMO obč. Koper	133,9	111,9	128,2
NMO obč. Piran	131,6	100,9	124,7
SKUPAJ NMO	130,2	109,0	125,9

Tabela 11: Razporeditev italijanskega prebivalstva na NMO - odnos med urbanim in ruralnim prebivalstvom

	Število urb.pr.		Št. rural.pr.		Delež urb.pr.%		Delež rur.pr.%	
	1971	1981	1971	1981	1971	1981	1971	1981
NMO obč. Izola	443	333	31	32	93,5	93,8	6,5	6,2
NMO obč. Koper	507	474	318	226	61,5	67,7	38,5	32,3
NMO obč. Piran	737	546	463	269	61,4	67,0	38,6	33,0
SKUPAJ NMO	1687	1353	812	517	67,5	72,4	32,5	27,6

Tabela 12: Indeks gibanja števila italijanskega prebivalstva v urbanih in ruralnih conah NMO med leti 1971 in 1981

	Urbano pr.	Ruralno pr.	SKUPAJ
NMO obč. Izola	75,2	71,0	74,9
NMO obč. Koper	93,5	71,1	84,8
NMO obč. Piran	74,1	58,1	67,9
SKUPAJ NMO	80,2	63,7	74,8

3.2. Etnična struktura NMO

Etnična struktura občin Slovenske Istre in še zlasti naselij NMO je zelo pestra, tako glede števila narodnosti kot tudi njihovega deleža v skupnem prebivalstvu. Leta 1981 so v SR Sloveniji tri narodnosti (slovenska, hrvaška in srbska) presegle 1 % od skupnega prebivalstva. Na NMO je po podatkih istega popisa pet narodnosti (italijanska, slovenska, hrvaška, srbska in muslimanska) presegalo delež 1 % od skupnega prebivalstva. Etnična struktura je bila pestra že prej, precej pa so jo spremenile močne republiške migracije, ki so prisotne že vse obdobje po vojni, zlasti pa so se okrepile v sedemdesetih letih. Od leta 1971 do 1981 je skupni delež italijanskega in slovenskega prebivalstva na NMO upadel z 80,0 % na 73,6 %.

Posamezne narodnostne skupine prebivalstva lahko glede na gibanje razdelimo v tri skupine:

- italijansko prebivalstvo, ki nazaduje tako v absolutnem kot relativnem pogledu
- slovensko in hrvaško prebivalstvo absolutno narašča, relativno pa upada
- zelo hitro raste oziroma je naraslo absolutno in relativno število prebivalstva srbske, muslimanske, črnogorske, makedonske in albanske narodnosti

Tabela 13: Spremembe števila in deleža pripadnikov posameznih narodnosti v občinah Izola, Koper in Piran ter na NMO v letih 1971 in 1981

	Skupaj v obč. Izola, Koper in Piran 1971		Na NMO vseh treh občin 1971		Skupaj v obč. Izola, Koper in Piran 1981		Na NMO vseh treh občin 1981	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Italijani	2568	4,4	2499	5,5	1901	2,7	1870	3,3
Slovenci	45403	77,9	33554	74,5	50953	73,2	39884	70,3
Hrvati	6980	12,0	5921	13,1	8262	11,9	7162	12,6
Srbi	1399	2,4	1290	2,9	2801	4,0	2570	4,5
Muslimani	222	0,4	186	0,4	833	1,2	717	1,3
Črnogorci	98	0,2	89	0,2	169	0,2	165	0,3
Makedonci	51	0,1	51	0,1	156	0,2	155	0,3
Albanci	53	0,1	53	0,1	122	0,2	112	0,2
Ostali	213	0,4	202	0,4	289	0,4	275	0,5
Neopredeljeni	198	0,3	180	0,4	373	0,5	318	0,6
Jugoslovani	531	0,9	512	1,1	2942	4,2	2758	4,9
Regionalna pripad.	343	0,6	291	0,6	283	0,4	247	0,4
Neznano	233	0,4	214	0,5	507	0,7	471	0,8
S K U P A J	58292	100,0	45042	100,0	6959	100,0	56704	100,0

- ostalo prebivalstvo (ostali narodnostno opredeljeni, neopredeljeni, opredeljeni kot Jugoslovani, regionalno opredeljeni, neznano), katerih prebivalstveno dinamiko nismo obravnavali posebej, bodisi zato, ker gre za manjše skupine, ali pa zato, ker sklepamo, da so (zlasti narodnostno neopredeljene skupine) strukturno močno drugačne med obema popisoma prebivalstva in da se je v te kategorije v obeh popisih deloma opredeljevalo različno prebivalstvo.

Prisotnost prebivalstva iz drugih republik Jugoslavije, je če uoštevamo začasno in ne stalno prisotno prebivalstvo, še višja,

saj gre večinoma za delavce v nekaterih dejavnostih terciarnega in deloma sekundarnega sektorja. Začasno prisotno prebivalstvo poveča število prebivalstva obalnih občin za 5,8 % (v SR Sloveniji le za 4,3 %).

To so imigracijska in emigracijska gibanja, ki časovno niso zelo oddaljena oziroma še trajajo in se njihove posledice močno odražajo v prostorski razporeditvi in gibanju števila prebivalstva. Tradicionalne in kulturne razlike v rodnosti, prostorski mobilnosti ter socialnih in socioekonomskih strukturah pri različnih narodnostih so pomemben faktor pri analizi strukture poselitve.

Delež italijanskega prebivalstva se zmanjšuje tako v ruralnih kot v urbanih naseljih. Delež Slovencev se je zmanjšal v mestnih naseljih, predvsem zaradi imigracije drugih narodnosti in zaradi nizke rodnosti. Znižal se je njihov delež v podeželskih naseljih NMO, kar je v dokajšnji meri rezultat izseljevanja iz mestnega prostora v okoliška naselja. Ta proces ni omejen samo na ruralna naselja znotraj NMO, ampak zlasti po letu 1981 zajema širše zaledje (Raven in Nova vas v občini Piran, Malija in Šared v občini Izola, Pobegi, Čežarji, Pridvor in naselja na slemenu od Šmarij do Marezig, v občini Koper). Delež hrvaškega prebivalstva upada na podeželju (število na podeželju upada tudi absolutno) in stagnira v mestih. Deloma je, podobno kot pri Slovencih, vzrok v nizki rodnosti prebivalstva. Prebivalstvu iz ostalih republik Jugoslavije povečuje svoj delež tako v ruralnih, zlasti pa v urbanih naseljih. Ob močnem pozitivnem migracijskem saldu je, vsaj v zadnjem obdobju, po izenačitvi dotoka moškega in ženskega prebivalstva, vzrok v precej visoki rodnosti. O visoki rodnosti lahko govorimo pri prebivalstvu, ki prihaja z območij, ki imajo tradicionalno visoko nataliteto (Muslimani, Srbi iz Bosne in Hercegovine, Makedonci, Albanci).

Skoraj pri vseh narodnostih (razen pri Črnogorcih in Albancih) je rast urbanega prebivalstva hitrejša kot rast ruralnega. De-

lež urbanega prebivalstva je pri vseh narodnostih zelo visok, preko 80 %, pri nekaterih tudi preko 90 %. Delež urbanega italijanskega prebivalstva je nižji, čeprav se je v času med 1971 in 1981 močno povečal.

Razpršenost italijanskega prebivalstva in njegova pomešanost s pripadniki ostalih narodnosti je zelo velika. Delež Italijanov je najvišji v podeželskih naseljih na jugu NMO, predvsem v Strunjanu, kjer znaša 20,3 % (1. 1981). V nobenem drugem naselju ne presega 11 %, v osmih naseljih je med 5 in 11 %, v sedemnajstih pa pod 5 % skupnega prebivalstva. Kljub vse večji koncentraciji Italijanov v mestnih naseljih je njihov številčni delež nizek. Na podeželskem območju piranskega dela NMO, kjer je italijansko prebivalstvo najkompaktnije naseljeno, se je njihov delež od leta 1971 do 1981 zmanjšal s 17,7 % na 10,2 %. Razen v Strunjanu, kjer so Italijani po številčnosti druga narodnostna skupina, jih v vseh naseljih po številu presegajo Hrvatje, v nekaterih naseljih pa tudi Srbi, Muslimani in prebivalstvo, ki se je pri popisu opredelilo v skupino Jugoslovanov.

Narodnostno neopredeljeno prebivalstvo, ki se je ob popisu leta 1981 izreklo kot Jugoslovani, je na NMO in v občinah Izola, Koper in Piran v celoti zelo številno. Njihov delež se je v okviru SR Slovenije od leta 1971 do 1981 dvignil z 0,4 % na 1,4 %, v občini Izola z 0,4 % na 3,5 %, v občini Koper z 0,9 % na 4,2 %, v občini Piran z 1,4 % na 4,9 % in na NMO z 1,1 % na 4,9 % od skupnega prebivalstva. Dinamika rasti števila Jugoslovanov je na NMO znatno višja kot v Sloveniji, saj znaša indeks med leti 1971 in 1981 na NMO 538,7, v Sloveniji pa le 389,4. Leta 1971 in na NMO živelo 7,6 % od vseh Jugoslovanov v Sloveniji, leta 1981 pa 10,5 %. V okviru NMO so Jugoslovani skupina z najhitrejšo številčno rastjo - indeks rasti števila Muslimanov je 385,5, Makedoncev 303,9 in Albancev 211,3, vendar gre pri zadnjih dveh skupinah za nekoliko manjše število ljudi. Vzrokov za visoko število Jugoslovanov, ki so bili ob popisu 1981 tretja skupina za Slovenci in Hrvati, je več:

Tabela 14: Spremembe v nacionalni strukturi podeželskih in urbanih območij NMO med leti 1971 in 1981

	Italijani št. %	Slovenci št. %	Hrvati št. %	Srbi št. %	Muslimani št. %	Črnogorci št. %	Makedonci št. %	Albanci št. %	Ostali št. %	Neopredeljeni št. %	Jugoslovani št. %	Regionalno opredelj. št. %	Neznano št. %	SKUPAJ št. %
podež.nas.1971	812 8,8	6374 69,1	1424 15,4	265 2,9	46 0,5	7 0,1	4 0,0	6 0,1	29 0,3	31 0,3	100 1,1	87 0,9	40 0,4	9225 100,0
urbana nas.1971	1687 4,7	27180 75,9	4497 12,6	1025 2,9	140 0,4	82 0,2	47 0,1	47 0,1	173 0,5	149 0,4	412 1,2	204 0,6	174 0,5	35817 100,0
skupaj 1971	2499 5,5	33554 74,5	5921 13,1	1290 2,9	186 0,4	89 0,2	51 0,1	53 0,1	202 0,4	180 0,4	512 1,1	291 0,6	214 0,5	45042 100,0
podež.nas.1981	517 5,1	7073 70,3	1275 12,7	425 4,2	139 1,4	21 0,2	11 0,1	18 0,2	41 0,4	52 0,5	373 3,7	43 0,4	70 0,7	10058 100,0
urbana nas.1981	1353 2,9	32811 70,3	5887 12,6	2145 4,6	578 1,2	144 0,3	144 0,3	94 0,2	234 0,5	266 0,6	2385 5,1	204 0,4	401 0,9	46646 100,0
skupaj 1981	1870 3,3	39884 70,3	7162 12,6	2570 4,5	717 1,3	165 0,3	155 0,3	112 0,2	275 0,5	318 0,6	2758 4,9	247 0,4	471 0,8	56704 100,0

Tabela 15: Koncentracija posameznih narodnosti na NMO ter stopnja urbanosti (glede na naselje bivanja)

	Delež posamezne narodnosti v obč. Izola, Koper in Piran, ki živi na NMO (%)		Indeks gibanja števila pripadnikov narodnosti na NMO <u>1981/1971</u>	% v urbanih naseljih NMO	% v urbanih naseljih NMO	Indeks rasti urb. preb.	Indeks rasti podeželskega preb.
	1971	1981		1971	1981	1981/1971	1981/1971
	Italijani	97,3	98,4	74,8	67,5	72,4	80,2
Slovinci	73,9	78,3	118,9	81,0	82,3	120,7	111,0
Hrvati	84,8	86,7	121,0	76,0	82,2	130,9	89,5
Srbi	92,2	91,8	199,2	79,5	83,5	209,3	160,4
Muslimani	83,8	86,1	385,5	75,3	80,6	412,9	302,2
Črnogorci	90,8	97,6	185,4	92,1	87,3	175,6	300,0
Makedonci	100,0	99,4	303,9	92,2	92,9	306,4	275,0
Albanci	100,0	91,8	211,3	88,7	83,9	200,0	300,0
Ostali	94,8	95,2	136,1	85,6	85,1	135,3	141,4
Neopredeljeni	90,9	85,3	176,7	82,8	83,6	178,5	167,7
Jugoslovani	96,4	93,7	538,7	80,5	86,3	578,9	373,0
Reg. pripadnost	84,8	87,3	84,9	70,1	82,6	100,0	49,4
Neznano	91,8	92,9	220,1	81,3	85,1	230,5	175,0
S K U P A J	77,3	81,5	125,9	79,5	82,3	130,2	109,0

- visoka stopnja urbaniziranosti območja
- velika narodnostna pomešanost prebivalstva, ki pri delu prebivalstva, ki so prispeli v novo jezikovno in kulturno območje, postavi pred etnično v ospredje širšo opredelitev
- veliko število narodnostno mešanih zakonov.

Naraščanje števila Jugoslovancev je tesno povezano s priseljevanjem prebivalstva, kar nam kaže struktura tega prebivalstva po materinem jeziku, enako pa lahko sklepamo tudi za ostali dve kategoriji narodnostno neopredeljenega prebivalstva, neopredeljene v ožjem pomenu besede ter regionalno opredeljene.

Tabela 16: Narodnostno neopredeljeno prebivalstvo - struktura po materinem jeziku (NMO, 1981)

	Jugoslovani		Neopredeljeni		Regio.opredel.		SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
slovenski	1189	43,1	81	25,5	22	8,9	1292	38,9
italijanski	108	3,9	38	11,9	19	7,7	165	5,0
srbohrvaški	1378	50,0	185	58,2	185	74,9	1748	52,5
ostali jeziki	83	3,0	14	4,4	21	8,5	118	3,6
S K U P A J	2758	100,0	318	100,0	247	100,0	3323	100,0

Za Jugoslovane je značilna večja koncentracija na NMO v okviru občin Izola, Koper in Piran, nadpovprečen delež urbanega prebivalstva in mlada starostna struktura. Po izvoru je to zelo različno prebivalstvo in ga lahko definiramo kot del naslednjih populacij:

- del priseljencev
- del potomcev narodnostno mešanih zakonov
- v našem primeru sorazmerno pomemben del prebivalstva z italijanskim maternim jezikom

4. NEKATERE DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA

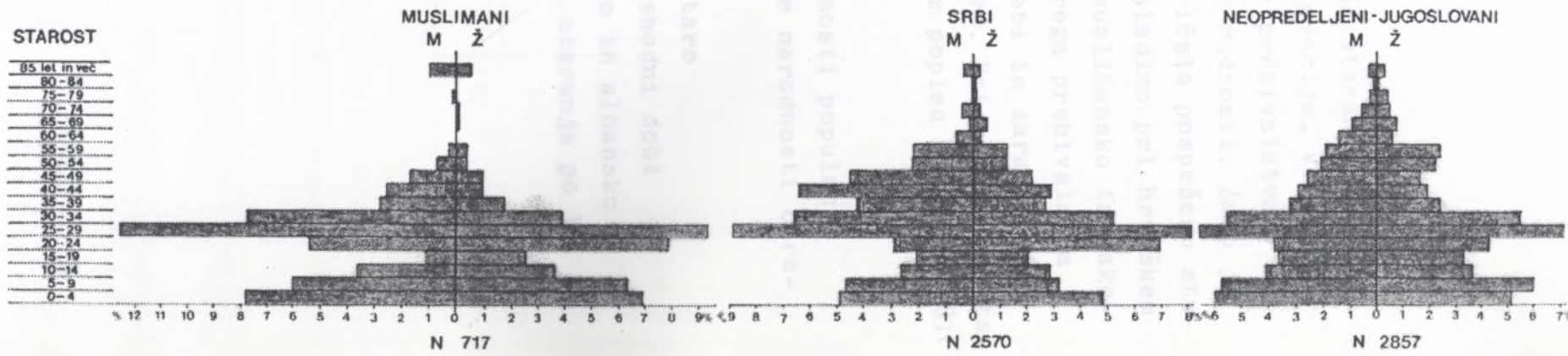
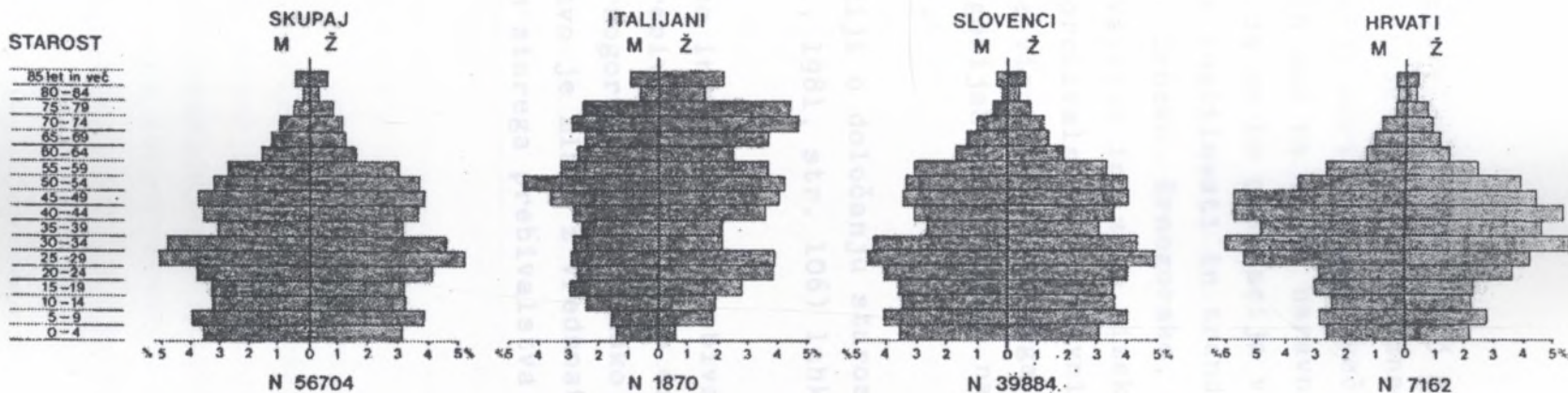
4.1. Starostna in spolna struktura prebivalstva

Starostna in spolna struktura na NMO kaže pri vseh narodnostih močen vpliv migracij. V primerjavi s celotno Slovenijo je večji delež mladega prebivalstva (0 - 14 oziroma 0 - 19 let) in manjši delež starega prebivalstva (60 in več let oziroma 65 in več let). Vsi podatki veljajo za leto 1981. Dva tipična elementa, ki v starostni in spolni strukturi karakterizirata populacijo, ki se je formirala z močnim priseljevanjem (Ogden P., 1984, str. 49), je visok delež prebivalstva srednjih let in nadpovprečen delež moških (prikazan v tabeli s koeficientom maskulinitete). Omenjene značilnosti veljajo za pripadnike večjega dela narodnosti, deloma so zabrisane pri Slovencih, pri Italijanih pa so tudi zaradi diametralno različnih smeri migriranja v polpretekli dobi strukture drugačne.

Tabela 17: Starostna struktura prebivalstva NMO leta 1981 po velikih starostnih skupinah po narodnosti

	0 - 19 let	20 - 39 let	40 - 59 let	60 let in več
Italijani	15,6	23,1	29,9	31,4
Slovinci	28,9	32,2	27,9	11,0
Hrvati	20,2	37,8	33,1	8,9
Srbi	27,3	46,4	23,2	3,1
Muslimani	38,5	51,6	8,0	1,9
Črnogorci	27,3	36,4	32,7	3,6
Makedonci	29,7	43,9	18,7	7,7
Albanci	33,0	45,5	14,3	7,2
Ostali	12,7	40,4	35,3	11,6
Neopredeljeni	43,4	38,7	12,3	5,6
Jugoslovani	37,6	38,4	17,7	6,3
Regionalno opredeljeni	20,7	38,1	27,5	13,7
Neznano	17,0	32,9	34,0	16,1
S K U P A J	27,7	33,9	27,6	10,8
SRS 1971	30,6	30,8	24,3	14,3

GRAFIKON 1 STAROSTNA IN SPOLNA STRUKTURA PRIPADNIKOV NEKATERIH NARODNOSTNIH SKUPIN NA NARODNOSTNO MEŠANEM OZEMLJU SLOVENSKE ISTRE LETA 1981

Slovensko prebivalstvo kaže vsaj glede indeksa staranja ugodnejšo starostno strukturo, kot je značilno za Slovenijo, vendar gre vrednost v večji meri na račun večjega deleža prebivalstva v srednjih letih kot pa večje naravne rasti ali rodnosti. Zato je pričakovati, da se bo populacija v kratkem pričela pospešeno starati. Podobne značilnosti in trende lahko zasledimo pri hrvaškem prebivalstvu. Srbsko, črnogorsko, albansko, muslimansko in makedonsko prebivalstvo ima zelo nizek delež starega prebivalstva, visok delež prebivalstva v aktivni delovni dobi in zaradi visoke natalitete visok delež mladega prebivalstva. Vsi podatki o starostnih kategorijah se nanašajo na podatke iz popisa iz leta 1981 (grafikon 1).

Italija	23,4	11,1	64,7	21,4	46,9	1391
Slovenija	23,0	11,1	64,1	21,9	46,3	1400
Hrvaška	27,1	14,5	66,5	23,2	46,6	1153
Srbija	8,1	4,3	81,1	31,3	32,2	103
Makedonija	25,5	4,3	59,9	23,9	12,1	1065
Albanija	14,0					1067
Črna gora						960
Muslimansko						96
Makedonsko						96
SR SLOVENIJA	23,0	11,1	64,1	21,9	46,3	1400

Po metodologiji o določanju starostne značilnosti populacij (Vogelnik D., 1981, str. 106) lahko posamezne narodnosti opredelimo kot:

- italijansko in slovensko prebivalstvo je staro
- hrvaško prebivalstvo je zrelo oziroma v prehodni dobi
- srbsko, črnogorsko, muslimansko, makedonsko in albansko prebivalstvo je mlado z vrednostjo indeksa staranja po 15 in deležem starega prebivalstva pod 5 %.

Staranje oziroma starost italijanskega prebivalstva v SR Sloveniji in na NMO je bilo v vseh omenjenih študijah o Italijanih v občinah Ljubljana, Koper in Piran izpostavljeno kot eden najbolj perečih problemov nadaljnjega razvoja narodnosti ter vklapljanja v skupni razvojne proces države. Staranje v prvih obdobjih predvsem zelo visoke številke ljudi, starih 65 let in več, je bilo upoštevano že v analizah prvih porojnih popisov. O perspektivnem razvoju italijanskega prebivalstva nam prida gibanje razporeditve ljudi in starih prebivalstva, saj se od 0 do 15 let povečuje število od 64 let 1 = izredno staranje.

Tabela 18: Nekatere skupine prebivalstva in vitalne karakteristike na NMO - 1. 1981, po narodnostih

	% preb., starega od 0 - 14 let	% preb., starej- šega od 64 let	delovni kontin- gent v %	ženski fertilni kontin- gent(%)	Indeks stara- nja	Maskuli- niteta
Italijani	9,8	26,2	61,5	18,6	267,3	839
Slovinci	21,7	7,5	68,9	23,6	34,6	932
Hrvati	14,9	6,2	77,5	26,5	41,6	1017
Srbi	23,1	2,2	74,4	28,0	9,5	1217
Muslimani	34,9	1,9	63,2	26,5	5,4	1147
Črnogorci	24,3	2,4	72,7	19,4	9,9	1391
Makedonci	27,1	4,5	66,5	23,2	16,6	1153
Albanci	26,7	2,7	69,7	19,6	10,1	1947
Ostali	8,7	8,0	81,1	31,3	92,2	763
Neopredeljeni	35,5	4,3	59,9	23,9	12,1	1065
Jugoslovani	30,7	4,3	64,4	24,4	14,0	1067
Regionalno opred.	15,0	8,4	74,6	26,7	56,0	960
Neznano	13,0	15,5	70,9	20,0	119,2	1286
S K U P A J	21,1	7,6	69,7	24,0	36,0	965
SR SLOVENIJA	23,0	11,1	64,1	21,9	48,3	944

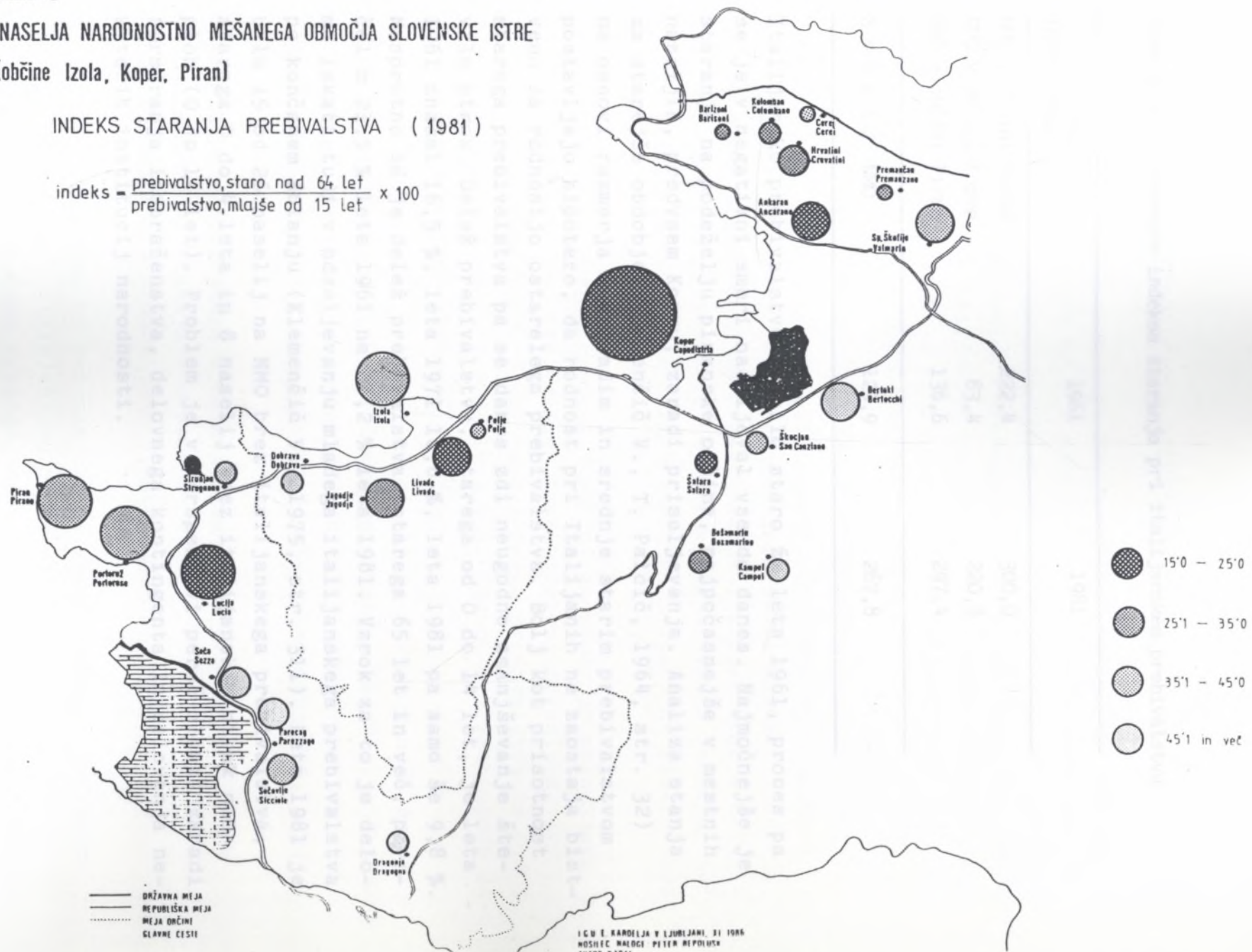
Staranje oziroma starost italijanskega prebivalstva v SR Sloveniji in na NMO je bilo v vseh dosedanjih študijah o Italijanih v občinah Izola, Koper in Piran izpostavljeno kot eden najbolj perečih problemov nadaljnjega razvoja narodnosti ter vklapljanja v sodobne razvojne tokove družbe. Staranje, v prvih obdobjih predvsem zelo visoko število ljudi, starih 65 let in več, je bilo ugotovljeno že v analizah prvih povojnih popisov. O permanentnem staranju italijanskega prebivalstva nam priča gibanje razmerja med mladim in starim prebivalstvom (starim od 0 do 14 let ter starejšim od 64 let) - indeks staranja.

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

INDEKS STARANJA PREBIVALSTVA (1981)

$$\text{indeks} = \frac{\text{prebivalstvo, staro nad 64 let}}{\text{prebivalstvo, mlajše od 15 let}} \times 100$$

————— DRŽAVNA MEJA
 ————— REPUBLIŠKA MEJA
 - - - - - MEJA OBČINE
 ————— GLAVNE CESTE

I. G. U. E. KARDELJA V LJUBLJANI, 31. 1986
 VODIŠČE NAČRTOVALCI PETER NEPILUŠEK
 KOPAR & SORCI

Tabela 19: Spremembe indeksa staranja pri italijanskem prebivalstvu

Leto Indeks star.	1961	1981
NMO v občini Izola	222,4	300,0
NMO v občini Koper	83,4	220,8
NMO v občini Piran	136,6	297,4
S K U P A J NMO	129,9	267,8

Italijansko prebivalstvo je bilo staro že leta 1961, proces pa se je v negativni smeri nadaljeval vse do danes. Najmočnejše je staranje na podeželju piranske občine, najpočasnejše v mestnih naseljih, predvsem Kopru, zaradi priseljevanja. Analiza stanja za starejše obdobje (Klemenčič V., T. Palčič, 1964, str. 32) na osnovi razmerja med mladim in srednje starim prebivalstvom postavlja hipotezo, da rodnost pri Italijanih ne zaostaja bistveno za rodnostjo ostarelega prebivalstva. Bolj kot prisotnost starega prebivalstva pa se danes zdi neugodno zmanjševanje števila otrok. Delež prebivalstva, starega od 0 do 14 let, je leta 1961 znašal 16,5 %, leta 1971 16,6 %, leta 1981 pa samo še 9,8 %. Nasprotno se je delež prebivalstva, starega 65 let in več, povečal z 21,5 % leta 1961 na 26,2 % leta 1981. Vzrok za to je deloma iskati tudi v odseljevanju mladega italijanskega prebivalstva po končanem šolanju (Klemenčič V., 1975, str. 311). Leta 1981 je bilo 15 od 26 naselij na NMO brez italijanskega prebivalstva, starega 0 do 4 leta in 8 naselij brez italijanskih otrok nasploh (0 do 14 let). Problem je v perspektivi pereč zlasti zaradi formiranja izobraženstva, delovnega kontingenta in delovanja nekaterih institucij narodnosti.

4.2. Migracijske značilnosti prebivalstva

Po mobilnosti prebivalstva je NMO v okviru Slovenije v ospredju. Leta 1981 je v SRS 52,7 % stalno živel v istem naselju, na NMO pa le 28,1 %. V analizo smo zajeli predvsem podatke o priseljevanju na NMO oziroma v občine Izola, Koper in Piran ter znotraj regije, saj je imigracija po letu 1956 izrazito dominantna za oblikovanje poselitve in etnične strukture. Priselitvene tokove lahko glede na smeri delimo na štiri skupine:

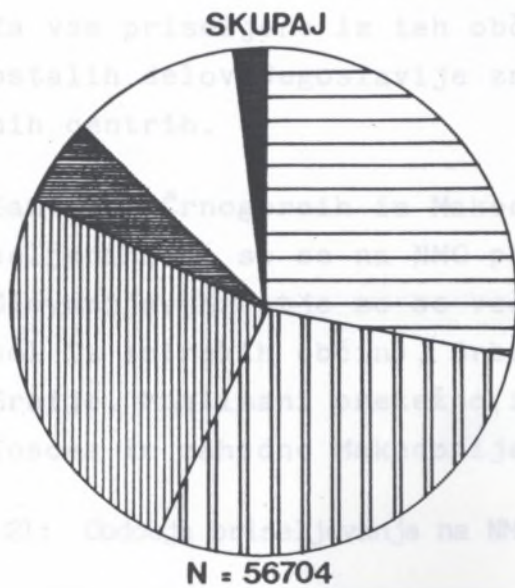
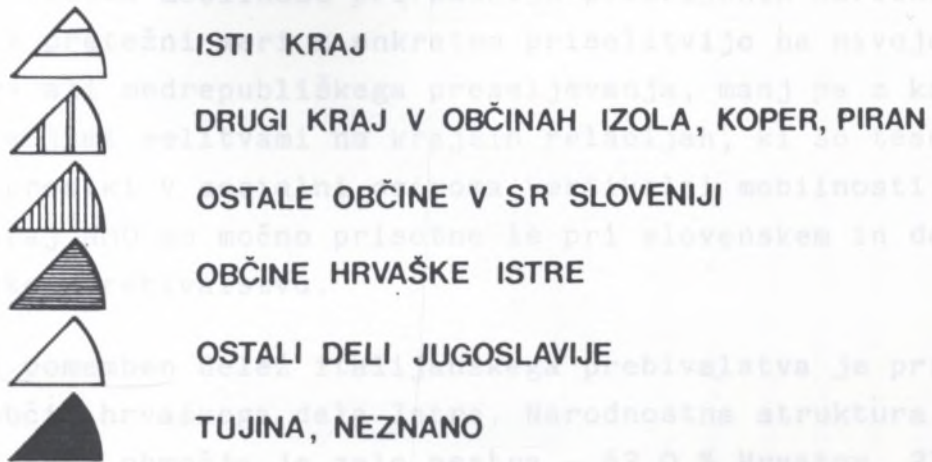
- priseljevanje iz ostalih območij Slovenije;
- priseljeni iz ostalih jugoslovanskih republik, kjer zavzema priseljevanje iz občin v hrvaškem delu Istre poseben položaj, saj gre v veliki meri za priseljevanje italijanskega prebivalstva, kateremu je današnja republiška meja umetna ločnica, pritek prebivalstva s tega dela Hrvaške pa je tudi že sicer tradicionalen;
- priselitve iz tujine, zlasti Italije, od koder je priseljeno tako slovensko kot italijansko prebivalstvo; priseljeni iz Italije predstavljajo v okviru celotnega prebivalstva le 0,8 %, vsi priseljeni iz tujine pa le 1,4 %. Odstotek z leti upada zaradi zelo šibkega toka migracije;
- priselitve oziroma selitve, ki so ali so bile v manjši meri ekonomskega ali tudi političnega karakterja, časovno pa v zadnjih petnajstih letih zavzemajo vse večji delež v okviru vseh selitev. Gre za selitve znotraj regije in znotraj NMO, predvsem v smereh:
 - a) stara urbana jedra - nova urbana naselja
 - b) podeželska območja - urbane cone
 - c) povratni tok urbane cone - podeželje

Delež prebivalstva, ki ves čas živi v istem naselju, je razumljivo najvišji pri italijanskem prebivalstvu, ki je tukaj avtohtono. Deloma iz istega razloga, deloma pa zaradi starejše migracije je delež sorazmerno visok pri Slovencih. Ostale narodnosti

Tabela 20: Območja, od koder se je prebivalstvo priselilo na NMO; po narodnostih, 1. 1981

	Ves čas žive v istem nas.		Drugo naselje v obč. Izola, Koper ali Piran		Ostale občine v SR Sloveniji		Občine v hrvaškem delu Istre		Ostali deli SFRJ		Tujina, neznano		SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Italijani	951	50,9	499	26,6	35	1,9	224	12,0	53	2,8	107	5,8	1869	100,0
Slovenci	12083	30,3	12740	32,0	12898	32,3	658	1,6	927	2,3	573	1,4	39879	100,0
Hrvati	1007	14,1	1731	24,3	340	4,8	1941	27,1	2056	28,8	76	1,0	7151	100,0
Ostali	1882	24,2	1523	19,6	810	10,4	258	3,3	3082	39,6	224	2,9	7779	100,0
S K U P A J	15923	28,1	16493	29,0	14083	24,8	3081	5,4	6118	10,8	980	1,6	56678	100,0

MIGRACIJSKE ZNAČILNOSTI-OBMOČJA PREJŠNJEGA BIVANJA PREBIVALSTVA - PO NARODNOSTI NA NARODNOSTNO MEŠANEM OZEMLJU SLOVENSKE ISTRE L.1981

$$r = \sqrt{\frac{N}{T} \frac{T}{4}}$$

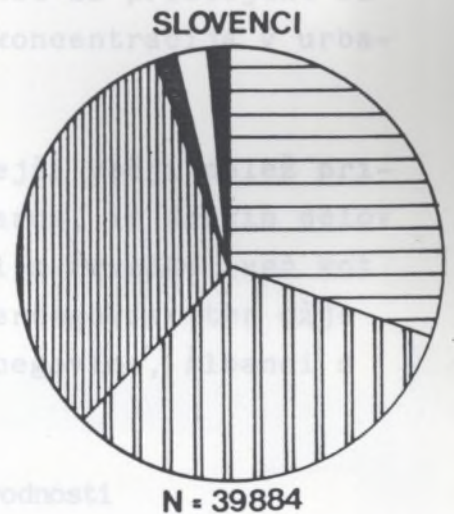

Tabela 20: Območja prejšnjega bivanja po narodnosti, Slovenija, 1. 1981, po narodnosti

Območje	Italijani		Slovenci		Hrvati		OSTALI		SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Vseh žb. živ.										
v Istri 1971	782	50,3	1007	16,2	1007	16,2	1885	24,2	15923	28,1
1971-1981	100	10,1	73	1,0	73	1,0	739	9,5	739	1,3
1981-1985	100	10,1	102	1,4	102	1,4	2632	33,8	2632	4,6
1985-1989	100	10,1	1582	20,8	1582	20,8	11668	15,0	11668	20,3
1989-1991	100	10,1	6619	16,6	6619	16,6	4361	17,5	10814	17,3
1991-1995	100	10,1	1193	23,0	2219	23,0	3107	33,5	15013	26,5
1995-1999	100	10,1	369	0,9	147	0,2	271	3,5	915	1,6

izkazujejo zelo visoko stopnjo mobilnosti, nekoliko višji delež prebivalstva, ki ves čas živi v istem naselju, je le pri narodnostih z višjo rodnostjo - Muslimanih, Črnogorcih, Albancih.

Vendar je visoka mobilnost pri kasneje priseljenih narodnostih povezana v pretežni meri z enkratno priselitvijo na nivoju medregijskega ali medrepubliškega preseljevanja, manj pa z kasnejšimi notranjimi selitvami na krajših relacijah, ki so tesno povezane s premiki v socialni oziroma vertikalni mobilnosti. Migracije znotraj NMO so močno prisotne le pri slovenskem in deloma italijanskem prebivalstvu.

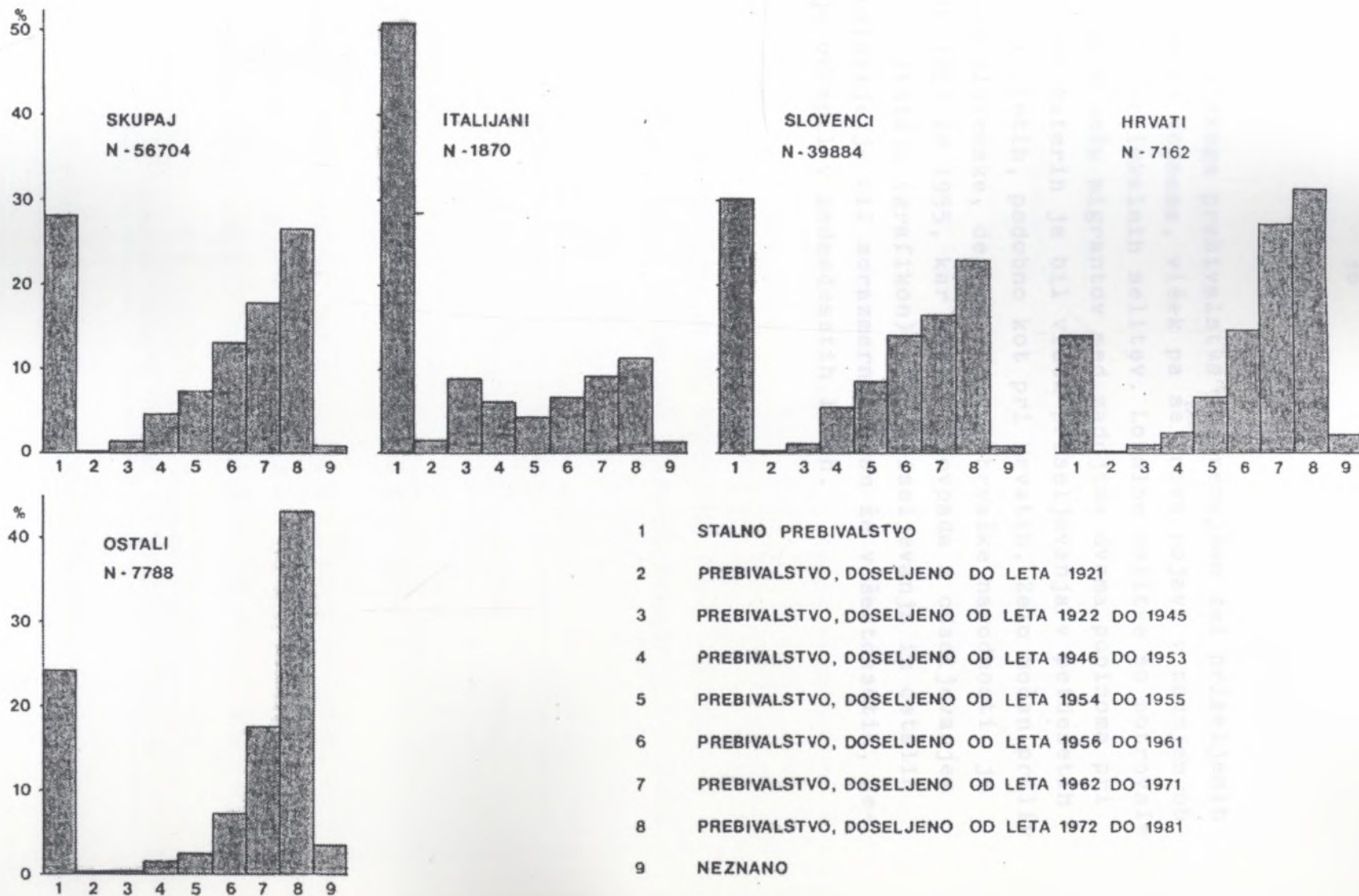
Razmeroma pomemben delež italijanskega prebivalstva je priseljenega iz občin hrvaškega dela Istre. Narodnostna struktura priseljenih iz tega območja je zelo pestra - 63,0 % Hrvatov, 21,4 % Slovencev, 7,3 % Italijanov in 4,6 % Jugoslovanov poleg ostalih. Za vse priseljene iz teh občin je obratno kot za priseljene iz ostalih delov Jugoslavije značilna manjša koncentracija v urbanih centrih.

Samo pri Črnogorcih in Makedoncih je opaznejši večji delež priseljenih, ki so se na NMO priselili sekundarno, iz drugih delov Slovenije. Hrvatje so se večinoma priselili s Hrvaške (več kot pol iz istrskih občin), Srbi iz Bosne in Hercegovine ter ožje Srbije, Muslimani pretežno iz Bosne in Hercegovine, Albanci s Kosova in zahodne Makedonije.

Tabela 21: Obdobja priseljevanja na NMO; l. 1981, po narodnosti

Obdobja	Italijani		Slovenci		Hrvat		Ostali		SKUPAJ	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
ves čas žive v istem nas.	951	50,9	12083	30,3	1007	14,1	1882	24,2	15923	28,1
do 1945	193	10,3	447	1,1	73	1,0	28	0,4	739	1,3
1946-1953	114	6,1	2221	5,6	182	2,5	115	1,5	2632	4,6
1954-1961	202	10,8	8952	22,4	1552	21,6	762	9,8	11468	20,3
1962-1971	170	9,1	6619	16,6	1964	27,4	1361	17,5	10114	17,8
1972-1981	214	11,4	9193	23,0	2239	31,3	3367	43,2	15013	26,5
neznano	26	1,4	369	0,9	147	2,1	273	3,5	815	1,4
S K U P A J	1870	100,0	39884	100,0	7162	100,0	7788	100,0	56704	100,0

GRAFIKON 3 MIGRACIJSKE ZNAČILNOSTI-OBDOBJA PRISELITEV PO NARODNOSTI NA NARODNOSTO MEŠANEM OZEMLJU SLOVENSKE ISTRE LETA 1981

Znotraj italijanskega prebivalstva je precejšen del priseljenih v času med obema vojnama, višek pa se znova pojavi v zadnjem obdobju, a na račun lokalnih selitev. Lokalne selitve so botrovale tudi visokemu deležu migrantov med zadnjima dvema popisoma pri Slovencih, pri katerih je bil višek priseljevanja v petdesetih in šestdesetih letih, podobno kot pri Hrvatih. Zelo močan priliv prebivalstva slovenske, deloma pa tudi hrvaške narodnosti, je bil v letih 1954 in 1955, kar časovno sovпада z odseljevanjem Italijanov v Italijo (grafikon). Tok priseljevanja iz ostalih delov Jugoslavije je bil sorazmerno močan že v šestdesetih, zelo pa se je okrepil v sedemdesetih letih.

Tabela 25 Delež prebivalstva (v %) starejšega od 14 let po narodnosti glede na končano šolsko izobrazbo - 1958

	Italijani	Slovenci	Hrvati	Ostali	Skupaj
brez dok. šol. izob.	4,8	3,1	3,7	3,8	3,3
ponovna šola	63,8	43,2	58,9	51,4	47,3
200 ali tri-letna srednja šola	10,8	21,6	21,4	18,5	20,8
štiriletna sred. šola	15,9	21,1	10,4	15,5	18,7
višja ali visoka šola	4,9	10,5	5,1	7,7	9,2
neznano	0,4	0,5	0,5	3,4	0,8
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
š. prst. starejših od 14 let	1.687	31.223	6.091	2.750	44.751

5. SOCIALNE IN SOCIOEKONOMSKE ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA PO NARODNOSTI

5.1. Dokončana šolska izobrazba in strokovna izobrazba

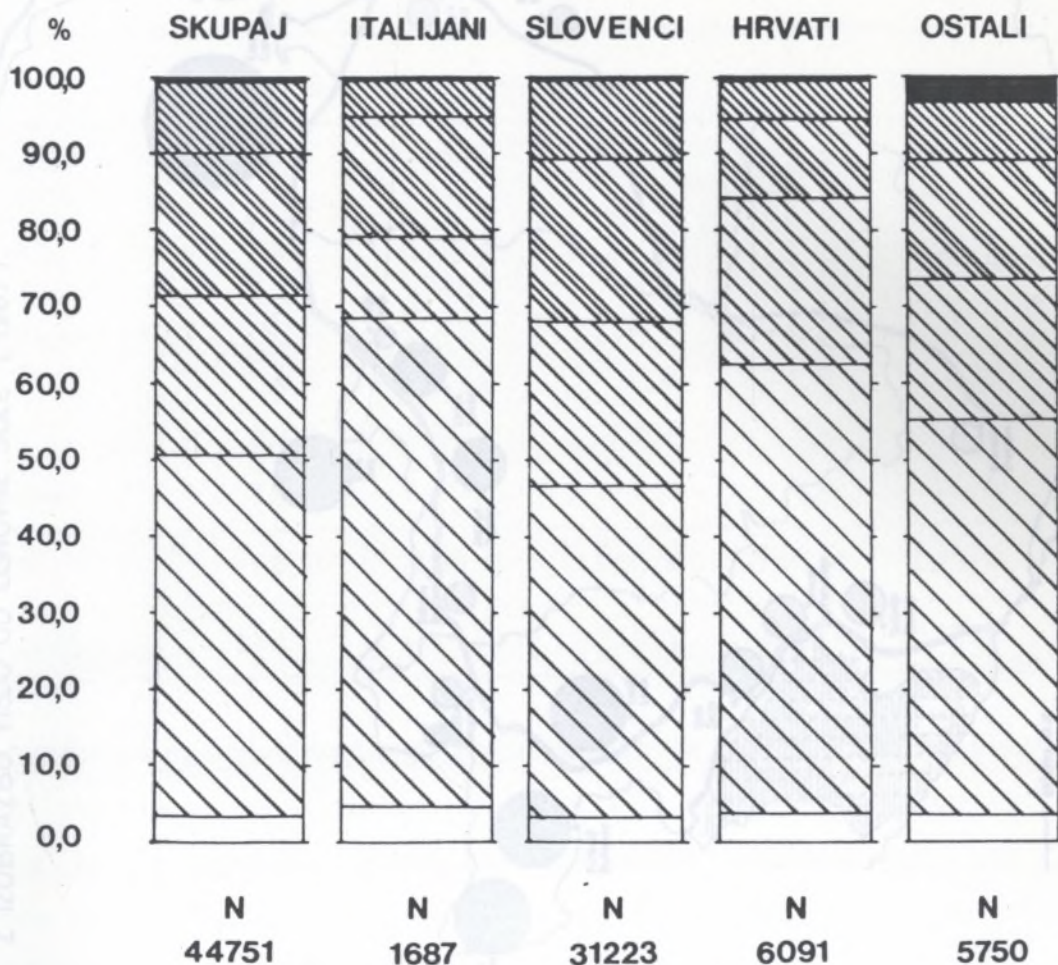
Šolska izobrazba prebivalstva, starejšega od 14 let, je v strukturi italijanskega prebivalstva precej slabša kot pri večini ostalih narodnostnih skupin. Vzroke za to, kot še pri nekaterih drugih prebivalstvenih značilnostih, lahko iščemo v starostni strukturi. Zelo visok delež starega prebivalstva zvišuje delež tistih, ki so brez dokončane osnovnošolske izobrazbe ali pa imajo končano samo osnovno šolo.

Tabela 22: Deleži prebivalstva (v %), starejšega od 14 let po narodnosti glede na končano šolsko izobrazbo -

1. 198

	Italijani	Slovenci	Hrvati	Ostali	Skupaj
brez dok. šol. izob.	4,6	3,1	3,7	3,6	3,3
osnovna šola	63,8	43,3	58,9	51,4	47,2
dvo ali tro-letna srednja šola	10,6	21,6	21,4	18,5	20,8
štirilet. sred. šola	15,8	21,1	10,4	15,5	18,7
višja ali visoka šola	4,9	10,5	5,1	7,7	9,2
neznano	0,4	0,5	0,5	3,4	0,8
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Št. preb., starejših od 14 let	1.687	31.223	6.091	5.750	44.751

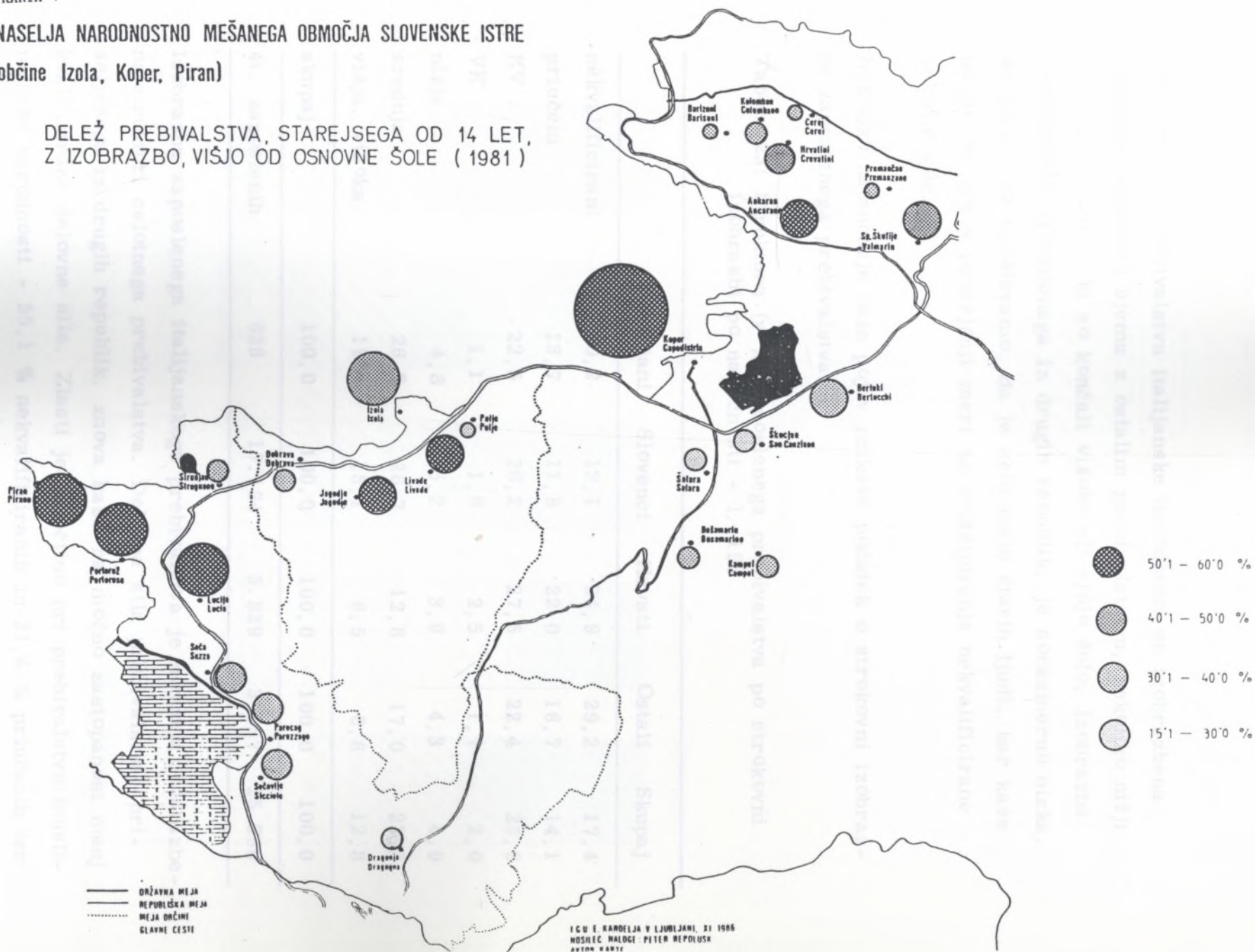
DOKONČANA ŠOLSKA IZOBRAZBA PREBIVALSTVA, STAREJŠEGA OD 14 LET PO NARODNOSTI, NA NARODNOSTNO MEŠANEM OZEMLJU SLOVENSKE ISTRE LETA 1981

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

DELEŽ PREBIVALSTVA, STAREJSEGA OD 14 LET,
Z IZOBRAZBO, VIŠJO OD OSNOVNE ŠOLE (1981)

Pri mlajšem prebivalstvu italijanske narodnosti se izobrazbena struktura približno ujema z ostalim prebivalstvom, nekoliko nižji je le delež tistih, ki so končali visoko ali višjo šolo. Izobrazba prebivalstva priseljenega iz drugih republik, je sorazmerno nizka, še zlasti, če upoštevamo, da je zelo malo starih ljudi, kar kaže na to, da gre v precejšnji meri za priseljevanje nekvalificirane delovne sile.

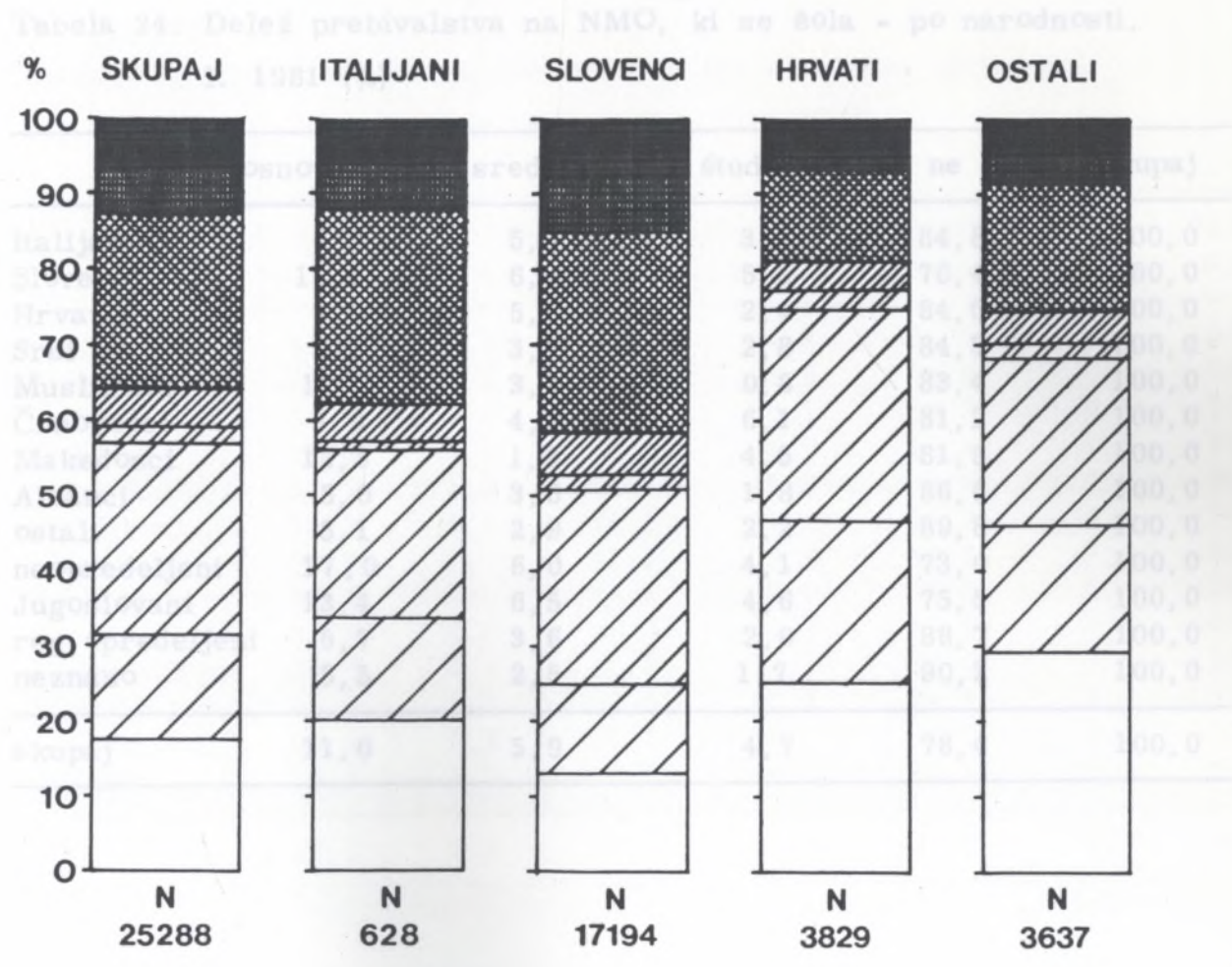
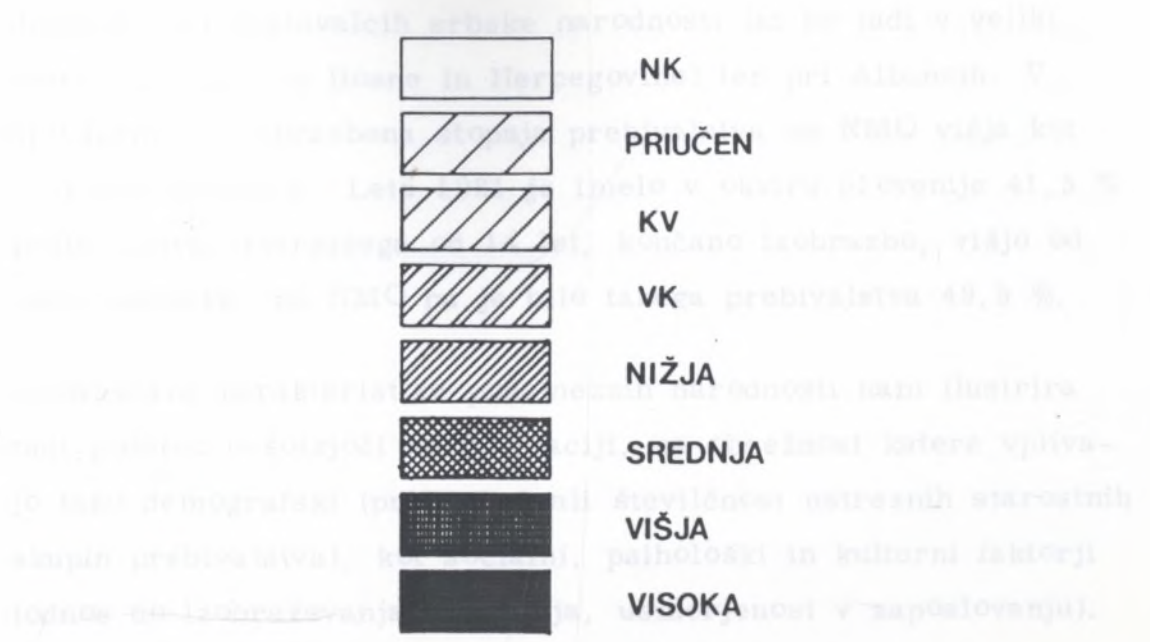
Nekoliko natančneje nam pojav prikaže podatek o strokovni izobrazbi zaposlenega prebivalstva:

Tabela 23: Struktura (v %) zaposlenega prebivalstva po strokovni izobrazbi po narodnosti - l. 198

	Italijani	Slovenci	Hrvati	Ostali	Skupaj
nekvalificirani	20,2	13,1	24,9	29,2	17,4
priučeni	13,7	11,8	22,0	16,7	14,1
KV	22,5	26,2	27,5	22,4	25,8
VK	1,1	1,9	2,5	1,7	2,0
nížja	4,8	5,2	3,9	4,3	4,9
srednja	26,3	26,7	12,6	17,0	23,2
višja, visoka	11,4	15,1	6,5	8,6	12,8
skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
št. zaposlenih	628	17.194	3.829	3.637	25.288

Izobrazba zaposlenega italijanskega prebivalstva je podobna izobrazbeni strukturi celotnega prebivalstva. Delovna sila prebivalstva, priseljenega iz drugih republik, znova kaže na močno zastopanost manj kvalificirane delovne sile. Zlasti je to očitno pri prebivalstvu muslimanske narodnosti - 55,1 % nekvalificiranih in 21,4 % priučeni ter samo 2,8 % s srednjo, višjo ali visoko strokovno kvalifikacijo; po-

STROKOVNA IZOBRAZBA ZAPOSLENEGA PREBIVALSTVA PO NARODNOSTI NA NARODNOSTNO MEŠANEM OZEMLJU SLOVENSKE ISTRE LETA 1981

dobno je pri prebivalcih srbske narodnosti (ki so tudi v veliki meri priseljeni iz Bosne in Hercegovine) ter pri Albancih. V Splošnem je izobrazbena stopnja prebivalstva na NMO višja kot v celotni Sloveniji. Leta 1981 je imelo v okviru Slovenije 41,5 % prebivalstva, starejšega od 14 let, končano izobrazbo, višjo od osnovnošolske, na NMO pa je bilo takega prebivalstva 49,5 %.

Izobrazbene karakteristike posameznih narodnosti nam ilustrira tudi podatek o šolajoči se populaciji, na obsežnost katere vplivajo tako demografski (prisotnost ali številčnost ustreznih starostnih skupin prebivalstva), kot socialni, psihološki in kulturni faktorji (odnos do izobraževanja, tradicija, usmerjenost v zaposlovanju).

Tabela 24: Delež prebivalstva na NMO, ki se šola - po narodnosti,

1. 1981 (%)

	osnovna š.	srednja š.	študentje	se ne šola	Skupaj
Italijani	6,2	5,3	3,7	84,8	100,0
Slovenci	11,8	6,4	5,5	76,4	100,0
Hrvati	7,9	5,0	2,4	84,6	100,0
Srbi	9,1	3,7	2,8	84,3	100,0
Muslimani	12,7	3,1	0,8	83,4	100,0
Črnogorci	7,9	4,8	6,1	81,2	100,0
Makedonci	12,3	1,3	4,5	81,9	100,0
Albanci	8,0	3,6	1,8	86,6	100,0
ostali	5,1	2,9	2,2	89,8	100,0
neopredeljeni	17,0	6,0	4,1	73,0	100,0
Jugoslovani	13,4	6,5	4,6	75,5	100,0
reg. opredeljeni	5,7	3,6	2,0	88,7	100,0
neznano	5,5	2,5	1,7	90,2	100,0
skupaj	11,0	5,9	4,7	78,4	100,0

Italijansko prebivalstvo ima nizek delež šolajočega prebivalstva prav zaradi neugodne starostne strukture, pri priseljenih iz drugih republik pa so te starostne kategorije zaradi kasnejše doselitve še niso tako številčne oziroma je že pri mlajših starostnih skupinah razmeroma visoka stopnja aktivnosti.

5.2. Aktivnost prebivalstva po narodnosti

Že uvodoma smo omenili, da je bil gospodarski razvoj in vzporedno potekajoči proces urbanizacije na NMO poleg razvoja industrijske dejavnosti tesno povezan tudi z razvojem terciarnih in kvartarnih dejavnosti. V ospredju sta zlasti skupini dejavnosti gostinstvo in turizem ter promet in zveze.

Tabela 25: Delež aktivnega prebivalstva ter struktura aktivnosti po sektorjih dejavnosti - 1. 1981, NMO

	% aktivnih	Struktura aktivnih po dejavnostih %					Skupaj
		primar	sekundar	terciar	kvartar	neznano	
Italijani	38,9	13,2	25,9	24,3	36,2	0,4	100,0
Slovenci	45,4	2,3	29,2	35,9	31,6	0,9	100,0
Hrvati	56,1	3,0	40,6	39,1	16,3	0,9	100,0
Srbi	59,6	1,8	43,0	34,2	20,1	1,0	100,0
Muslimani	52,7	1,3	60,3	32,3	5,6	0,5	100,0
Črnogorci	53,3	1,1	28,4	37,5	30,7	2,3	100,0
Makedonci	51,6	-	41,3	33,8	22,5	2,5	100,0
Albanci	47,3	-	24,5	66,0	7,5	1,9	100,0
ostali	55,3	2,0	26,3	44,7	25,7	1,3	100,0
neopredeljeni	38,7	2,4	38,2	34,1	25,2	-	100,0
Jugoslovani	44,0	1,7	32,5	40,5	24,1	1,2	100,0
reg. opred.	52,2	0,8	55,0	34,1	9,3	0,8	100,0
neznano	19,7	2,2	28,0	46,2	12,9	10,8	100,0
skupaj	47,1	2,6	32,4	36,3	27,7	1,0	100,0

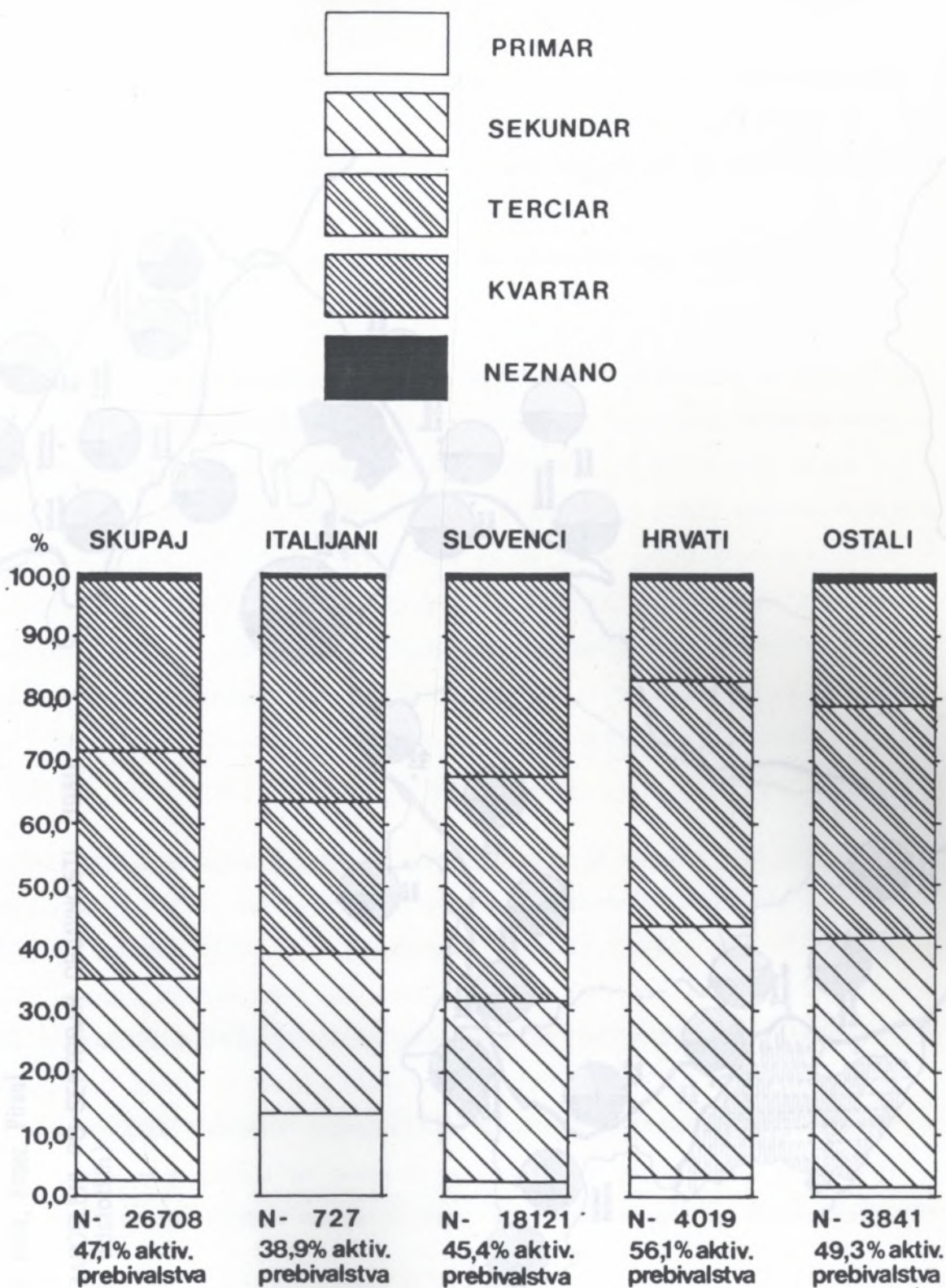
N= 727
38,9% aktiv.
prebivalstva

N= 18121
45,4% aktiv.
prebivalstva

N= 4019
56,1% aktiv.
prebivalstva

N= 3841
49,3% aktiv.
prebivalstva

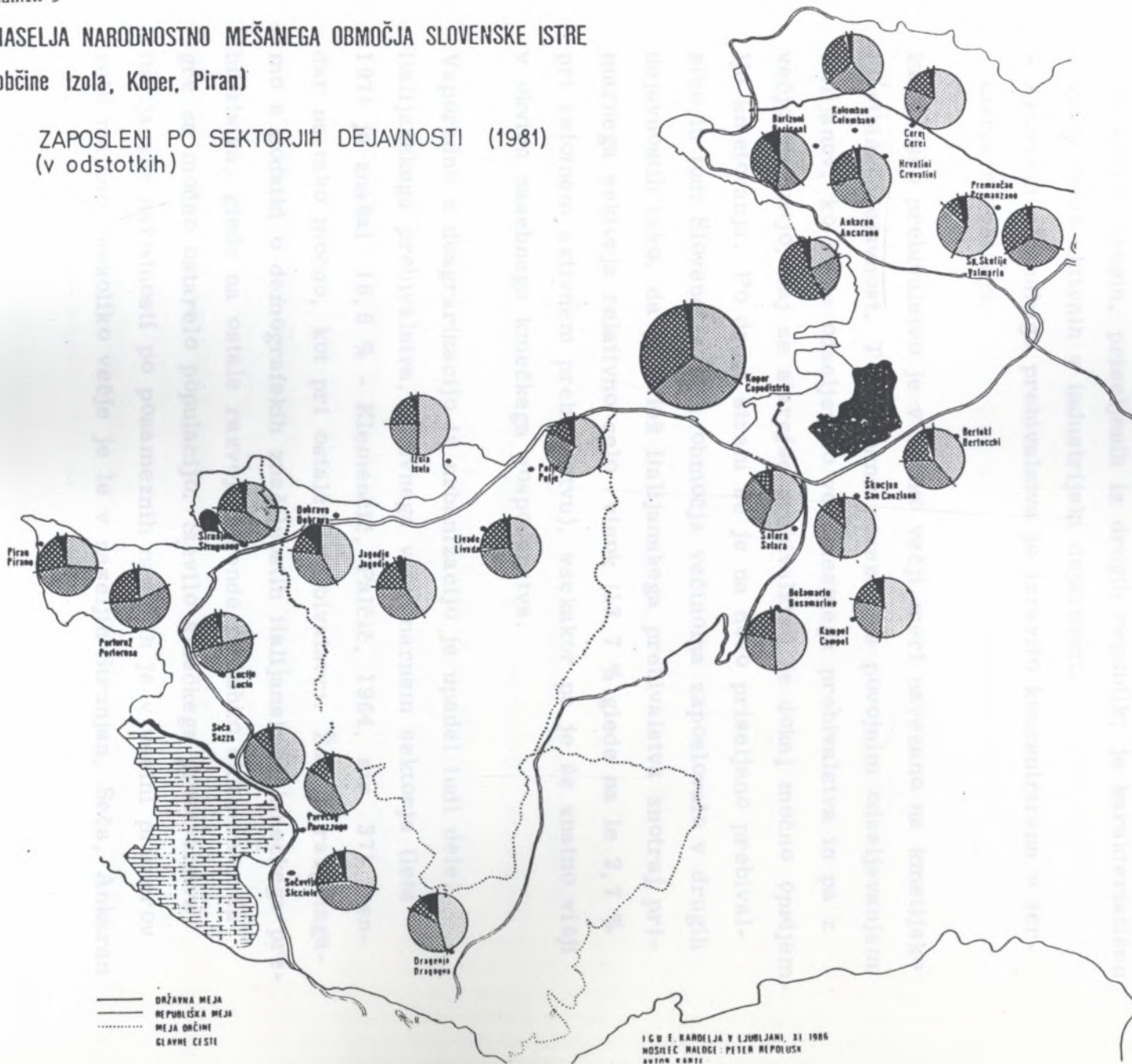
SEKTOR DEJAVNOSTI AKTIVNEGA PREBIVALSTVA PO NARODNOSTI NA NARODNOSTNO MEŠANEM OZEMLJU SLOVENSKE ISTRE LETA 1981

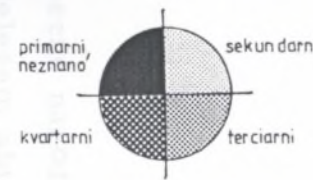
NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

ZAPOSLENI PO SEKTORJIH DEJAVNOSTI (1981)
(v odstotkih)

I. GU. E. KARDELJA V LJUBLJANI, XI 1985
NOSILEC NALOGE: PETER REPOLUS
AVTNO VARTI

Glede na sektor dejavnosti lahko posamezne narodnosti opredelimo:

- Italijani so edina skupina z velikim deležem aktivnih v kmetijstvu. Visok je delež v kvartarnih dejavnostih.
- Pri Slovencih in Črnogorcih je aktivnost enakomerno porazdeljena po sektorjih.
- Za večino skupin, priseljenih iz drugih republik, je karakterističen visok delež aktivnih v industrijski dejavnosti.
- Aktivnost albanskega prebivalstva je izrazito koncentrirana v terciarnem sektorju.

Italijansko prebivalstvo je v veliko večji meri navezano na kmetijsko in ribiško dejavnost. To je tesno povezano s povojnim odseljevanjem Italijanov, ko se je odseljevalo več mestnega prebivalstva in pa z večjo starostjo, saj se starejše prebivalstvo še dokaj močno oprijemlje kmetovanja. Po drugi strani se je na novo priseljeno prebivalstvo in tudi Slovenci s tega območja večinoma zaposlovalo v drugih dejavnostih tako, da je delež italijanskega prebivalstva znotraj primarnega sektorja relativno zelo visok (13,7 % glede na le 2,7 % pri celotnem aktivnem prebivalstvu), vsekakor pa je še znatno višji v okviru zasebnega kmečkega gospodarstva.

Vzporedno z deagrarizacijo in urbanizacijo je upadel tudi delež italijanskega prebivalstva, aktivnega v primarnem sektorju (leta 1971 je znašal 16,6 % - Klemenčič, Palčič, 1964, str. 37), vendar ne tako močno, kot pri ostalem prebivalstvu. Žal ne razpolagamo s podatki o demografskih značilnostih italijanskega kmečkega prebivalstva, glede na ostale razvojne trende pa lahko sklepamo, da gre za močno ostarelo populacijo. Število kmečkega prebivalstva italijanske narodnosti po posameznih naseljih je v večini primerov zelo majhno, nekoliko večje je le v naseljih Strunjan, Seča, Ankaran

in Bertoki ter v posamičnih zaselkih, ki so vključeni v urbanih naseljih Lucija in Portorož; število aktivnega kmečkega prebivalstva v nobenem naselju ni večja od 15.

Visoko število italijanskega prebivalstva v kvartarnem sektorju dejavnosti je povezano predvsem z zaposlovanjem v šolstvu, vzgojno-varstvenih ustanovah, na področju informiranja, v družbenih in družbenopolitičnih in je eden bistvenih elementov socialne pa tudi prostorske mobilnosti narodnosti v procesu urbanizacije.

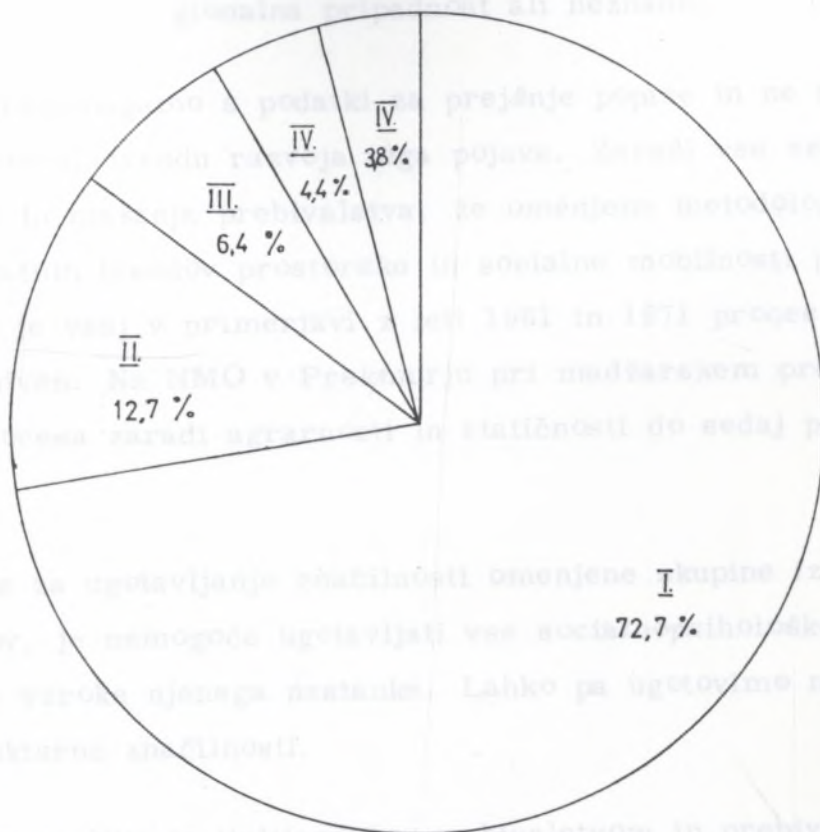
Aktivnost italijanskega prebivalstva se med tremi občinami razlikuje. Visok delež aktivnih v primarnem sektorju je v občinah Piran in Koper, v občini Koper je visok delež aktivnih v kvartarnih dejavnostih, v občini Izola pa v sekundarnih (industrija).

6. PREBIVALSTVO Z ITALIJANSKIM MATERINIM JEZIKOM, KI SE JE OB POPISU PREBIVALSTVA NARODNOSTNO DRUGAČE OPREDELILO

Pri navajanju vzrokov upadanja števila italijanskega prebivalstva smo navedli tudi problem opredeljevanja po narodnosti, še zlasti zaradi metodologije popisa, ki je uvedla zelo široke možnosti neopredeljevanja. Problem je še zlasti očiten pri primerjavi med opredelitvijo po narodnosti in materinim jezikom. Iz priložene tabele je razvidno, da se pri večini narodnosti oba pojma bolj ali manj pokrivata. Na tako narodnostno pestrih območjih so razlike zaradi mešanja prebivalstva ter bolj pogostega neopredeljevanja pogoste. Največji razkorak med pojmom narodnosti in materinim jezikom je pri prebivalstvu z italijanskim materinim jezikom. Le 72,7 % tega prebivalstva oziroma 1787 oseb se je po narodnosti opredelilo kot italijansko, 670 ali 27,3 % pa drugače:

GRAFIKON 7

NARODNOSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA, KI JE V POPISU LETA 1981 KOT SVOJ MATERIN JEZIK DEKLARIRALA ITALIJANŠČINO (NMO SLOVENSKE ISTRE).

N = 670

- I ITALIJANI
- II SLOVENCİ
- III HRVATI
- IV JUGOSLOVANI (NEOPREDELJENI)
- V DRUGO

311 ali 46,4 % kot Slovenci

157 ali 23,4 % kot Hrvati

108 ali 16,1 % kot Jugoslovani

94 ali 14,0 % - ostalo, predvsem kategorije neopredeljeni, regionalna pripadnost ali neznano.

Žal ne razpolagamo s podatki za prejšnje popise in ne moremo slediti časovnemu trendu razvoja tega pojava. Zaradi vse večjega priseljevanja in mešanja prebivalstva, že omenjene metodologije popisa in drugačnih trendov prostorske in socialne mobilnosti pa sklepamo, da je vsaj v primerjavi z leti 1961 in 1971 proces leta 1981 progresiven. Na NMO v Prekmurju pri madžarskem prebivalstvu tega procesa zaradi agrarnosti in statičnosti do sedaj praktično ni bilo.

Ker gre za ugotavljanje značilnosti omenjene skupine iz popisnih podatkov, je nemogoče ugotavljati vse socialnopsihološke in demografske vzroke njenega nastanka. Lahko pa ugotovimo nekatere njene strukturne značilnosti.

Osnovna razlika je italijanskim prebivalstvom in prebivalstvom z italijanskim maternim jezikom, ki se je opredelilo drugače, je v starostni strukturi. Slednje prebivalstvo je kljub še vedno stari prebivalstveni strukturi bistveno mlajše (indeks staranja pri Italijanih znaša 267,3, delež starega prebivalstva pa 26,2 %). Prebivalstvo te skupine bomo v nadaljnjem tekstu tega poglavja imenovali tako, kot se je opredelilo ob popisu.

Tabela 26: PREBIVALCI PO NARODNOSTI IN MATERINEM JEZIKU V NASELJIH NMO SLOVENSKE ISTRE LETA 1981

Narodnost	M a t e r i n j e z i k															
	slovenski		srbohrv.		italijanski		makedonski		albanski		ostalo		neznano		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Slovinci	39 134	98,1	387	1,0	311	0,8	2	0,0	1	0,0	44	0,1	5	0,0	39 884	100,0
Italijani	71	3,8	9	0,5	1 787	95,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	0,2	1 870	100,0
Črnogorci	19	11,5	145	87,9	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,6	165	100,0
Hrvati	369	5,2	6 601	92,2	157	2,2	3	0,0	4	0,1	7	0,1	21	0,3	7 162	100,0
Makedonci	9	5,8	5	3,2	2	1,3	137	88,4	0	0,0	2	1,3	0	0,0	155	100,0
Muslimani	15	2,1	683	95,3	0	0,0	1	0,1	2	0,3	4	0,6	12	1,7	717	100,0
Srbi	99	3,9	2 460	95,7	0	0,0	4	0,2	0	0,0	4	0,2	3	0,1	2 570	100,0
Albanci	0	0,0	10	8,9	1	0,9	1	0,9	100	89,3	0	0,0	0	0,0	112	100,0
ostali	14	5,1	31	1,3	5	1,8	0	0,0	0	0,0	223	81,1	2	0,7	275	100,0
neopredeljeni	81	25,5	185	58,2	38	11,9	0	0,0	0	0,0	1	0,3	13	4,1	318	100,0
Jugoslovani	1 189	43,1	1 378	50,0	108	3,9	7	0,3	18	0,7	16	0,6	42	1,5	2 758	100,0
regional.opred.	22	8,9	185	74,9	19	7,7	1	0,4	0	0,0	3	1,2	17	6,9	247	100,0
neznano	27	5,7	41	8,7	29	6,2	0	0,0	0	0,0	1	0,2	373	79,2	471	100,0
Skupaj	41 049	72,4	12 120	21,4	2 457	4,3	156	0,3	125	0,2	305	0,5	492	0,9	56 704	100,0

Tabela 27: Delež starega prebivalstva ter indeks staranja l. 1981

	% starejših od 64 let	indeks staranja
Slovenci	11,2	70,9
Hrvati	8,8	81,5
Jugoslovani	10,1	60,5
ostali	20,2	111,6
skupaj	11,7	77,5

Italijansko prebivalstvo je relativno manj številno vse do starostne grupe 40 do 44 let (grafikon). Razlike med posameznimi skupinami so razmeroma majhne.

Delež urbanega prebivalstva je v skupini nekoliko nižji kot pri italijanskem prebivalstvu (pri Italijanih 72,4 %).

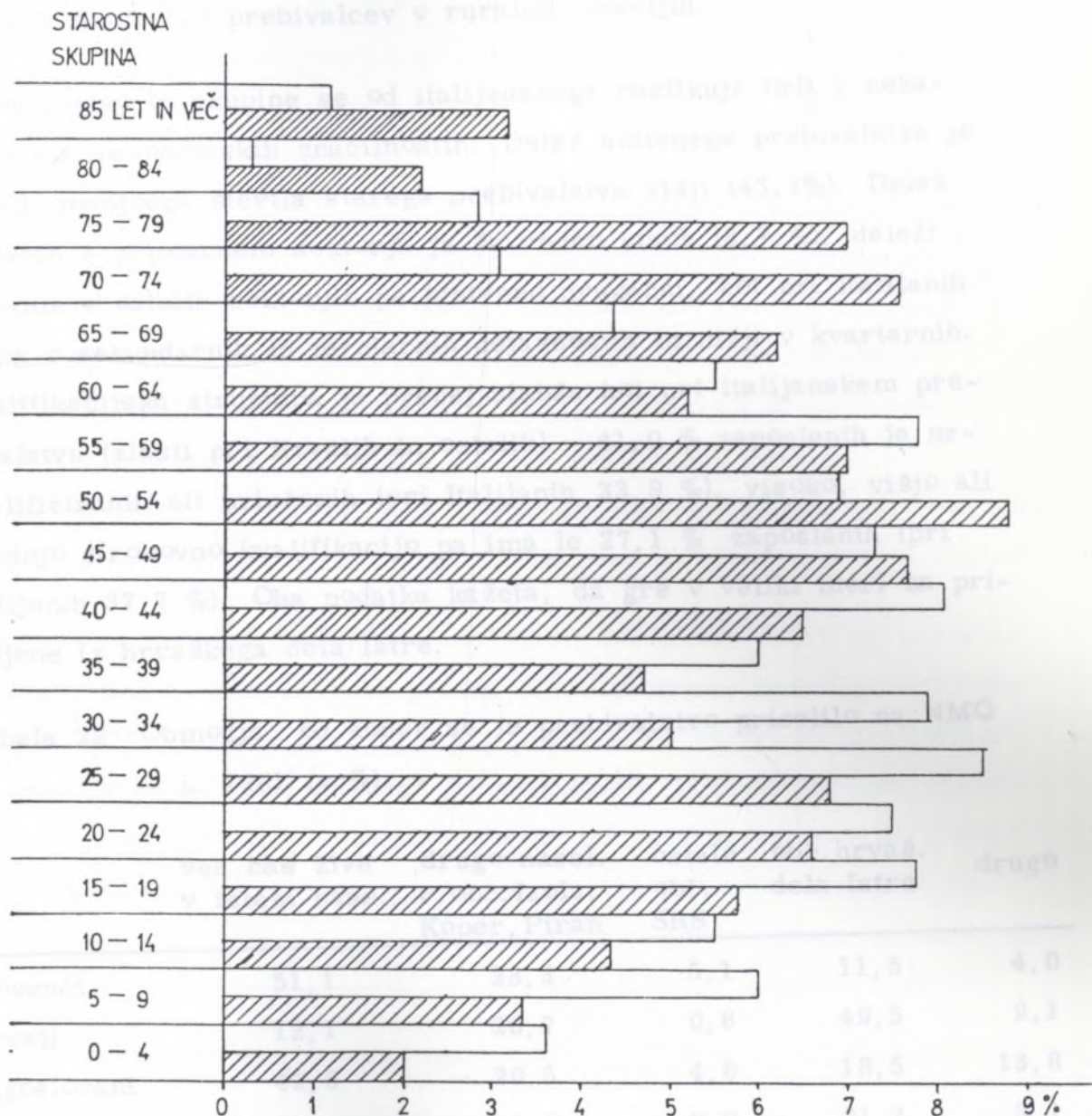
Tabela 28: Delež urbanega in ruralnega prebivalstva - l. 1981 v %

	urbano prebival.	ruralno prebival.
Slovenci	68,5	31,5
Hrvati	66,2	33,8
Jugoslovani	86,1	13,9
ostali	69,1	30,9
Skupaj	70,9	29,1

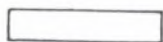
Odstotek je bistveno različen samo pri Jugoslovanih, ki so, kot je značilno za vse narodnostno neopredeljene iz te skupine, nadpovprečno urbano prebivalstvo.

GRAFIKON 8

PRIMERJAVA STAROSTNE STRUKTURE ITALIJANSKEGA PREBIVALSTVA TER
 PREBIVALSTVA Z ITALIJANSKIM MATERINIM JEZIKOM, KI SE JE OB POPISU
 LETA 1981 NARODNOSTNO DRUGAČE OPREDELILO.

ITALIJANI (N=1870)

OSTALO PREBIVALSTVO Z ITALIJANSKIM
 MATERINIM JEZIKOM (N=670)

Glede na prostorsko razmestitev je največ prebivalstva iz teh skupin na NMO občine Piran (50,6 %), koncentracija v urbanih naseljih pa je manjša - 61,9 %, ali 210 prebivalcev v urbanih in 38,1 % ali 129 prebivalcev v ruralnih naseljih.

Prebivalstvo te skupine se od italijanskega razlikuje tudi v nekaterih socioekonomskih značilnostih. Delež aktivnega prebivalstva je zaradi manjšega števila starega prebivalstva višji (43,1%). Delež aktivnih v primarnem sektorju je še vedno visok (8,7 %), deleži aktivnih v ostalih sektorjih pa bistveno drugačni, kot pri Italijanih - visok v sekundarnih in terciarnih dejavnostih in nižji v kvartarnih. Kvalifikacijska struktura je precej slabša kot pri italijanskem prebivalstvu (zlasti pri Hrvatih in ostalih) - 41,0 % zaposlenih je ne-kvalificiranih ali priučenih (pri Italijanih 33,9 %), visoko, višjo ali srednjo strokovno kvalifikacijo pa ima le 27,1 % zaposlenih (pri Italijanih 37,7 %). Oba podatka kažeta, da gre v veliki meri za priseljene iz hrvaškega dela Istre.

Tabela 29: Območja, od koder se je prebivalstvo priselilo na NMO
- 1. 1981 (v %)

	ves čas žive v istem nasel.	drugo nasel. v obč. Izola, Koper, Piran	ostale obč. SRS	obč. hrvaš. dela Istre	drugo
Slovenci	51,1	28,3	5,1	11,5	4,0
Hrvati	12,1	28,7	0,6	49,5	9,1
Jugoslovani	42,6	20,5	4,6	18,5	13,8
ostali	48,9	23,5	3,2	21,3	3,1
Skupaj	40,3	26,4	3,7	22,8	6,8

Primerjava z italijanskim prebivalstvom kaže predvsem na veliko višji delež priseljenih iz občin hrvaškega dela Istre.

Za natančnejšo opredelitev pojava bi bila na vsak način potrebna posebna študija, zato so naslednji zaključki hipotetični:

- pri Slovencih in Jugoslovanih gre najverjetneje za močan vpliv mešanih zakonov oziroma za opredeljevanje otrok, kjer prevlada opredelitev za večinski narod;
- pri Hrvatih in ostalih, deloma pa tudi Jugoslovanih, je zelo visoko zastopan delež priseljenih iz občin hrvaškega dela Istre, kar deloma potrjuje tezo starejših študij (Klemenčič, Palčič, 1964), da je nihanje oziroma upadanje števila Italijanov deloma povezano s kolebanjem pri narodnostnem opredeljevanju dela prebivalstva, priseljenega iz tega območja;
- na narodnostno pomešanih območjih je zavestno neopredeljevanje po narodnosti bolj pogosto kot sicer, zlasti v urbaniziranih regijah.

Ugotovitve je težko posplošiti, še zlasti zato, ker pojav narodnostne pomešanosti ni nov, ampak gre za območje tradicionalnega stika jezikov, kultur in narodnosti. Pojav prepletanja različnih identitetnih elementov torej ni le rezultat gospodarskega in prostorskega razvoja ter prebivalstvenih premikov povojnega obdobja, ampak je v prostoru permanenten. Poleg pogostega pojavljanja regionalnega opredeljevanja nam o tem pričajo tudi podatki o spremembah narodnostne strukture (v veliko primerih pa tudi opredelitve) iz predvojnih popisov.

Narodnostna struktura gospodinjstev z italijanskim prebivalstvom se spreminja v smeri naraščanja deleža narodnostno mešanih gospodinjstev. Proces je povezan z zelo razpršeno poselitvijo italijanskega

prebivalstva in veliko narodnostno pomešanostjo. Vpliv narodnostno mešanih gospodinjstev na povečevanje števila prebivalstva italijanskega materinega jezika, ki se ni izrekala kot italijansko in na zmanjševanje števila Italijanov nasploh je bil verjetno eden dominantnih.

Delež prebivalstva italijanske narodnosti, ki ne živi več v čisto italijanskih gospodinjstvih, se veča.

Tabela 30: Narodnostna struktura gospodinjstev z italijanskim prebivalstvom na NMO v letih 1961 in 1981

	italijan. gosp.		mešana gosp.		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
leta 1961	723	56,0	567	44,0	1.290	100,0
leta 1981	450	41,3	639	58,7	1.089	100,0

Zmanjšalo se je tako število italijanskih gospodinjstev kot tudi skupno število gospodinjstev z italijanskim prebivalstvom. Narodnostno mešanje je zlasti intenzivno v mestnih naseljih.

Tabela 31: Narodnostna struktura gospodinjstev z italijanskim prebivalstvom na NMO v urbanih in ruralnih naseljih

	italijan. gosp.		mešana gosp.		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
1. 1981	450	100,0	639	100,0	1.089	100,0
urbana nas.	327	40,1	489	59,9	816	100,0
rural. nas.	123	45,1	150	54,9	273	100,0

Žal ne razpolagamo s podatkom o številčni razporeditvi italijanskega prebivalstva po posameznih tipih gospodinjstev. Posredno pa nam podatek o prostorski lokaciji gospodinjstev (urbano-ruralno) in starostni strukturi gospodinjstev kot celote pove, da gre v primeru čistih italijanskih gospodinjstev zelo pogosto za staro prebivalstvo in za manjše število ljudi. Starostni tip gospodinjstva smo določili na osnovi zastopanosti posameznih starostnih skupin prebivalstva (mlada in generacijska - v gospodinjstvu je tudi prebivalstvo, mlajše od 20 let; zrela - vsi člani so stari 20 - 59 let; starajoča se - poleg starostne kategorije 20 - 59 let je prisotna že 60 in več let; ostarela - vsi člani gospodinjstva so stari 60 let ali več).

Tabela 32: Starostna struktura gospodinjstev z italijanskim prebivalstvom l. 1981 na NMO

	italijan. gosp.		mešana gosp.		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
mlada, generacijska	89	19,8	372	58,2	461	42,3
zrela	85	18,9	131	20,5	216	19,8
starajoča se	58	12,9	88	13,8	146	13,4
ostarela	218	48,4	48	7,5	266	24,4
skupaj	450	100,0	639	100,0	1.089	100,0

7. VPLIVI URBANIZACIJSKIH TOKOV NA ELEMENTE PROSTORSKE IN SOCIALNE MOBILNOSTI ITALIJSKE NARODNOSTI

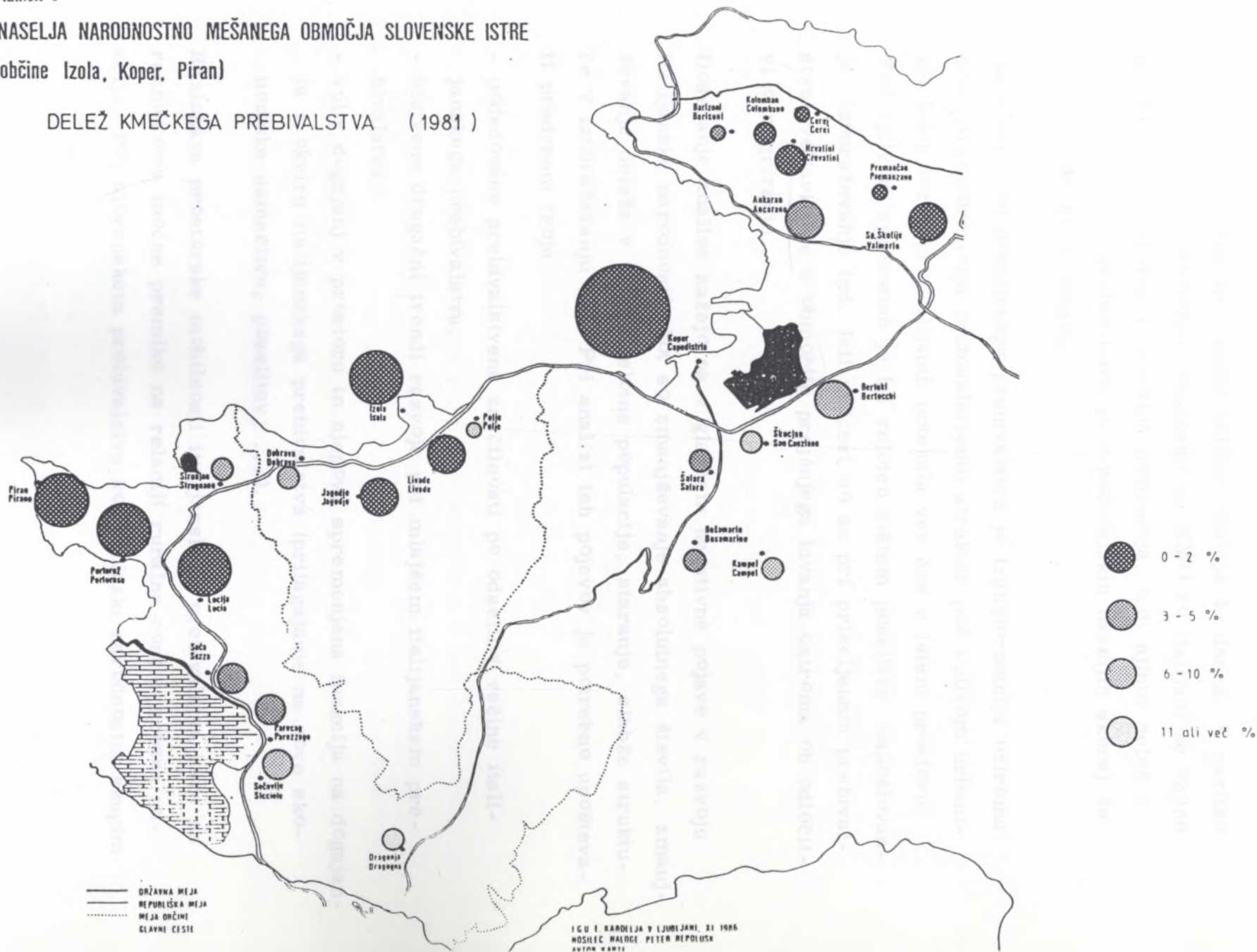
Do sedaj navedeni trendi razvoja prebivalstvenih struktur bodisi v okviru italijanskega ali celotnega prebivalstva kažejo vplive hitre urbanizacije celotnega NMO. Regija sodi v najbolj urbanizirana območja v okviru Slovenije, tako v smislu širjenja fizičnih elementov urbanizacije v prostoru kot v smislu spreminjanja prebivalstvenih struktur, prostorske in socialne mobilnosti prebivalstva in v širjenju procesov suburbanizacije. Prostorsko je območje, vsaj glede socioekonomskih značilnosti prebivalstva, na prehodu od ruralno-urbanega k urbanemu kontinuiranemu. Podeželje na NMO se spreminja tako v morfološkem kot tudi socialnem in ekonomskem pogledu. Deagrarizacija podeželja na NMO je izredno močna, saj je bilo leta 1981 samo še 5,9 % kmečkega prebivalstva, (v SR Sloveniji 9,2 %, v podeželskih naseljih Slovenije pa 17,1 %). Podeželja na NMO tudi ne označuje stagnacija v številčnem razvoju prebivalstva, saj je bil indeks rasti med zadnjima dvema popisoma 109,0, kar je le za malenkost manj kot je povpreček za celo Slovenijo (109,5). Dinamika razvoja podeželja in njena vsebina podeželskega dela NMO sta identični rasti urbanih con na NMO, le da so procesi manj intenzivni.

Študija razlik med urbanim in ruralnim italijanskim prebivalstvom se je v nasprotju z ostalimi narodnostnimi skupinami pokazala kot relevantna. Vzroki za to razliko so slej ko prej v tem, da se je na novo priseljeno prebivalstvo zaposlilo v veliki večini izven agrarnih dejavnosti, ne glede na to, ali se je naselilo v urbane ali ruralne cone. Klasična ruralno-urbana prostorska delitev dela na agrarne in neagrarne dejavnosti se je pri italijanskem prebivalstvu

NASELJA NARODNOSTNO MEŠANEGA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

(občine Izola, Koper, Piran)

DELEŽ KMEČKEGA PREBIVALSTVA (1981)

IGU I KARDELJA V LJUBLJANI, XI 1986
 NOSILEC NALOGE PETER REPDUŠ
 AVTNA KARTA

ohranila dlje časa in v nekaj oblikah obstaja še danes. V razliko z ostalimi narodnostnimi skupinami na NMO so Italijani še vedno nekoliko bolj agrarna in ruralna populacija, tudi njihov delež v skupnem številu prebivalstva je v podeželskih naseljih skoraj še enkrat višji kot v mestih.

Za razliko od doseljenega prebivalstva je transformacija oziroma delna transformacija prebivalstvenih struktur pod vplivom urbanizacijskih tokov pri Italijanih potekala ves čas v istem prostoru. Pod vplivom sprememb je bil celoten sistem poselitve, zaposlovanje, izobraževanje ipd. Isti procesi so se pri priseljenem prebivalstvu uveljavili že v območjih prejšnjega bivanja oziroma ob odločitvi o migriranju.

Dosedanje analize kažejo na v glavnem negativne pojave v razvoju italijanske narodnosti, kot so zmanjševanje absolutnega števila, zmanjševanje deleža v okviru celotne populacije, staranje, slabše strukture v izobraževanju ipd. Pri analizi teh pojavov je potrebno upoštevati predvsem troje:

- podedovane prebivalstvene značilnosti po odselitvi večine italijanskega prebivalstva,
- bistveno drugačni trendi razvoja pri mlajšem italijanskem prebivalstvu,
- vpliv dogajanj v prostoru in njegova spremenjena funkcija na dogajanja v okviru italijanskega prebivalstva (prilagajanje na nove ekonomske usmeritve, poselitev, ...).

Raziskava prostorske mobilnosti italijanskega prebivalstva kaže na razmeroma močne premike na relaciji ruralne cone - urbana naselja. Pri slovenskem prebivalstvu kot večinski narodnostni skupini

je delež prebivalstva, stalno živečega v istem naselju, skoraj enak v ruralnih in urbanih conah - 29,6 % v urbanih in 33,7 % v ruralnih. Pri Italijanih je razlika večja - 48,4 % v urbanih in 57,3 % v ruralnih naseljih. Pri Slovencih je tudi precej izrazito odseljevanje iz urbanih območij v ruralna - 38,1 % slovenskega prebivalstva na podeželju je priseljenega iz drugih naselij v občinah Izola, Koper in Piran; ustrezen podatek za italijansko prebivalstvo je le 27,1 %. Premiki Italijanov v urbana naselja so očitni tudi iz podatkov za posamezna naselja. Delež italijanskega prebivalstva, priseljenega iz ostalih naselij treh občin je 26,6 %, v urbanih naseljih pa je odstotek večinoma višji:

Jagodje - 100,0 %

Livade - 63,9 %

Lucija - 44,3 %

Portorož - 34,2 %

Izola - 24,4 %

Koper - 18,6 %

Piran - 15,2 %

Priseljevanje je usmerjeno v novo nastajajoča ali rastoča urbana jedra, manj pa v stara mestna središča. Podatki o starosti Italijanov v mestih in podeželju posredno kažejo, da gre za mlado populacijo in da je naravna rast skoncentrirana v mestih. Če bi pri Italijanih, priseljenih v mesta, upoštevali tudi potomce, bi bila razlika s podeželjem še nekoliko večja.

Prostorski premiki v prvi vrsti kažejo na razlike v starostni strukturi mestnega in podeželskega italijanskega prebivalstva oziroma na njihove viatlne značilnosti. Italijansko prebivalstvo na podeželju je starejše, saj je bilo leta 1981 v urbanih naseljih 10,2 % populacije mlajše od 15 let, na podeželju pa le 8,6 %. Zlasti velika je razlika pri najmlajših dveh starostnih skupinah, kar je že

rezultat razlik v naravni rasti. Migracija na mikronivoju ni očitna le iz razlik v starostni strukturi, pač pa tudi v delovanju ene osrednjih inštitucij narodnosti - osnovne šole, ki je krizo vpisa v nižje razrede doživljala zlasti v podeželskih naseljih. Na manjšo relativno starost v mestih kot na podeželju kaže tudi delež Italijanov v starosti 65 in več let - 10,3 % v mestih in 15,5 % na podeželju. V mestih živi 85,9 % italijanskega prebivalstva v starosti - 0 - 14 let v primerjavi z 82,9 % pri celotnem prebivalstvu. V nekaterih podeželskih naseljih (Polje, Ankaran, Barizoni, Kampel, Kolomban, Sp. Škofije, Dragonja) leta 1981 ni bilo več otrok italijanske narodnosti.

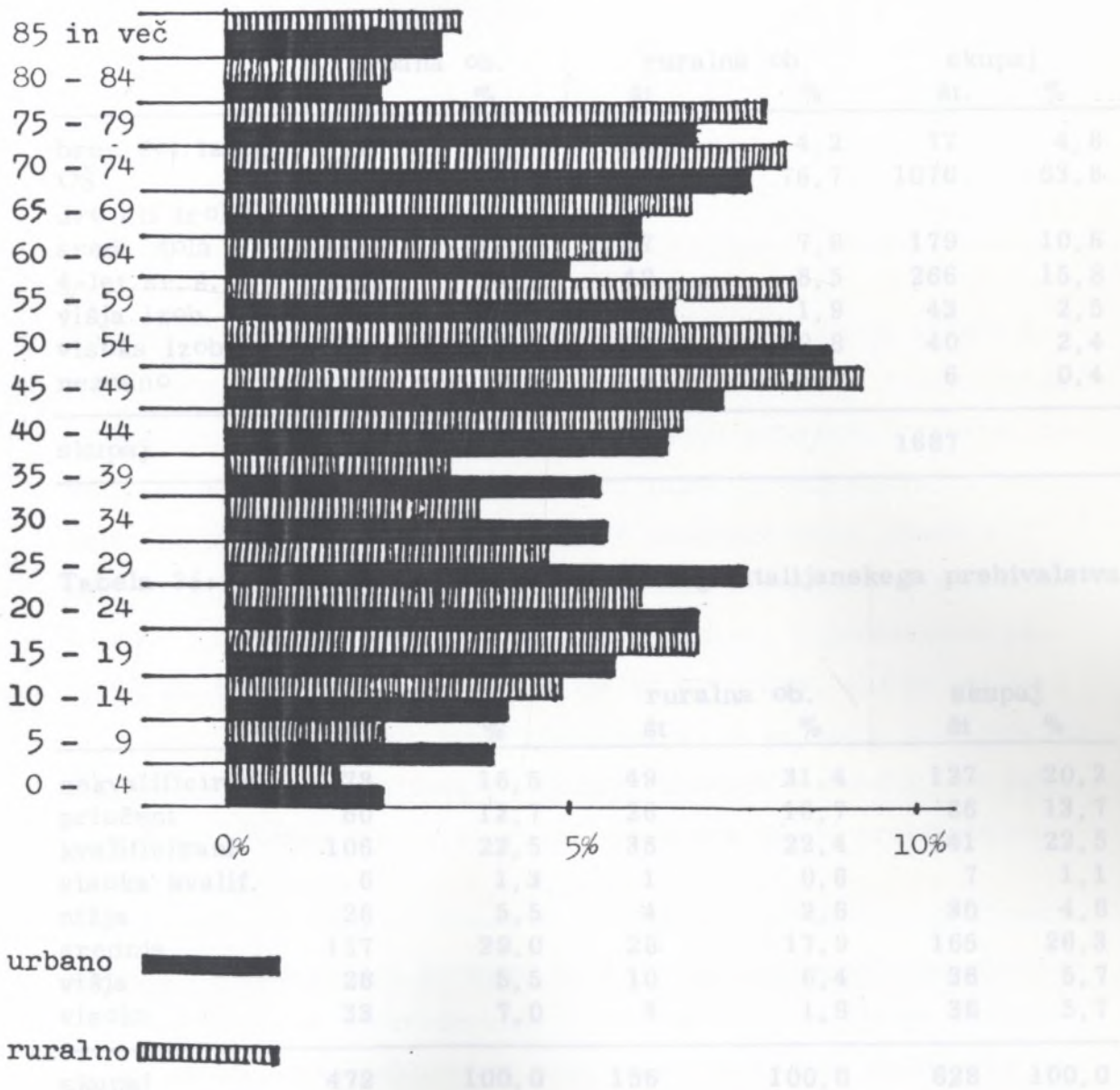
Tabela 33: Starostna struktura ruralnega (517 ljudi) in urbanega (1353 ljudi) italijanskega prebivalstva leta 1981 na NMO - v %

starostna skupina	urbana območja	ruralna območja
80 in več let	5,1	6,0
70 - 79	14,2	15,8
60 - 69	10,9	12,8
50 - 59	15,3	16,6
40 - 49	13,5	15,9
30 - 39	10,8	6,8
20 - 29	14,4	10,6
10 - 19	9,6	11,8
0 - 9	6,1	3,6
Skupaj	100,0	100,0

GRAFIKON 9

Primerjava starostne strukture urbanega in ruralnega italijanskega prebivalstva na NMO 1. 1981

Starostna skupina

Migracije na mikronivoju in razlika v starostni strukturi ter naravni rasti tudi pojasnjujeta različno dinamiko upadanja števila Italijanov v urbanih in ruralnih območjih (tabela 12).

Tabela 34: Šolska izobrazba italijanskega prebivalstva, starejšega od 14 let v urbanih in ruralnih območjih NMO 1. 1981

	urbana ob.		ruralna ob.		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
brez šol. izobr.	57	4,7	20	4,2	77	4,6
OŠ	714	58,8	362	76,7	1076	63,8
dvo ali trolet.						
sred. šola	142	11,7	37	7,8	179	10,6
4-let. sr. š.	226	18,6	40	8,5	266	15,8
višja izob.	34	2,8	9	1,9	43	2,5
visoka izob.	36	3,0	4	0,8	40	2,4
neznano	6	0,5	-	-	6	0,4
skupaj	1215				1687	

Tabela 35: Strokovna izobrazba zaposlenega italijanskega prebivalstva NMO 1. 1981

	urbana ob.		ruralna ob.		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
nekvalificirani	78	16,5	49	31,4	127	20,2
priučeni	60	12,7	26	16,7	86	13,7
kvalificirani	106	22,5	35	22,4	141	22,5
visoka kvalif.	6	1,3	1	0,6	7	1,1
nižja	26	5,5	4	2,6	30	4,8
srednja	137	29,0	28	17,9	165	26,3
višja	26	5,5	10	6,4	36	5,7
visoka	33	7,0	3	1,9	36	5,7
skupaj	472	100,0	156	100,0	628	100,0

Tabela 36: Aktivno italijansko prebivalstvo po sektorjih dejavnosti na NMO 1. 1981

	urbana ob.		ruralna ob.		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
primarni	40	7,7	56	26,8	96	13,2
sekundarni	125	24,1	63	30,1	188	25,9
terciarni	132	25,5	45	21,5	177	24,3
kvartarni	218	42,1	45	21,5	263	36,2
neznano	3	0,6	-	-	3	0,4
SKUPAJ	518	100,0	209	100,0	727	100,0

Podatki o izobrazbi in aktivnosti oziroma zaposlovanju kažejo na precejšnje kvalitativne razlike urbanega in ruralnega italijanskega prebivalstva. Vzroka sta dva - selektivnost migracij v mestna naselja (v migracijo se vključuje zlasti mlado prebivalstvo, v konkretnem primeru pa zaradi strukture delovnih mest, zlasti v kvartarnem sektorju, v večji meri žensko prebivalstvo; v mestih je med Italijani 43,7 % moškega prebivalstva, v podeželskih naseljih prebivalstva obratna situacija od normalne, saj je pri starem prebivalstvu delež žensk dominanten) in pa večja mobilnost in feldskibilnost mlajšega dela Italijanov, živečih v mestih, se vključujejo v razbojne tokove v družbi enako kot ostalo prebivalstvo.

Medsebojna povezanost lementov prostorske mobilnosti (predvsem premik ruralni-urbani prostor) in socialne mobilnosti (deagrarizacija, nove smeri izobraževanja in zaposlovanja mlajšega italijanskega prebivalstva) oblikujeta tudi vzorec poselitve italijanske narodnosti na NMO. Klasična podeželska agrarna struktura, ki je pred desetletji zavzemalo pomembno mesto v številu in strukturi italijanskega prebivalstva, je bila zaradi tradicionalizma manj sposobna

vključevati se v sodobne razvojne tokove. To in pa ostarelost prebivalstva sta bila poleg nekaterih socioloških, socialno-psiholoških faktorjev tudi dominantna vzroka izkazovanja slabših socialnih in socioekonomskih značilnosti italijanskega prebivalstva in posredno tudi zmanjševanja števila narodnosti. Koncentracija naravne rasti, kadrov, inteligence pa tudi inštitucij v mestih, sicer v precejšnji meri pogloblja problem razvoja italijanske narodnosti na podeželju, kjer je bila oziroma je še relativno najbolj prisotna. Problemi o razvoju italijanske narodnosti so bili v marsičem povezani s problemi transformacije podeželja. Vendarle je verjetno, da bo mlajši del italijanskega prebivalstva, ki je pretežno urbaniziran in vklopljen v smeri izobraževanja in zaposlovanja območja, laže ohranjal svojo nacionalno identiteto vključno z inštitucijami, identiteto prostora in svojo specifično vlogo v mednarodnih odnosih. Problem je seveda širši od prilagajanja prostorskim in ekonomskim procesom ter stabilizacije demografskih procesov in je povezan z novimi oblikami gospodarske in politične organiziranosti narodnosti, pa tudi širše, v okviru družbenopolitičnih skupnosti in regij na področjih prebivalstvene politike, zaposlitvene politike in politike prostorskega razvoja.

9. V. Klemenčič, 1975b, Slovenska in italijanska narodnostna manjšina v luči urbanizacije in odprte jugoslovansko-italijanske državne meje, Slovenci v Italiji po drugi svetovni vojni, Ljubljana, Koper, Trst
10. V. Klemenčič, T. Pačič, 1964, Demografske razmere na Koprskem s posebnim osredom na italijansko narodno manjšino, Tiskopis IZU, Ljubljana
11. K. Medica, 1987, Socialno demografske značilnosti Slovenske narodne manjšine v Italiji, Revija za narodnostno vprašanja, Razprave in gradivo, Ljubljana

8. UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI

1. Bjelovitić M., 1987, Srbi u Hrvatskoj, Zbornik XII. kongresa geografa Jugoslavije, Novi Sad
2. Demografska kretanja i karakteristike stanovništva Jugoslavije prema nacionalnoj pripadnosti. Centar za demografska istraživanja, 1978, Beograd
3. Družboslovje, Leksikoni Cankarjeva založbe, 1986, Ljubljana
4. Genorio R., V.Klemenčič, 1982, Analiza rezultatov popisa po narodnosti in metodološki preizkus ugotavljanja funkcionalne dvojezičnosti na primeru naselij Petišovci in Strunjan. Tipkopis IGU, Ljubljana
5. Genorio R., V.Klemenčič, A.Stergar, 1983, Vprašanja okrog interpretacije rezultatov jugoslovanskega popisa prebivalstva po narodnosti leta 1981. Razprave in gradivo 16, Ljubljana
6. V.Klemenčič, 1974, Odprta meja med Jugoslavijo in Italijo in vloga manjšin. Teorija in praksa, letnik XI, št.9-10, Ljubljana
7. V.Klemenčič, 1975a, Italijansko prebivalstvo na narodnostno mešanem ozemlju na Koprskem v SR Sloveniji. Slovenci v Italiji po drugi svetovni vojni, Ljubljana, Koper, Trst
8. V.Klemenčič, 1975b, Slovenska in italijanska narodnostna manjšina v luči urbanizacije in odprte jugoslovansko-italijanske državne meje. Slovenci v Italiji po drugi svetovni vojni, Ljubljana, Koper, Trst
9. V.Klemenčič, 1978, Obmejne regije in narodnostne manjšine. Geographica Slovenica 8. Ljubljana
10. V.Klemenčič, T.Palčič, 1964, Demografske razmere na Koprskem s posebnim ozirom na italijansko narodno manjšino. Tipkopis IGU, Ljubljana
11. K.Medica, 1987, Socialno demografske značilnosti Slovenske Istre. Revija za narodnostna vprašanja, Razprave in gradivo, Ljubljana

12. P. E. Ogden, 1984, Migration and geographical change, Combridge
13. R. Petrović, 1987, Migracije u Jugoslaviji, Beograd
14. I. Piry, 1983, Demografska gibanja na Slovenski obali. Tipkopolis IGU, Ljubljana
15. I. Piry, P. Repolusk, 1985, Narodnostno mešano območje v Slovenski Istri, Geographica Slovenica 16, Ljubljana
16. Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj l. 1981. Zavod SR Slovenije za statistiko, Ljubljana
17. P. Repolusk, 1983, Italijansko osnovno šolstvo v občini Piran. Tipkopolis IGU, Ljubljana
18. Rezultati raziskovanj št. 264. Prebivalstvo po narodnosti. Zavod SR Slovenije za statistiko, 1982. Ljubljana.
19. Rezultati raziskovanj št. 282, Konični rezultati popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj po občinah. Zavod SR Slovenije za statistiko, 1982, Ljubljana
20. J. Titl, 1965, Populacijske spremembe v Koprskem primorju. Diplomaska naloga, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
21. J. Titl, 1965, Socialnogeografski problemi na koprskem podeželju, Koper
22. D. Vogelink, 1981, Uvod v socialnoekonomsko statistiko, Ljubljana

... gimnaziji "G. ... Slove-
... v ... sestava njihovih
... leto 1987

1987

... kot po let
... slovenca v Ce-
... štivila
... uveljavljanju
... vpisanih
... po socialni ses-

**GRAVITACIJSKO ZALEDJE DIJAKOV SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU
IN SOCIALNA SESTAVA NJIHOVIH DRUŽIN V ŠOLSKEM LETU 1987/88**

dr. Vladimir Klemenčič

... potovanja iz doma v šolo. To spremljanje in sprotno kvantitativ-
na analiza ... predstavitel
... stanja na gimnaziji nam predstavlja enega zelo po-
pomskih virov za spremljanje socialne in prostorske mobilnosti
slovenskega prebivalstva in nenaslanje s tem tudi možnosti za
ocenjevanje tendenc asimilacije slovenskega prebivalstva na celot-
nem narodnostno mešnem ozemlju in njenih posebnih delih, ter še
posebej razlik med mesti, večjimi centralnimi kraji ter podrob-
nimi naselji. Dolgotrajno spremljanje vpisanih učencev na šolski
gimnaziji v Celovcu nam daje tudi možnost oceniti uin-
ke slovenske gimnazije na oblikovanje socialne strukture sloven-
ske mladine na podeželju.

... zgodnja tehnološka opremljenost
... štivila Slovencev med rednimi učenci
... 1961/71/81. Določeni rezultati spremljanja
... 1980/81

Poročilo o delu na nalogi "Gravitacijsko zaledje dijakov Slovenske gimnazije za Slovence v Celovcu in socialna sestava njihovih staršev v letu 1981" za leto 1988

Uvod

Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani že več kot 20 let spremlja razvoj in funkcijo državne gimnazije za Slovence v Celovcu v socialno ekonomski preobrazbi in spreminjanju števila in modela njihove poselitve na narodnostno mešanem ozemlju avstrijske Koroške. Raziskave temelje po številčnosti vpisanih dijakov, po spolu in po posameznih razredih, po socialni sestavi staršev vpisanih otrok, zaposlenosti staršev (matere in očeta), kraju bivanja dijaka ali dijakinje v času šolanja in način potovanja iz doma v šolo. To spremljanje in sprotne kvantitativne ~~analize~~ analiza ter kartografska in tabelarična predstavitev vsakoletnega stanja na gimnaziji nam predstavlja enega zelo pomembnih virov za spremljanje socialne in prostorske mobilnosti slovenskega prebivalstva in nenazadnje s tem tudi možnosti za ocenjevanje tendenc asimilacije slovenskega prebivalstva na celotnem narodnostno mešanem ozemlju in njenih posameznih delih, ter še posebej razlik med mesti, večjimi centralnimi kraji ter podeželskimi naselji. Dolgotrajno spremljanje vpisanih učencev na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu nam daje tudi možnost ocene učinkov slovenske gimnazije na oblikovanje socialne strukture slovenske manjšine na Koroškem.

To dolgotrajno spremljanje nam pa daje posredno možnost kritičnega preverjanja spreminjanja števila Slovencev med zadnjimi uradnimi popisi prebivalstva 1961/71/81. Dosedanji rezultati spremljanja nam skupaj z analizo podatkov vpisanih dijakov v šol.l. 1980/81 kažejo glede na podatke o kraju stalnega bivanja staršev tendenco v treh smereh: (Karta 1, tabela 1)

- (1) postopno krčenje št. krajev, od koder pošiljajo otroke v slovensko šolo (gimnazijo)
- (2) večanje deleža otrok, ki prihajajo iz mestnih in drugih centralnih krajev in zmanjšanje števila otrok, ki prihajajo iz majhnih perifernih krajev
- (3) slediti moremo tendencam večanja števila otrok, ki prihajajo iz centralnega populacijskega in gospodarskega prostora Celovca in njegove ožje okolice.

Te opisane tendence odgovarjajo tudi splošnim tendencam selitvenih tokov prebivalstva v smeri od majhnega naselja k bližnjemu centralnemu kraju in od manjšega naselja in bližnjega centralnega kraja proti Celovcu in njegovi okolici. Te tendence selitvenih premikov in oblikovanja novih jeder poselitve zavednega slovenskega prebivalstva, nam kažejo tudi na tendence spreminjanja socialne strukture slovenskega prebivalstva in s tem v zvezi tudi na vključevanje v strukturo na novo oblikovanih poklicev moderne urbane družbe. Leta 1981 je med starši otrok le še 12,1 % kmetov, kar 6,4% je polkmetov, 12,8% delavcev in že kar 18,3% izobražencev. 8,6% je obrtnikov, trgovcev in gostilničarjev ter 17,8% strokovnih delavcev in 1% brezposlenih. (karta 2, tabela 2). Na premike v socialni strukturi kažejo tudi podatki o tendenci večanja števila družin z zaposlenimi očetmi in materami. Delež otrok z zaposlenima obema staršema se veča (l.1981, 31,4%) in je s približanjem krajev, ki pošiljajo otroke v slovensko gimnazijo od periferije proti Celovcu vse večji. (tabela 3, karta 3). Ker je socialni položaj staršev, ki pošiljajo otroke v gimnazijo, vse boljši, se njihov kraj bivanja predstavlja v manjši ali večji lokalni centralni kraji, ki so prometno dobro povezani s Celovcem, moremo slediti tudi večanju deleža tistih otrok, ki stanuje doma in se dnevno vozijo v šolo iz kraja bivanja v Celovec. (tabela 4).

Pri vseh analizah dijakov slovenske gimnazije se kaže tudi ugodno razmerje med deležem učencev in učenk, tako po posameznih razredih od prvega do osmega od koder prihajajo ti dijaki. To razmerje ne koleba dosti med približno 50% deklic in 50% fantov. Niso pa tudi večje razlike med učenci in učenkami med posameznimi območji saj je v šolskem letu 1987/88 od skupaj vpisanih učencev vpisano v Zvezno gimnazijo v Celovcu 222 dijakov in 217 dijakinj. (tabela 5).

Dolgoletne analize števila dijakov v primerjavi med četrtem in petim razredom kažejo, da se v vse večji meri dijaki, ki zaključijo četrty razred, ne vpišejo v peti razred Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, pač pa v druge strokovne šole, kjer imajo dijaki le ponekod možnost izbire slovenščine kot tujega, kot enega od obveznih ali pa kot dopolnilnih jezikov. Podatki o poklicih staršev, ki posredno pomeni tudi podatke o socialni sestavi slovenskega prebivalstva kažejo na eni strani zmanjševanje deleža staršev, ki pripadajo poklicni kategoriji kmet ali kmetdelavec, na drugi strani pa na večanje števila tistih, ki opravljajo samostojni poklic ali delo uslužbenca ali izobraženca.

Z dosedanjimi raziskavami smo na primeru socialne strukture in značaja kraja bivanja (po centralnih funkcijah in številu prebivalstva) osvetlili tendence in doseženo stopnjo preoblikovanja slovenske manjšine iz agrarne v urbano družbo. Ker slovenska gimnazija vključuje med svojih dijake tudi dijake različne socialne strukture iz celotnega narodnostno mešanega ozemlja, iz Celovca, lokalnih centrov in odročnih vasi, nam ti podatki lahko služijo kot vzorec za oceno položaja slovenske manjšine na Koroškem.

Prav ta vzorec nam je lahko dobro izhodišče za nadaljnje raziskave in ugotavljanja, do kakšne mere je slovenska manjšina vključena v procese socialne in prostorske preobrazbe Koroške in v

kakšni meri ji je za to omogočena tudi pobuda. Te ugotovitve nam bodo pri nadaljnjih raziskavah lahko služile v pomoč pri ugotavljanju v kakšni meri lahko računamo z demografskim in socialnim potencialom slovenskega prebivalstva za vključevanje v prekomejno sodelovanje med Slovenijo in Koroško v meddržavne in mednarodne tokove sodelovanja med Slovenijo in Koroško odnosno med Slovenijo in Avstrijo. Odgovor na to vprašanje bomo lahko dobili z analizo družbenoekonomskih procesov kot celote na Koroškem in s primerjavo tendenc preoblikovanja socialne strukture med slovensko manjšino in večinskim prebivalstvom.

Pravilno vrednotenje položaja koroških Slovencev na osnovi podatkov, ki smo jih zbrali v zadnjih dveh desetletjih za populacijo slovenske manjšine, ki je bila v tem obdobju vključena v Zvezno gimnazijo za Slovence, nam odpira vprašanje do kakšne mere so z vpisanimi dijaki izkoriščene možnosti za večanje vpisov na slovensko gimnazijo, oziroma v kakšni meri so za ta potencial že izkoriščene možnosti glede na demografsko strukturo in model poselitve. Možnosti za to nam daje že zbrano gradivo popisov prebivalstva iz leta 1971 in 1981. Za ta dva popisa razpolagamo s podatki na nivoju naselij, občin, političnih okrajev in za celotno Koroško, o narodnostni sestavi ter starostni in socialni strukturi za celotno narodnostno mešano ozemlje. Z raziskavami te vrste smo že pričeli, in sicer v dogovoru z vodstvom Zvezne gimnazije za Slovence in s sodelavci Slovenskega znanstvenega inštituta. Tudi zato, ker je z uveljavljanjem novega pedagoškega modela v osnovnošolskem izobraževanju bolj ali manj ogroženo vpisovanje k dvojezičnem pouku na osnovnih šolah s tem pa seveda tudi ogrožen dotok otrok na slovensko gimnazijo v Celovcu.

V zadnjem letu se ob Zvezni gimnaziji za Slovence odpirajo tudi vprašanja vpisov otrok s predvideno ustanovitvijo Srednje trgovske šole, ki naj bi pridobivala svoje učence iz vrst dela absolventov 4. razreda Slovenske gimnazije odnosno iz meščanskih šol, ki so doslej pošiljali relativno malo otrok, ki so bili prijavljeni k slovenskemu pouku v slovenski gimnaziji. Nadaljnje raziskave v naslednjih letih bodo tudi služile v pomoč članom komisije slovenskih organizacij, ki spremljajo uveljavljanje pedagoškega modela.

Dosedanje večletne raziskave in spremljanje spreminjanja socialne strukture in modela poselitve slovenskega prebivalstva na osnovi večletnega zbiranja podatkov vpisanih otrok na slovensko gimnazijo o njihovi socialni strukturi in poreklu po kraju njihovega gibanja ter na osnovi primerjave, s slovensko populacijo in populacijo večinskega naroda, omogočile dobra izhodišča za nadaljnje oblikovanje teoretičnih izhodišč in metodologije proučevanja soodvisnosti socialne prostorske mobilnosti, kar nam bo lahko prispevalo k trdnejšim izhodiščem pri ugotavljanju potencialnih možnosti slovenskega prebivalstva pri njihovem vključevanju v družbene tokove Koroške in Avstrije ter še posebej v tokove prekomejnega sodelovanja med Koroško in Slovenijo. Nadaljnje raziskave bodo dale tudi možnost ugotavljanja potencialnih možnosti vzdrževanja ali večanja števila vpisov na Zvezno gimnazijo za Slovence oziroma Slovensko trgovsko akademijo. Predvsem pa bodo rezultati služili sami slovenski manjšini pri njihovi politiki usmerjanja slovenske manjšine v izobraževanju za ustrezne poklice.

Vl. Glavinč

Tabela 1

DIJAKI ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE PO KRAJU BIVANJA MED ŠOLSKIM LETOM 1987/88 - PO OBČINAH

POLITIČNI OKRAJ Občina	Doma iz Celovca				V dijaškem domu, privatno				Se dnevno vozi				Skupaj			
	M	Ž	Sk.	%	M	Ž	Sk.	%	M	Ž	Sk.	%	M	Ž	Sk.	%
CELOVEC-KLAGENFURT																
Celovec-Klagenfurt	14	17	31	81,6	2	2	4	10,5	1	2	3	7,9	17	21	38	100
Skupaj	14	17	31	81,6	2	2	4	10,5	1	2	3	7,9	17	21	38	100
CELOVEC OKOLICA-KGF.LAND																
Bilčovs-Ludmanskendorf					1	1	2	7,4	13	12	25	92,6	14	13	27	100
Bistrica R.-Feistritz im R.t.					-	-	-		8	13	21	100,0	8	13	21	100
Borovlje-Ferlach					6	9	15	60,0	4	6	10	40,0	10	15	25	100
Hodiše-Kentschach					-	-	-		3	-	3	100,0	3	-	3	100
Kotmara vas-Köttmannsdorf					-	-	-		8	7	15	100,0	8	7	15	100
Kriva vrba-Krumpendorf					-	-	-		2	-	2	100,0	2	-	2	100
Sele-Zell					13	2	15	71,4	4	2	6	28,6	17	4	21	100
Škofiče-Schieffling					-	2	2	100,0	-	-	-		-	2	2	100
Šmarjeta v Rožu-St.Margarethen					-	-	-		-	2	2	100,0	-	2	2	100
Štalenska gora-Magdalensberg					2	-	2	100,0	-	-	-		2	-	2	100
Žihpolje-Maria Rain					1	-	1	11,1	3	5	8	88,9	4	5	9	100
Žrelec-Ebenthal					1	2	3	20,0	9	3	12	80,0	10	5	15	100
Skupaj					24	16	40	27,8	54	50	104	72,2	78	66	144	100
BELJAK OKOLICA-VILLACH LAND																
Bekštanj-Finkenstein					7	11	18	81,8	1	3	4	18,2	8	14	22	100
Podkloster-Arnoldstein					3	1	4	100,0	-	-	-		3	1	4	100
Rožek-Rosegg					2	1	3	75,0	-	1	1	25,0	2	2	4	100
Straja vas-Hohenthurn					2	5	7	87,5	1	-	1	12,5	3	5	8	100
Št.Jakob v Rožu-St.Jakob im R.t.					9	5	14	51,9	8	5	13	48,1	17	10	27	100
Vrba-Velden					2	5	7	63,6	1	3	4	36,4	3	8	11	100
Skupaj					25	28	53	69,7	11	12	23	30,3	36	40	76	100
VELIKOVEC-VÖLKERMARKT																
Dobrla vas-Eberndorf					4	3	7	63,6	3	1	4	36,4	7	4	11	100
Galicija-Galizien					-	-	-		3	2	5	100,0	3	2	5	100
Globasnica-Globasnitz					7	4	11	91,7	1	-	1	8,3	8	4	12	100
Grebinj-Griffen					2	-	2	100,0	-	-	-		2	-	2	100
Pliberk-Bleiburg					7	10	17	25,4	25	25	50	74,6	32	35	67	100
Ruda-Ruden					3	1	4	100,0	-	-	-		3	1	4	100
Suha-Neuhaus					1	2	3	60,0	1	1	2	40,0	2	3	5	100
Škocijan-St.Kanzian					9	11	20	90,9	2	-	2	9,1	11	11	22	100
Velikovec-Völkermarkt					-	1	1	12,5	3	4	7	87,5	3	5	8	100
Žel.Kapla Bela-Eisenkappel-Vellach					10	13	23	92,0	1	1	2	8,0	11	14	25	100
Žitara vas-Sittersdorf					4	3	7	58,3	2	3	5	41,7	6	6	12	100
Skupaj					47	48	95	54,9	41	37	78	45,1	88	85	173	100
Izven dvojezičnega ozemlja					3	4	7	87,5	-	1	1	12,5	3	5	8	100
S K U P A J	14	17	31	7,1	101	98	199	45,3	106	102	209	47,6	222	217	439	

Tabela 2

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU PO RAZREDIH, SPOLU IN NAČINU PRIHODA V ŠOLO V ŠOLSLEM LETU 1987/88

Razred	Skupaj						Stanuje doma v Celovcu				Stanuje v dijaškem domu ali privatno				Se dnevno vozi v šolo			
	Sk.	%	M	%	Ž	%	M	Ž	Sk.	%	M	Ž	Sk.	%	M	Ž	Sk.	%
1a	21	100,0	13	61,9	8	38,1	-	-	-	-	13	6	19	90,5	-	2	2	9,5
1b	24	100,0	11	45,8	13	54,2	1	1	2	8,3	8	10	18	75,0	2	2	4	16,7
1c	21	100,0	10	47,6	11	52,4	-	1	1	4,8	-	1	1	4,8	10	9	19	90,5
2a	27	100,0	11	40,7	16	59,3	-	-	-	-	11	10	21	77,8	-	6	6	22,2
2b	25	100,0	13	52,0	12	48,0	4	1	5	20,0	6	5	11	44,0	3	6	9	36,0
2c	26	100,0	13	50,0	13	50,0	-	-	-	-	-	-	-	-	13	13	26	100,0
3a	26	100,0	15	57,7	11	42,3	2	1	3	11,5	13	10	23	88,5	-	-	-	-
3b	27	100,0	14	51,9	13	48,1	1	1	2	7,4	1	5	6	22,2	12	7	19	70,4
4a	34	100,0	18	52,9	16	47,1	1	2	3	8,8	16	10	26	76,5	1	4	5	14,7
4b	29	100,0	12	41,4	17	58,6	-	1	1	3,4	1	4	5	17,2	11	12	23	79,3
Skupaj 1 - 4	260	100,0	130	50,0	130	50,0	9	8	17	6,5	69	61	130	50,0	52	61	113	43,5
5a	21	100,0	13	61,9	8	38,1	1	-	1	4,8	7	4	11	52,4	5	4	9	42,8
5b	22	100,0	10	45,5	12	54,5	1	-	1	4,5	2	6	8	36,4	7	6	13	59,1
6a	29	100,0	18	62,1	11	37,9	-	-	-	-	10	5	15	51,7	8	6	14	48,3
6b	22	100,0	12	54,5	10	45,5	3	4	7	31,8	1	-	1	4,6	8	6	14	63,6
7a	25	100,0	11	44,0	14	56,0	-	-	-	-	4	11	15	60,0	7	3	10	40,0
7b	21	100,0	9	42,9	12	57,1	-	2	2	9,5	1	4	5	23,8	8	6	14	66,7
8a	20	100,0	12	60,0	8	40,0	-	3	3	15,0	6	2	8	40,0	6	3	9	45,0
8b	19	100,0	7	36,8	12	63,2	-	-	-	-	1	5	6	31,6	6	7	13	68,4
Skupaj 5 - 8	179	100,0	92	51,4	87	48,6	5	9	14	7,8	32	37	69	38,5	55	41	96	47,6
Skupaj	439	100,0	222	50,6	217	49,4	14	17	31	7,1	101	98	199	45,3	107	102	209	47,6

Tabela 3

DIJAKI ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU PO RAZREDIH IN SPOLU V OKVIRU POLITIČNIH OKRAJEV IN OBČIN V ŠOLSLEM LETU 1987/88

POLITIČNI OKRAJ Občina	1a,b,c			2a,b,c			3a,b			4a,b			5a,b			6a,b			7a,b			8a,b			S k u p a j		
	M	Ž	Sk.	M	Ž	Sk.	M	Ž	Sk.	M	Ž	Sk.	M	Ž	Sk.	M	Ž	Sk.	M	Ž	Sk.	M	Ž	Sk.	M	Ž	Sk.
CELOVEC-KLAGENFURT																											
Celovec-Klagenfurt	1	3	4	6	2	8	3	2	5	1	5	6	2	-	2	4	4	8	-	2	2	-	3	3	17	21	38
Skupaj	1	3	4	6	2	8	3	2	5	1	5	6	2	-	2	4	4	8	-	2	2	-	3	3	17	21	38
CELOVEC OKOLICA-KGF LAND																											
Bilčovs-Ludmansdorf	2	1	3	3	1	4	-	2	2	4	2	6	2	2	4	1	1	2	1	1	1	1	3	4	14	13	27
Bistrica v R.-Feistritz im R.t.	2	4	6	2	3	5	1	1	2	-	1	1	-	1	1	2	2	4	-	-	-	1	1	2	8	13	21
Borovlje-Ferlach	2	-	2	1	2	3	2	3	5	1	3	4	2	4	6	-	2	2	1	1	2	1	-	1	10	15	25
Hodiše-Kentschach	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Kotmara vas-Köttmannsdorf	1	-	1	2	2	4	1	-	1	-	1	1	1	-	1	2	2	4	-	1	1	1	1	2	8	7	15
Kriva vrba-Krumpendorf	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Sele-Zell	4	1	5	-	1	1	1	-	1	2	-	2	2	-	2	2	-	2	4	2	6	2	-	2	17	4	21
Škofiče-Schiefling	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2
Šmarjeta v Rožu-St.Margaretnen	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Štalenska gora-Magdalensberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Žihpolje-Maria Rain	2	-	2	-	1	1	-	1	1	-	2	2	-	-	-	2	-	2	-	1	1	-	-	-	4	5	9
Žrelec-Ebenthal	1	1	2	3	1	4	3	1	4	1	-	1	1	-	1	-	-	-	1	2	3	-	-	-	10	5	15
Skupaj	14	7	21	12	12	24	9	9	18	10	10	20	10	7	17	12	9	21	5	7	12	6	5	11	78	66	144
BELJAK OKOLICA-VILLACH LAND																											
Bekštanj-Finkenstein	-	2	2	2	3	5	1	1	2	1	1	2	1	-	1	-	1	1	2	3	5	1	3	4	8	14	22
Podklošter-Arnoldstein	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	1	3	1	4
Rožek-Rosegg	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	2	-	-	-	2	2	4
Straja vas-Hohenthurn	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	1	1	2	-	1	1	1	1	2	3	5	8
Št.Jakob v Rožu-St.Jakob im R.t.	3	2	5	2	3	5	-	1	1	3	3	6	1	-	1	4	-	4	1	1	2	3	-	3	17	10	27
Vrba-Velden	1	-	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	-	2	2	-	1	1	-	1	1	-	-	-	3	8	11
Skupaj	4	6	10	5	7	12	3	4	7	5	5	10	4	2	6	6	3	9	4	8	12	6	4	10	36	40	76
VELIKOVEC-VÖLKERMARKT																											
Dobrla vas-Ebendorf	1	1	2	3	-	3	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	2	1	3	-	1	1	7	4	11
Galicija-Galizien	2	0	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	3	2	5
Globasnica-Globasnitz	1	1	2	2	-	2	-	-	-	3	2	5	1	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	8	4	12
Grebinj-Griffen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Pliberk-Beliburg	4	5	9	4	12	16	6	1	7	5	5	9	-	4	4	5	3	8	4	2	6	4	4	8	31	36	67
Ruda-Ruden	1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3	1	4
Suhen-Neuhaus	1	-	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	2	3	5
Škocijan-St.Konzian	-	3	3	2	3	5	5	-	5	1	2	3	2	1	3	-	-	-	-	-	-	1	2	3	11	11	22
Velikovec-Völkermarkt	-	-	-	-	1	1	1	-	1	1	1	2	-	2	2	-	1	1	1	-	1	-	-	-	3	5	8
Žel.Kapla-Bela-Eisenkappel-Vellach	3	4	7	1	1	2	2	4	6	1	2	3	1	2	3	1	-	1	1	1	2	1	-	1	11	14	25
Žitara vas-Sittersdorf	1	-	1	2	1	3	-	2	2	1	-	1	1	-	1	-	1	1	1	2	3	-	-	-	6	6	12
Skupaj	14	14	28	14	20	34	14	9	23	14	13	27	6	10	16	7	5	12	11	8	19	7	7	14	87	86	173
Izven dvojezičnega ozemlja	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	1	-	1	1	-	1	1	3	5	8
SKUPAJ	34	32	66	37	41	78	29	24	53	30	33	63	23	20	43	30	21	51	20	26	46	19	20	39	222	217	439

Tabela 4

POKLICNA SESTAVA OČETOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1987/88

POLITIČNI OKRAJ Občina	kmet		kmet-delavec		delavec		obrtnik trgovec, gostiln.		upokojenec, rentnik		uslužbenec		strok. delavec		izobraženec		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
CELOVEC-KLAGENFURT																		
Celovec-Klagenfurt	-	-	-	-	1	2,8	6	16,7	-	-	12	33,3	4	11,1	13	36,1	36	100
Skupaj	-	-	-	-	1	2,8	6	16,7	-	-	12	33,3	4	11,1	13	36,1	36	100
CELOVEC OKOLICA-KGF.LAND																		
Bilčovs-Ludmanskendorf	2	7,7	7	26,9	-	-	5	19,2	1	3,8	1	3,8	8	30,8	2	7,8	26	100
Bistrica v R.-Feistnitz im R.t.	4	19,0	-	-	1	4,8	1	4,8	3	14,3	2	9,5	4	19,0	6	28,6	21	100
Borovlje - Ferlach	4	16,7	4	16,7	4	16,7	3	12,5	2	8,3	3	12,5	2	8,3	1	4,2	24	100(1 brezposeln =4,1%)
Hodiše-Kentschach	2	66,7	-	-	-	-	1	33,3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	100
Kotmara vas-Köttmanskendorf	2	14,3	-	-	2	14,3	-	-	1	7,1	1	7,1	2	14,3	5	35,7	14	100(1 brezposeln =7,1%)
Kriva vrba-Krumpendorf	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100	2	100
Sele-Zell	-	-	1	5,0	5	25,0	-	-	5	25,0	3	15,0	3	15,0	3	15,0	20	100
Škofiče-Schiefling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100	-	-	2	100
Šmarjeta v Rožu-St.Margarethen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100	-	-	-	-	2	100
Štalenska gora-Magdalensberg	2	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100	2	100
Žihpolje-Maria Rain	1	11,1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	22,2	2	22,2	4	44,5	9	100
Žrelec-Ebenthal	1	6,7	2	13,3	-	-	-	-	-	-	2	13,3	2	13,3	8	53,4	15	100
Skupaj	18	12,9	14	10,0	12	8,6	10	7,1	12	8,6	16	11,4	25	17,9	31	22,1	140	100(2 brezposelna =1,4%)
BELJAK OKOLICA-VILLACH LAND																		
Bekštanj-Finkenstein	8	36,4	-	-	2	9,1	2	9,1	-	-	2	9,1	4	18,2	4	18,2	22	100
Podklošter-Arnoldstein	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	66,7	-	-	3	100(1 brezposeln =33,3%)
Rožek-Rosegg	2	50,0	-	-	1	25,0	-	-	-	-	-	-	1	25,0	-	-	4	100
Straja vas-Hohenthurn	1	12,5	-	-	3	37,5	1	12,5	1	12,5	1	12,5	1	12,5	-	-	8	100
Št.Jakob v R.-Jakob im R.t.	2	8,0	-	-	5	20,0	-	-	3	12,0	5	20,0	5	20,0	5	20,0	25	100
Vrba -Velden	2	18,2	-	-	4	36,4	1	9,1	3	27,2	-	-	-	-	1	9,1	11	100
Skupaj	15	20,5	-	-	15	20,5	4	5,5	7	9,6	8	11,0	13	17,8	10	13,7	73	100(1 brezposeln =14%)
VELIKOVEC-VÖLKERMARKT																		
Dobrla vas-Ebendorf	-	-	-	-	2	20,0	2	20,0	1	10,0	4	40,0	1	10,0	-	-	10	100
Galicija-Galizien	-	-	1	20,0	-	-	-	-	2	40,0	-	-	2	40,0	-	-	5	100
Globasnica-Globasnitz	-	-	1	8,3	3	25,0	2	16,7	2	16,7	2	16,7	2	16,6	-	-	12	100
Grebinj-Griffen	-	-	-	-	1	50,0	-	-	-	-	1	50,0	-	-	-	-	2	100
Pliberk-Bleiburg	9	14,1	8	12,5	9	14,1	8	12,5	6	9,3	8	12,5	7	10,9	8	12,5	64	100(1 brezposeln =1,6%)
Ruda-Ruden	-	-	-	-	-	-	-	-	3	75,0	1	25,0	-	-	-	-	4	100
Suha-Neuhaus	1	20,0	-	-	1	20,0	-	-	3	60,0	-	-	-	-	-	-	5	100
Škocijan-St.Kanzian	2	10,5	1	5,3	-	-	3	15,8	2	10,5	7	36,8	-	-	4	21,1	19	100
Velikovec-Völkermarkt	3	42,8	-	-	2	28,6	-	-	-	-	2	28,6	-	-	-	-	7	100
Žel.Kapla-Eisenkappel	3	12,5	-	-	7	29,2	-	-	5	20,8	5	20,8	1	4,2	3	12,5	24	100
Žitara v.Sittersdorf	-	-	2	16,7	1	8,3	1	8,3	1	8,3	-	-	-	-	5	41,7	12	100
Skupaj	18	11,0	13	7,9	26	15,9	16	9,8	24	14,6	33	20,0	13	7,9	20	12,2	164	100(1 brezposeln =0,6%)
Izven dvojezičnega ozemlja	-	-	-	-	-	-	-	-	2	25,0	2	25,0	1	12,5	3	37,5	8	100
SKUPAJ	51	12,1	27	6,4	54	12,8	36	8,6	45	10,7	71	16,9	56	13,3	77	18,3	421	100(4 brezposeln =0,9%)

Tabela 5

POKLICNA SESTAVA MATER DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1987/88

POLITIČNI OKRAJ Občina	kmetica		kmetica- delavka		delavka		obrtnica trgovka, gostilnič.		upokojenka, rentnica		uslužbenka		strok. delavka		izobra- ženka		gospo- dinja		Skupaj		
	st.	%	st.	%	st.	%	st.	%	st.	%	st.	%	st.	%	st.	%	st.	%	st.	%	
CELOVEC-KLAGENFURT																					
Celovec-Klagenfurt	-	-	-	-	-	-	2	5,3	1	2,6	12	31,6	4	10,5	6	15,8	13	34,2	36	100	
Skupaj	-	-	-	-	-	-	2	5,3	1	2,6	12	31,6	4	10,5	6	15,8	13	34,2	38	100	
CELOVEC OKOLICA-KGF.LAND																					
Bilčovs-Ludmanskodorf	-	-	-	-	3	11,1	1	3,7	-	-	1	3,7	3	11,1	2	7,4	17	63,0	27	100	
Bistr.v R.-Feistritz	3	14,3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9,5	-	-	5	23,8	11	52,4	21	100	
Borovlje-Ferlach	3	12,0	-	-	1	4,0	-	-	-	-	3	12,0	-	-	2	8,0	16	64,0	25	100	
Hodiše-Kentschach	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	100,0	3	100		
Kotmara v.-Köttmanskodorf	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6,7	2	13,3	2	13,3	10	66,7	15	100	
Kriva vrba-Krumpendorf	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	-	-	2	100		
Sele-Zell	-	-	-	-	1	4,8	-	-	-	-	1	4,8	1	4,8	3	14,3	15	71,3	21	100	
Škofiče-Schiefling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	2	100		
Šmarjeta v R.-St.Margarethen-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	2	100		
Štalenska g.-Magdalensberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	-	-	2	100		
Žihpolje- Maria Rain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	22,2	2	22,2	5	55,6	9	100	
Žrelec-Ebenthal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	13,3	1	6,7	5	33,3	7	46,7	15	100	
Skupaj:	6	4,2	-	-	5	3,5	1	0,7	-	-	10	6,9	9	6,2	25	17,4	88	61,1	144	100	
BELJAK OKOLICA-VILLACH LAND																					
Bekštanj-Finkenstein	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9,1	2	9,1	1	4,5	17	77,3	22	100	
Podklošter-Arnoldstein	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25,0	2	50,0	1	25,0	-	-	4	100	
Rožek-Rosegg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	100,0	4	100		
Straja vas-Hohenthurn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12,5	2	25,0	1	12,5	4	50,0	8	100	
Št.Jakob v R. - St. Jakob im R.T.	3	11,1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7,4	4	14,8	3	11,1	15	55,6	27	100	
Vrba-Velden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9,1	-	-	1	9,1	9	81,8	11	100	
Skupaj	3	3,9	-	-	-	-	-	-	-	-	7	9,2	10	13,2	7	9,2	49	64,5	76	100	
VELIKOVEC-VÖLKERMARKT																					
Dobrla v.-Eberndorf	-	-	-	-	2	18,2	-	-	-	-	3	27,3	-	-	1	9,1	4	45,4	11	100	
Galicija-Galizien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,0	5	100		
Globasnica-Globasnitz	1	8,3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	25,0	1	8,3	-	-	7	58,4	12	100	
Grebinj-Griffen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	50,0	1	50,0	2	100		
Pliberk-Bleiburg	1	1,5	-	-	1	1,5	2	3,0	1	1,5	7	10,4	4	3,0	4	3,0	47	70,1	67	100	
Ruda-Ruden	-	-	2	50,0	1	25,0	-	-	-	-	1	25,0	-	-	-	-	-	5	100,0	5	100
Suha-Neuhaus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,0	5	100
Škocijan-St.Kanzian	1	5,0	-	-	1	5,0	-	-	-	-	4	20,0	2	10,0	2	10,0	10	50,0	20	100	
Velikovec-Völkermarkt	2	25,0	-	-	-	-	-	-	1	12,5	-	-	-	-	-	-	5	62,5	8	100	
Žel.Kapla Bela- Eisenkappel-Vellach	2	8,0	-	-	4	16,0	-	-	-	-	4	16,0	-	-	2	8,0	13	52,0	25	100	
Žitara v.-Sittersdorf	2	16,7	-	-	-	-	-	-	-	-	4	33,3	-	-	-	-	6	50,0	12	100	
Skupaj	9	5,3	2	1,2	9	5,3	2	1,2	2	1,2	26	25,2	7	4,0	10	5,8	104	60,8	171	100	
Izven dvojezičnega ozemlja																					
	-	-	-	-	-	-	-	-	2	25,9	1	12,5	2	25,0	1	12,5	2	25,0	8	100	
SKUPAJ	18	4,1	2	9,5	14	3,2	5	1,1	5	1,2	56	12,8	32	7,3	49	11,2	256	58,6	437	100	

DIJAKI ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU PO KRAJIH STALNEGA BIVANJA IN NAČINU PRIHODA V ŠOLO V ŠOL. LETU 1987/88

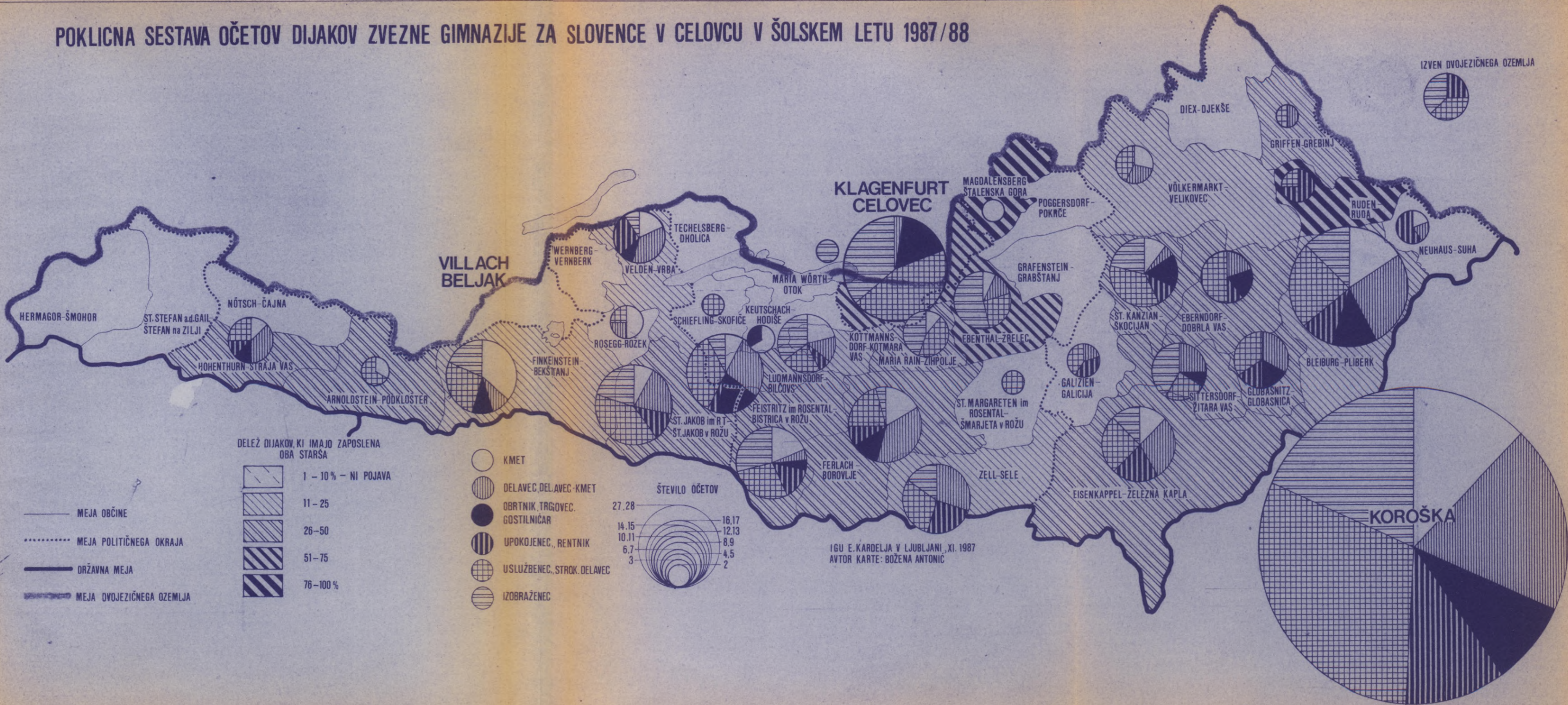

	1 DIJAK	1 DIJAKINJA
DIJAKI, DOMA IZ CELOVCA	◆	◇
DIJAKI, KI BIVAJO V DIJAŠKIH DOMOVIH V CELOVCU	▲	△
DIJAKI, KI SE VSAKODNEVNO VOZIMO V ŠOLO	●	○

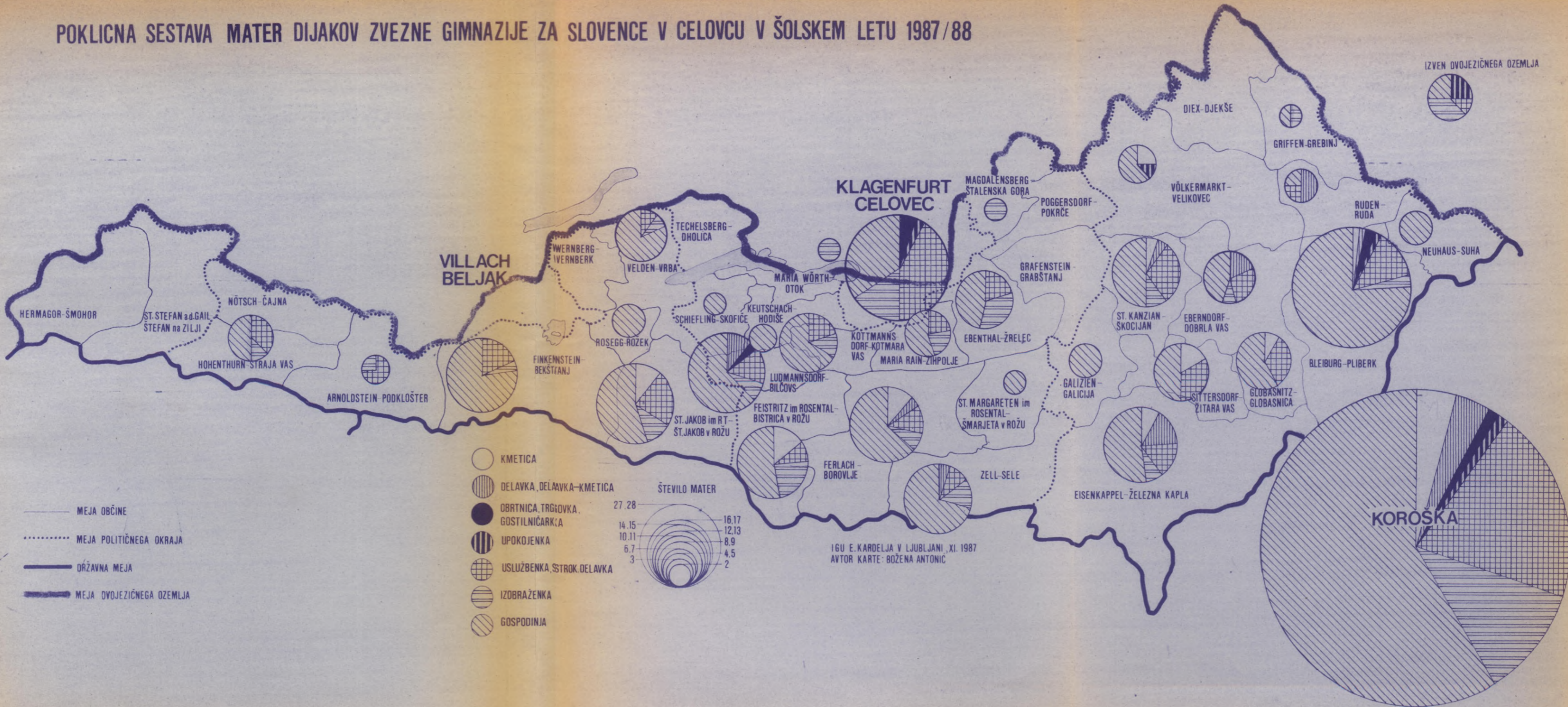
0 5 10 km

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE E. KARDELJA
V LJUBLJANI, IX, 1988
AVTOR KARTE: BOŽENA ANTONIČ

POKLICNA SESTAVA OČETOV DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1987/88

POKLICNA SESTAVA MATER DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1987/88

Pravilnik o priseljenskih dokumentih in drugih dokumentih, ki jih izdajajo države članice, je bil sprejet leta 1954. V skladu s tem pravilnikom so države članice, ki so se pridružile Evropski skupnosti, dolžne, da svojim državljanom izdajo dovoljenja za vstop v državo članico, ki je članica Evropske skupnosti, in jim omogočijo, da se v državo članico, ki je članica Evropske skupnosti, selijo. Pravilnik o priseljenskih dokumentih in drugih dokumentih, ki jih izdajajo države članice, je bil sprejet leta 1954. V skladu s tem pravilnikom so države članice, ki so se pridružile Evropski skupnosti, dolžne, da svojim državljanom izdajo dovoljenja za vstop v državo članico, ki je članica Evropske skupnosti, in jim omogočijo, da se v državo članico, ki je članica Evropske skupnosti, selijo.

SOCIALNOGEOGRAFSKA PROUČEVANJA SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA V METROPOLITANSKIH OBMOČJIH PREKOMORSKIH DEŽEL - BUENOS AIRES

mag. Rado Genorio

Ob študiju ustrezne literature ter na podlagi dosežanj izkušnja pri tovrstnih raziskavah smo oblikovali metodologijo dela. Temu ustrezno je bilo podrejeno iskanje potrebnih virov informacij. Potrebno je namreč poudariti, da se Slovenci v zvezi s temi skupnostmi ne pojavljajo v statističnih virih. Njihova številčnost in notranjo strukturo lahko - če sledimo uradni statistiki - le ocenjujemo pri analizah italijanske skupnosti priseljencev ali v okviru analize jugoslovanske skupnosti priseljencev. Zaradi tega pridejo v poštev pri tovrstnih raziskavah z nekaterimi pridobljenimi podatki izvirni viri skupnosti. Ker se je pokazala možnost, da se izvirni viri skupnosti pridobijo, smo se odločili, da se lotimo raziskave v zvezi s temi skupnostmi (glej prilogo), pa

UVOD

Proces priseljevanja Slovencev in drugih jugoslovanskih narodov v Argentino je bil prikazan v raziskavah prejšnjih let. Razvoj naselbinske strukture slovenskih skupnosti je bil podan v funkciji socialnogeografskih elementov. Poudarjen je bil specifičen položaj slovenskih priseljencev in njihove prostorske organiziranosti glede na dejstvo, da spadata prevladujoči skupini med t.i. politično emigracijo. Kot najbolj značilen primer se v Argentini in Južni Ameriki nasploh postavljajo v ospredje slovenske skupnosti, ki so organizirane po regionalnem, nacionalnem, nadnacionalnem in političnem kriteriju. Nastanek teh skupnosti je v pretežni meri povezan s priseljevanjem ekonomskih in političnih priseljencev v času med obema vojnama in v prvih desetih letih po drugi svetovni vojni. Že v tem se omenjene skupnosti močno razlikujejo od drugih jeder slovenske prisotnosti v prekomorskih deželah. Še največ skupnih potez bi lahko našli ob primerjavi s skupnostmi priseljencev v Kanadi, vendar poudarjanje le-tega ni namen pričujočega poročila.

Ob študiju ustrezne literature ter na podlagi dosedanjih izkušenj pri tovrstnih raziskavah smo oblikovali metodologijo dela. Temu ustrezno je bilo podrejeno iskanje potrebnih virov informacij. Potrebno je namreč poudariti, da se Slovenci v smislu etnične skupnosti ne pojavljajo v statističnih virih. Njihovo številčnost in notranjo strukturiranost lahko - če sledimo uradnim statistikam - le ocenjujemo pri analizah italijanske skupnosti priseljencev ali v okviru analiz jugoslovanske skupnosti priseljencev. Zaradi tega pridejo v poštev pri tovrstnem raziskovanju z anketami pridobljeni podatki znotraj priseljske skupnosti. Ker se je pokazala možnost za izvedbo terenskega dela je bil izdelan poseben vprašalnik za slovenska gospodinjstva v Buenos Aires (glej prilogo), po

vzoru že izdelanega za naselbino v Cordobi. Z metodo enostavnega slučajnega vzorca je bilo pridobljenih 210 anket med slovenskimi gospodinjstvi prve in druge generacije priseljencev. V delo je bila vključena učiteljica dopolnilnega pouka slovenščine v Slovensko-jugoslovanskem podpornem društvu "Triglav", prof. Majda Papež in vodstvo tega največjega društva izseljencev v Argentini.

OPIS DELA IN REZULTATI

Buenos Aires je že od prve registrirane prisotnosti Slovencev na "zelenem kontinentu" naselitveni center za slovenske priseljence. Podobno velja tudi za priseljence drugih jugoslovanskih narodov, ki so se naseljevali v Argentini v času med obema vojnama in takoj po drugi vojni. Sicer so se začeli Slovenci priseljevati v Argentino že okrog leta 1878, ko je argentinska vlada naprosila Avstrijo naj pošlje nekaj sto družin za kolonizacijo severnih področij ob meji s Paragvajem. Od okrog 100 slovenskih družin jih je le malo ostalo na severu. Drugi so se umaknili - zaradi nenehnih vdorov Paragvajcev - proti jugu v Entre Rios. O kakšni večji prisotnosti Slovencev v Buenos Airesu v tem času ne moremo govoriti.

Buenos Aires postane naselitveno jedro za Slovence v Argentini in Južni Ameriki šele v dvajsetih letih - zlasti po nastopu fašizma v Italiji. Pravi "exodus" Primorcev se je začel nekako leta 1924 in je dosegel višek ob veliki svetovni ekonomski recesiji v začetku tridesetih let (Glej sliko 1). Sprva je zajel predvsem prebivalstvo Goriških Brd in se je v naslednjih letih hitro razširil še na Vipavsko dolino, Goriško in Tržaško pokrajino. Ta emigracija si je skušala poiskati svojo eksistenco prav v Buenos Airesu. Pred začetkom vojne je bilo v argentinski metropoli okrog 10.000 Slovencev. Jedro skupine se je sprva nahajalo v okraju Paternal - v najemniških stanovanjih na takratnem mestnem obrobju. Paternal je

pomenil za večino prišlekov iz Primorske in tudi Kranjske nekakšen zbirni center. Od tu so si iskali ustrezno zaposlitev v tovarnah ter opravljali priložnostna dela v gradbeništvu in pri raznih komunalnih delih. Manjša skupina priseljencev iz Prekmurja se je osredotočila v okraju Avellaneda v južnem predmestju in si iskala existenco predvsem v mesni industriji. Manj kvalificirana struktura priseljencev iz pretežno ruralnih okolij je sicer zagotavljala sproten dotok v skupnost, vendar ji je že kriza v začetku tridesetih let onemogočila, da bi pridobila na stalnosti. Mnogi so odhajali v notranjost dežele kot sezonski delavci. Veliko se jih je tako "porazgubilo" po širni deželi - nekateri pa so se spet vračali na Paternal in si iskali novih možnosti.

V drugi polovici tridesetih let so se razmere že tako stabilizirale, da so si lahko kupovali parcele na obrobju hitro naraščajočega mesta - predvsem v okraju Villa Devoto. Prvotna naselbina na Paternalu se je z institucijami skupnosti postopoma selila v Villa Devoto in Saavedro. Vsekakor postane najpomembnejša prvoomenjena, ki je nastala na skromnih prihrankih slovenskega delavstva. Imela je tudi nekaj intelektualcev, ki so poskrbeli za časopise ter prosvetno dejavnost. Za bolj živahno delo skupnosti pa je bila potrebna tudi pomoč iz domovine. Zlasti pri vzdrževanju slovenskih šolskih tečajev. Okraj Villa Devoto je vse do današnjih dni ohranil vse značilnosti etničnega centra. Kljub nizki socialni in ekonomski strukturi prišlekov, se je spričo njihovega trdoživega vztrajanja ohranil vsaj del te skupnosti vse do danes - čeprav so mnoge slovenske vrednote spričo objektivno težkih ekonomskih in političnih razmer že izginile v drugi in tretji generaciji priseljencev.

Z anketo nam je še uspelo zajeti omenjeno skupnost, celo znaten del prišlekov iz dvajsetih let. Analize nam potrjujejo prvotne domneve o notranji strukturiranosti te skupnosti, ki

se je ohranila tudi zato, ker je bila pred vojno v nekem smislu organizirana kot politična emigracija. Ravno tako se je ohranila skupnost priseljencev iz Prekmurja v okrajih Bernal in Avellaneda - vendar predvsem tisti del, ki je razvijal odnose znotraj skupnosti na protestantski etiki.

Povojna slovenska politična emigracija je prvotno smatrala svojo naselitev zgolj sočasno. Zavestna getoizacija v kulturnem in političnem smislu je sprva omejevala stike z argentinsko družbo. Začetna težnja kot začasna imigracija je omejevala sprejem fizičnih in družbenih struktur, ki bi vodile k trajnemu bivanju. Njihovo število se je v začetku petdesetih let gibalo okrog 6.000. Po začetnem bivanju v hotelu za emigrante v središču mesta, se je tudi omenjena skupina najprej naselila, v najemniških stanovanjih v različnih okrajih Velikega Buenos Airesa. Pri izbiri kraja za naselitev so odločali: poceni zemljišča, prometna povezanost z mestom po javnem prometu (železnica s kraki radialno na mestno središče), prisotnost emigrantskega liderstva, od doma prenešena institucionalna mreža in podobno. V nasprotju s prejšnjo emigracijo je bilo v tej skupnosti mnogo izobražencev (med njimi tudi okrog 70 duhovnikov) in znatno število srednjega ter strokovno kvalificiranega kadra. V petdesetih letih je nastalo iz omenjene skupnosti 6 krajevnih skupnosti v naslednjih velemestnih okrajih: Lapus, San Justo, San Martin, Ramas Mejia, Carapachay in Berazategui. Razprostirajo se od severnega preko zahodnega do južnega obmestja. Najštevilčnejša je skupnost v okrajih San Justo in San Martin ter Ramos Mejia, ki imajo v neposredni okolici veliko industrijskih obratov. Pri skupnosti v San Justu je bil vzrok za večjo naselitev v razpoložljivih in kvalifikacijam primernih delovnih mestih. Tisti, ki so jih sprejeli so kasneje prihajajočim znancem in prijateljem preskrbeli stanovanja v svoji bližini. Tako je prišlo do medsebojnega spoznanja in stapljanja med t.i. italijanskimi in avstrijskimi slovenskimi političnimi begunci.

Vsekakor je naseljevanje omenjene skupnosti potekalo organizirano. Pri tem je v začetku pomembno vlogo odigrala slovenska duhovščina v emigraciji. Ob sodelovanju meščanskih politikov je priporočala naseljevanje v okviru skupnosti. Duhovniki so v ta namen najemali večje stanovanjske hiše, kjer je skupaj stanovalo več družin. Postopoma so se začele posamezne osamosvajati, najemali so manjša stanovanja ter kasneje z nakupi poceni zemljišča prišli do lastnih parcel za gradnjo enodružinskih hiš. Aktivno so se vključili v razvoj obmestnega prostora. Že leta 1955 je imela ta 6.000 članska skupnost kupljenih okrog 1.000 zazidalnih parcel in postavljenih okrog 500 enodružinskih hiš. Obe skupini oziroma skupnosti sta zaradi političnih razlogov še danes popolnoma ločeni, čeprav sta - prostorsko gledano - v neposrednem sosedstvu. Vsaka skupnost obstaja kot jedro z domom in hišami okoli njega in važe nase raztresene manjše skupine in posameznike. Ko primerjamo prostorski vzorec razdelitve s splošno družbeno zgradbo Buenos Airesa, vidimo, da se Slovenci identificirajo s prostorsko zgradbo srednjega sloja Buenos Airesa; zelo malo ali skoraj nič jih ne najdemo v okrajih nižjega sloja in so hkrati popolnoma odsotni v rezidencialnih okrajih višjega sloja. Večina izseljencev svoj doseg statusa srednjega sloja smatra za uspeh. Bistvena politična narava emigracije je vzrok za tako naselitev, ki je drugačna kot so druge spontane emigracije po svetu. Niso se priselili samo posamezniki in njihove družine, temveč tudi njihove institucije (predvojni Ljudski oder in Prosveta ter Edinost iz Primorske kot tudi kulturne, politične, bogoslužne in druge institucije povojne slovenske politične emigracije).

S podrobno analizo socialnih in ekonomskih parametrov razvoja predvojne slovenske skupnosti v Buenos Airesu je bilo ugotovljeno, da gre za klasično naselbino delavcev, v kateri je šele drugi generaciji uspel dvig na statusni lestvici. Naselbina je namreč nastajala v drugi polovici dvajsetih let

in se kasneje številčno ni bistveno okrepila. Predvsem mladi, brez ustreznih kvalifikacij (če izvzamemo nekatere iz okolice Gorice in Trsta), so morali kot priučeni delavci poprijeti za vsako delo (Glej sliki). Nekateri so se preizkusili v mali obrti - vendar jih je le malo uspelo. Prihranki so omogočilo nakup malih parcel za gradnjo enodružinskih hiš, v katerih so potem dočakali upokojitev. Ta izrazito imobilna struktura priseljencev se v sedanjih težkih ekonomskih razmerah ponovno otepa revščine. Mesečne pokojnine ne dosegajo 100 USD, tako da je celoletni dohodek gospodinjestev marsikje pod 1.000 USD (Glej sliko). Med njimi so v prednosti tisti, ki prejema italijanske pokojnine. Tudi v tem primeru se kaže, kako so nekdanje meje zarezale v usode primorskega izseljenstva v Argentini. Vsekakor je bil njihov socialno-ekonomski položaj vseskozi v tesni povezanosti z njihovo nizko izobrazbeno in kvalifikacijsko strukturo, ki sta omejevali dvig na statusni lestvici. Omenjena delavska struktura priseljencev se je le v redkih primerih dvignila med srednji sloj mestnega prebivalstva. Z letnim dohodkom nad 9.000 USD, ki nekako opredeljuje srednji sloj, jih najdemo manj kot 20 %. V tem primeru gre za obrtnike z malimi obrtnimi delavnicami in le v izjemnih primerih (če obravnavamo prvo generacijo) za uslužbence z visoko izobrazbo (zdravniki, advokati, arhitekti).

Pomembne so razlike, ki veljajo za povojne priseljence. Običajno nesorazmerje med ženskami in moškimi je bilo deloma izravnano sredi petdesetih let po združitvi družin političnih beguncev. Od doma so prišle žene in otroci. Pregled - izdelan leta 1951 - je pokazal, da je bilo med 5 282 priseljenci 3 439 članov družin in 1 843 samskih. Za razliko od predvojnih priseljencev je znatno število prišlekov v starostnih skupinah nad 40 let, kar kaže na samo delno selektivnost imigracijske zakonodaje. Delež priseljencev kmečkega in delavskega izvora z nižjo stopnjo dosežene izobrazbe

ali kvalificiranosti je bistveno nižji kot pri predhodni skupini. Dobra četrtnina prišlekov je imela ob prihodu srednjo, višjo in visoko izobrazbo. Nekateri so prišli tudi s svojim kapitalom, ki je omogočil odpirati manjše obrtne delavnice. V primerjavi s prejšno skupino jih najdemo več med srednjim slojem in manj med nižjim - srednjim. Nekateri so razvili svojo dejavnost do take mere, da so v svoji industrijski branži v samem vrhu argentinske industrije (lesna, kartonažna). Vendar je potrebno opozoriti, da je to uspelo le redkim posameznikom. Največ jih je tudi tu med delavci in malimi obrtniki, kjer se letni dohodek po gospodinjstvih giblje okrog 5.000 USD.

Bistveno drugačna slika se pokaže pri drugi generaciji priseljencev. To nam potrjujejo vsi elementi njenega socialno-ekonomskega ustroja (Glej priloge). V primerjavi s prvo generacijo je delež delavcev prepolovljen. Opravljajo poklice, ki zahtevajo srednjo in visoko stopnjo izobrazbe in se v vseh pogledih vključujejo v življenje urbane družbe. Splošni vzorec argentinske družbe se prenaša na drugo generacijo v celoti. Najdemo jih v t.i. skupini "profesionalcev", nameščencev in malih obrtnikov. Skoraj polovica gospodinjstev ima letni dohodek med 9001 - 27000 USD, kar jih v celoti uvršča med srednji sloj. Številni dosežejo letni dohodek nad 100.000 USD. Če smo našli statusne razlike v prvi generaciji predvojnih in povojnih prišlekov, jih tukaj ni več ali pa so zanemarljive. V obeh primerih se vključujejo tudi v institucionalno življenje svojih skupnosti. Gre tudi za kadre, ki se lahko vključujejo v znanstvene in gospodarske tokove, na mednarodni ravni. Odvajajo se od tradicionalnih okvirov svojih skupnosti in prilagajajo način bivanja potrebam doseženega statusa.

ZAKLJUČEK

Obsežno gradivo iz ankete - obdelano po parametrih služi kot edina dobra osnova za socialnogeografsko analizo položaja slovenskih priseljenjskih skupnosti v Južni Ameriki. Že prvi delni rezultati potrjujejo koristnost tega pristopa, ki nam omogoča - ob vsem ostalem možnem gradivu - celovit vpogled v razvoj slovenske naselbine v Buenos Airesu. Marsikatera domneva je sedaj dobila svojo strokovno podlago. Ob natančnem študiju vseh elementov iz ankete bo mogoče v zaključnem poročilu natančno opredeliti geografski položaj in razvoj naselbin po skupnostih ter ga smiselno primerjati z ostalimi v svetu. Posebej bo prikazano v doktorski disertaciji, ki je v fazi pred zaključevanjem oziroma dokončnim formuliranjem tez in zaključkov.

ANKETA: SLOVENCİ V ARGENTINI (Buenos Aires)

ENCUESTA: LOS ESLOVENOS EN LA ARGENTINA (Buenos Aires)

1. - Spol: _____ moški
Sexo: _____ masculino
- b) _____ ženski
femenino
2. - Leto vašega rojstva: _____
Año de nacimiento: _____
3. - Stan: a) _____ poročen-a b) _____ samski-a c) _____ vdovec-a
Estado civil: _____ casado-a _____ soltero-a _____ viudo-a
d) _____ ločen-a
divorciado-a
4. - Kraj rojstva (navedite kraj, regijo, republiko, provinco in državo):
Lugar de nacimiento (cite pueblo, region, republica, provincia y país):
_____, _____, _____, _____.
5. - Izobrazba (dokončana šola): a) _____ manj kot 8 let šole
Instruccion (estudios terminados): _____ menos de 8 años primarios
b) _____ 8 let šole c) _____ vajeniška, poklicna šola
8 años primarios _____ aprendizaje, escuela de artes y oficios
d) _____ srednja šola (gimnazija, tehnična, medicinska, ekonomska...) escuela secundaria (bachillerato, comercial, industrial, etc.)
e) _____ višja, visoka šola (fakulteta) estudios superiores (facultad)
6. - Ali ste se dodatno šolali v Argentini?
Hizo estudios complementarios en la Argentina?
a) _____ da, koliko let? _____ b) _____ ne
si, cuantos años? _____ no
7. - Kdaj ste prišli v Argentino? (leto priselitve)
Cuando llego a la Argentina? (año de ingreso) _____
8. - Kaj je bil glavni vzrok vaši izselitvi?
Cual fue el principal motivo de su emigracion?
a) _____ ekonomski b) _____ družinski c) _____ osebni
economico _____ familiar _____ personal
d) _____ politični e) _____ drugo
politico _____ otro

9. - Kdo je bistveno vplival, da ste prišli ravno v Argentino?

Quien influyo esencialmente, para que usted viniera directamente a la Argentina?

- a) _____ žena(mož) b) _____ starši, drugi sorodniki
esposa(esposo) padres, otros parientes
- c) _____ prijatelji d) _____ reklame (v časopisih in drugje)
amigos publicidad en diarios
- e) _____ imigracijski uradnik f) _____ drugo
oficina de inmigracion otro

10. - Kdo vam je plačal stroške potovanja v Argentino?

Quien pago los gastos de su traslado a la Argentina?

- a) _____ sam-a b) _____ žena (mož), starši, drugi sorodniki
usted mismo esposa (esposo), padres, otros parientes
- c) _____ prijatelji d) _____ organizacija za pomoč beguncem
amigos organizaciones de avuda a refugiados
- e) _____ podporna ali cerkvena organizacija f) _____ drugo
instituciones mutuales o religiosas otro

11. - S kakšnim namenom ste prišli v Argentino?

Con que intenciones vino a la Argentina?

- a) _____ da se tu za stalno naselim
para radicarme definitivamente
- b) _____ da se po nekaj letih vrnem domov
para volver luego de unos años a mi patria
- c) _____ da se po nekaj letih preselim v neko drugo deželo
para luego de unos años, emigrar a otro país
- d) _____ o tem nisem razmišljal
sin intencion definida

12. - Kakšen je vaš sedanji delovni položaj v Argentini?

Cual es su actual situación laboral en la Argentina?

- a) _____ redno zaposlen-a b) _____ nezaposlen-a in iščem službo
empleado regularmente desocupado y en búsqueda de empleo
- c) _____ delam občasno d) _____ upokojena-a
empleado temporariamente jubilado-a
- e) _____ študent f) _____ imam svojo obrt
estudiante tengo mi industria
- g) _____ posedujem farmo in se ukvarjam s kmetijstvom
tengo mi campo y me ocupo de tareas agrobecuarias
- h) _____ nesposoben-a za delo i) _____ drugo
incapacitado para trabajar otro

13. - Vaš poklic v domovini pred izselitvijo?
Cual era su oficio en su patria antes de emigrar? _____

14. - Prosimo, da navedete vse poklice (dela), ki ste jih opravljali po prihodu v Argentino ter kraj in čas dela:

Rogamos citar todas las profesiones (empleos) que usted ha desempeñado desde su llegada a la Argentina y el lugar y duracion de ellas:

Poklic Profesion	Čas dela duracion del trabajo	Kraj lugar
1. _____	_____	_____
2. _____	_____	_____
3. _____	_____	_____
4. _____	_____	_____
5. sedanji poklic ocupacion actual	_____	

15. - Kje ste stanovali po prihodu v Argentino (stanovanjski pogoji)?
Donde residio a su llegada a la Argentina (condiciones de vivienda)?

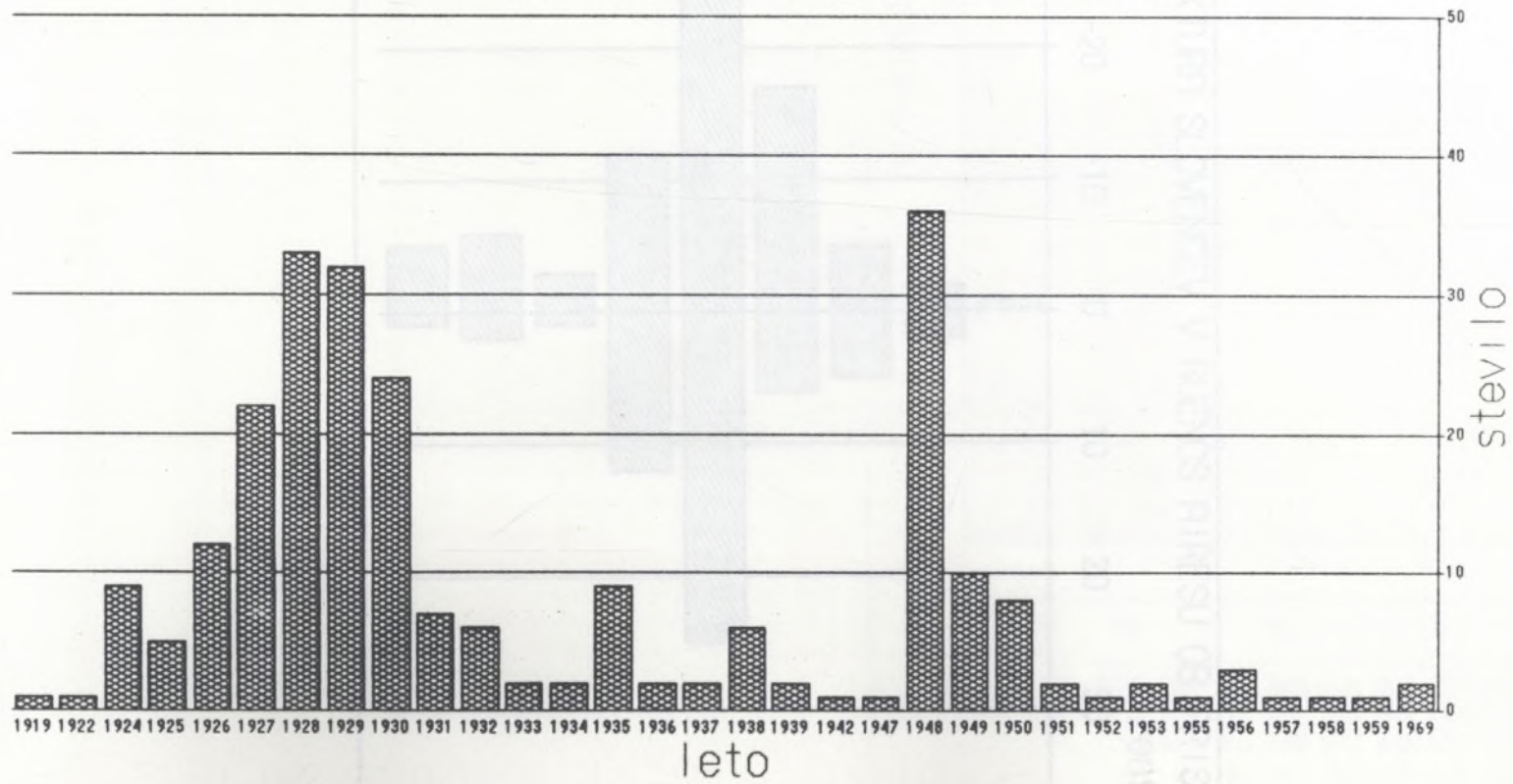
19. - a) _____ v baraki gen una barraca b) _____ v delavskih kampih en un campamento de trabajo
- c) _____ v najemniški sobi, stanovanju en habitacion o departamento alquilado
20. - d) _____ v svojem stanovanju en su propio departamento e) _____ v najemniški hiši en casa alquilada
- f) _____ v svoji hiši en su propia casa g) _____ v hotelu za imigrante en hotel de inmigrantes

16. - Kje živite danes (vaši sedanji stanovanjski pogoji)?
Donde vive actualmente (sus actuales condiciones de vivienda)?

- a) _____ v lastni hiši en casa propia b) _____ v lastnem stanovanju v stanovanjskem bloku en departamento propio en monobloques
- c) _____ v najemniški hiši en casa alquilada d) _____ v najemniškem stanovanju en departamento alquilado
- d) _____ v najemniški sobi en departamento alquilado f) _____ drugo otro

17. - Ali imate svojo "vikend" hišo?
Tiene su casa de fin de semana?
- a) _____ da, kje? _____ b) _____ ne
si, donde? _____ no
18. V slučaju, da ste se preselili znotraj mesta, navedite vzrok za ta postopek:
En caso de haberse mudado dentro de la misma ciudad, cite el motivo:
- a) _____ zboljšanje ekonomskega položaja
por una mejor situación económica
- b) _____ sprememba števila družinskih članov
aumento del núcleo familiar
- c) _____ nezadovoljstvo s sosedi d) _____ neustrezno okolje
desacuerdos con los vecinos ambiente inadecuado
- e) _____ gradnja nestanovanjskih objektov v neposredni okolici
por construcciones no habitacionales en la vecindad
- f) _____ drugo
otro
19. - Navedite vzrok, da ste se preselili v četrt, kjer živite sedaj?
Cite el motivo por el cual se mudo al barrio donde actualmente vive?
-
20. - Koliko je znašal zaslužek vaše družine v preteklem letu (samo doma živečih) v USA dolarjih?
Cual fue el ingreso total de los miembros de su familia en el pasado año, en dolares americanos?
-
21. - Kje ste spoznali vašo ženo (moža)?
Donde conocio a su esposa (esposo)?
- a) _____ doma b) _____ v Argentini
en su país en la Argentina
- c) _____ v drugi deželi, kje? _____
en otro país, cual?
22. - Kakšne narodnosti je vaša žena (mož)?
De que nacionalidad es su esposa (esposo)? _____
23. - Kdaj je prišla-el v Argentino (leto priselitve)?
Cuando llego a la Argentina (año de ingreso) ? _____

PRISELJEVANJE SLOVENCEV V BUENOS AIRES

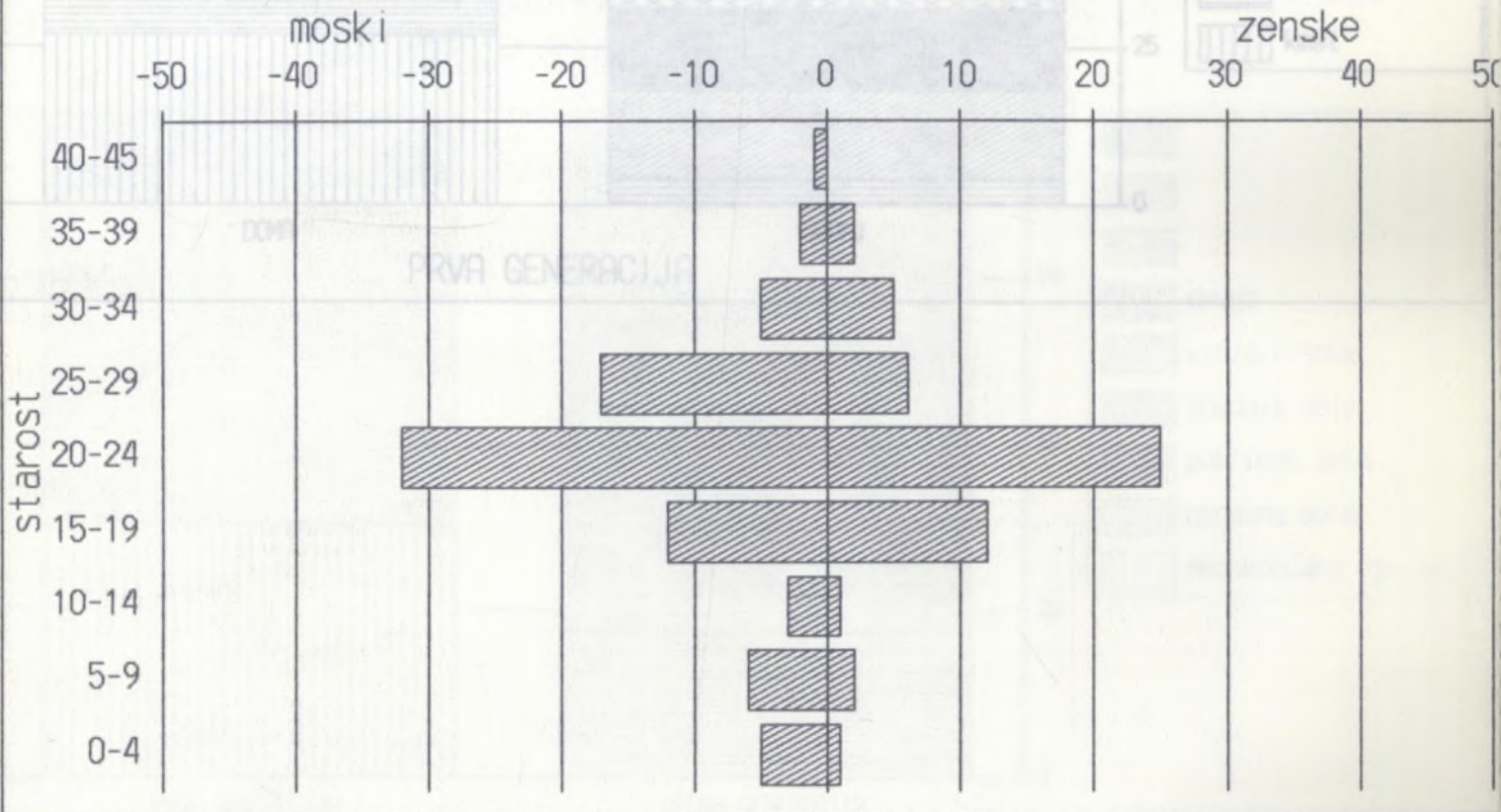

SLOVENCJI V BUENOS AIRESU

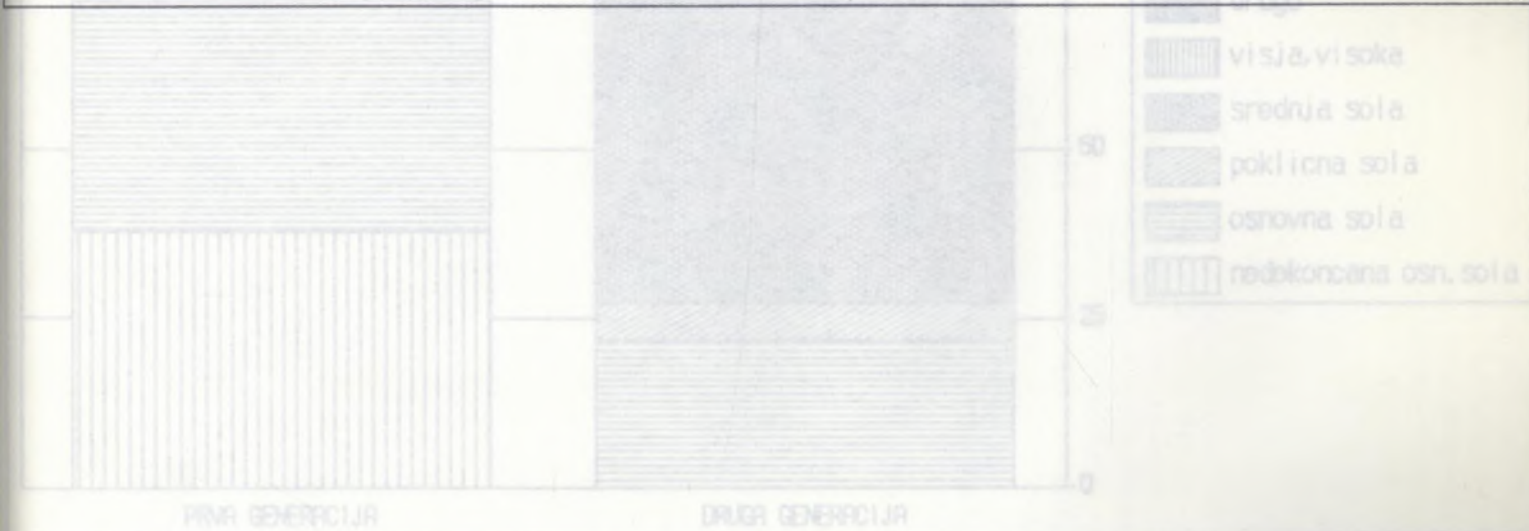
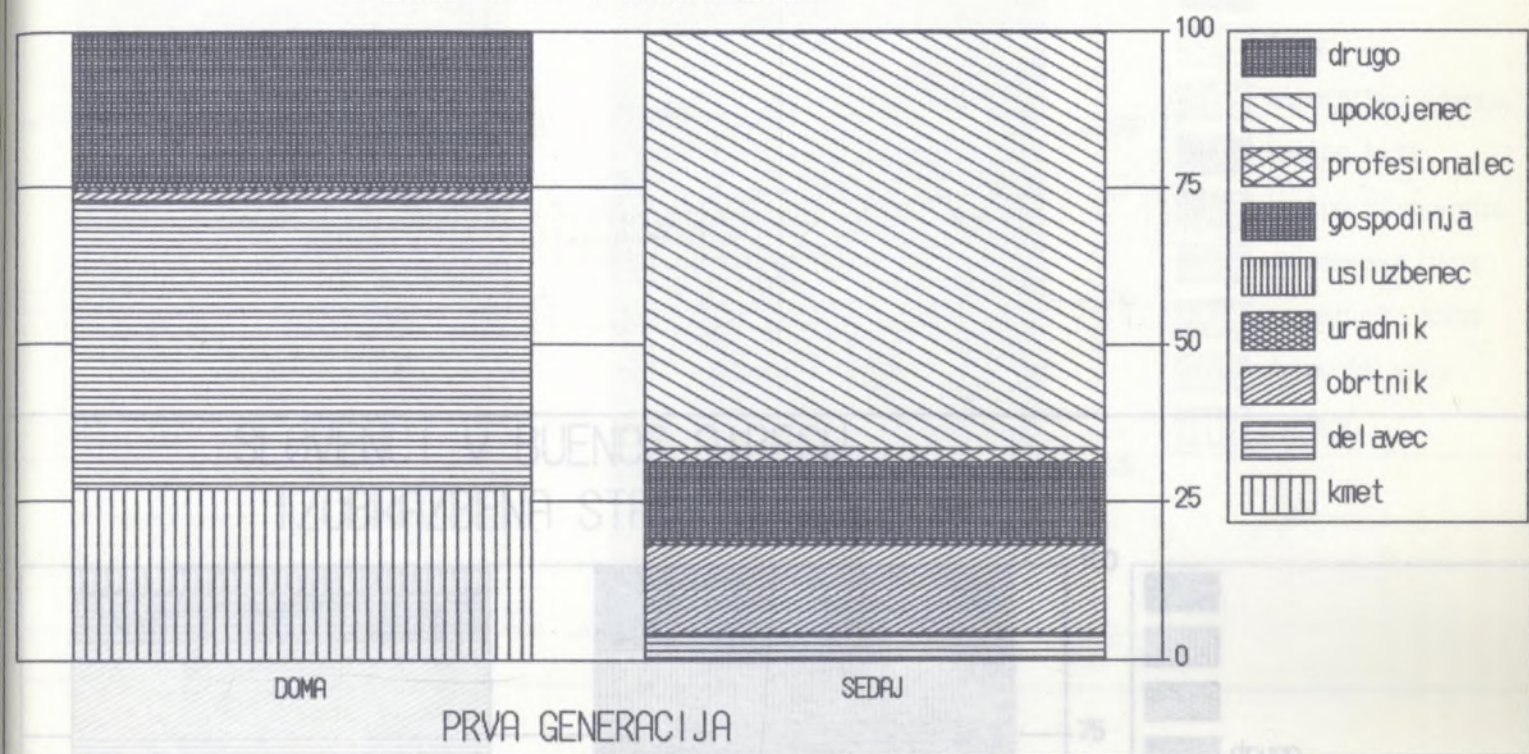
POKLIČNA STRUKTURA

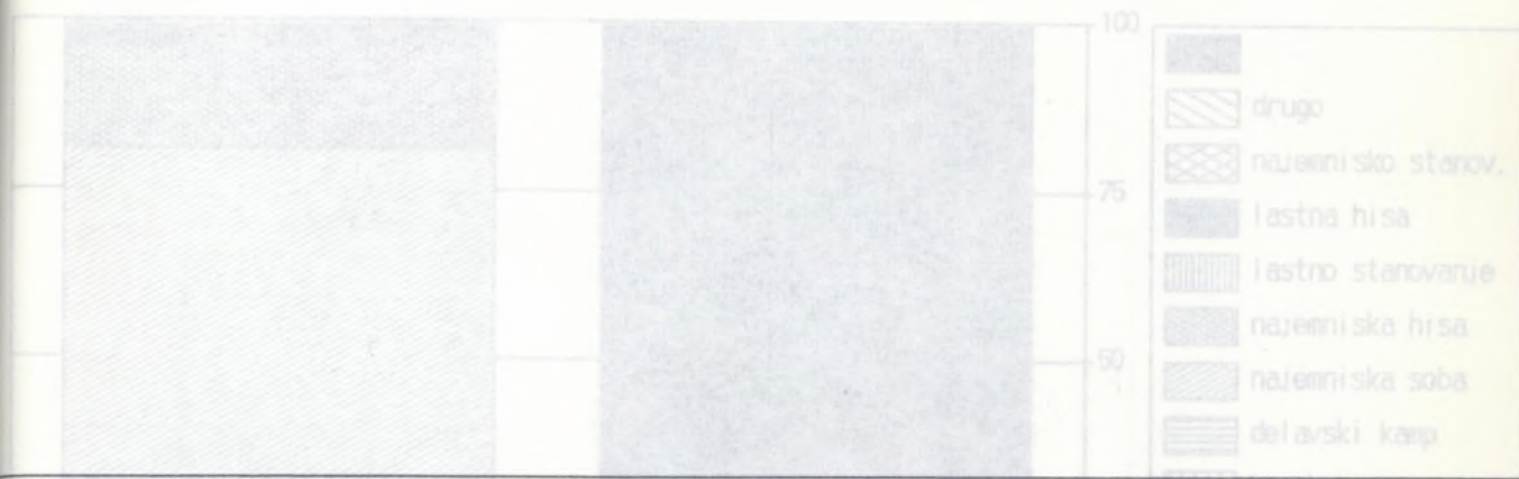
STAROSTNA STRUKTURA SLOVENCEV V BUENOS AIRESU OB PRISELITVI

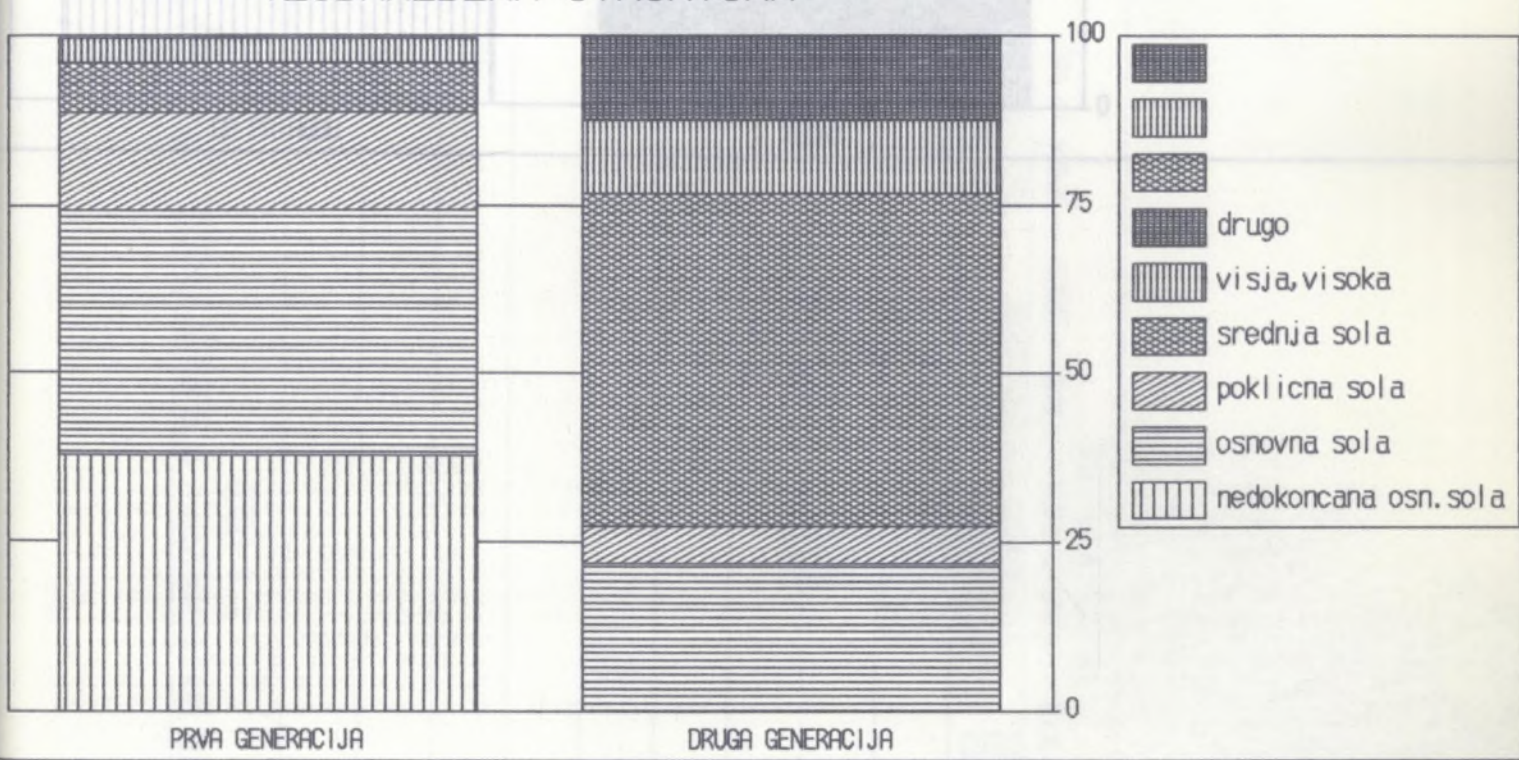
SLOVENC I V BUENOS AIRESU POKL I CNA STRUKTURA

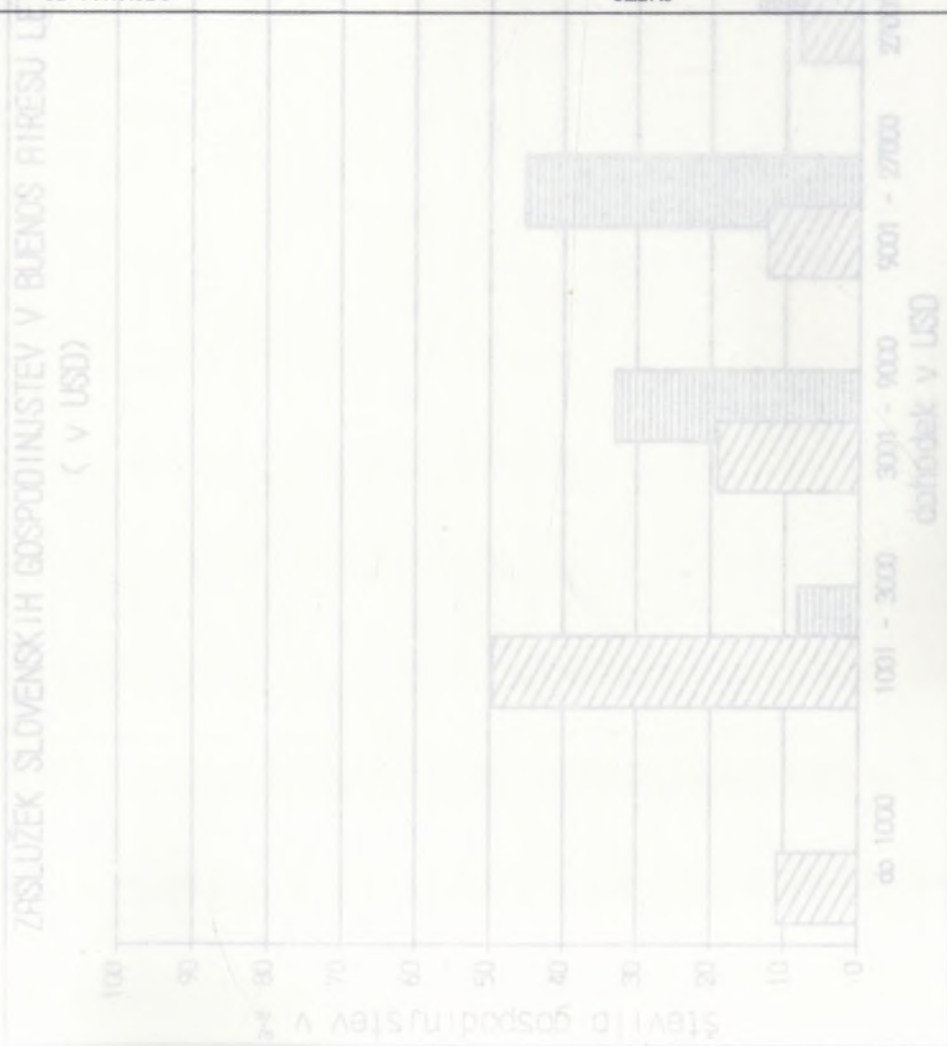
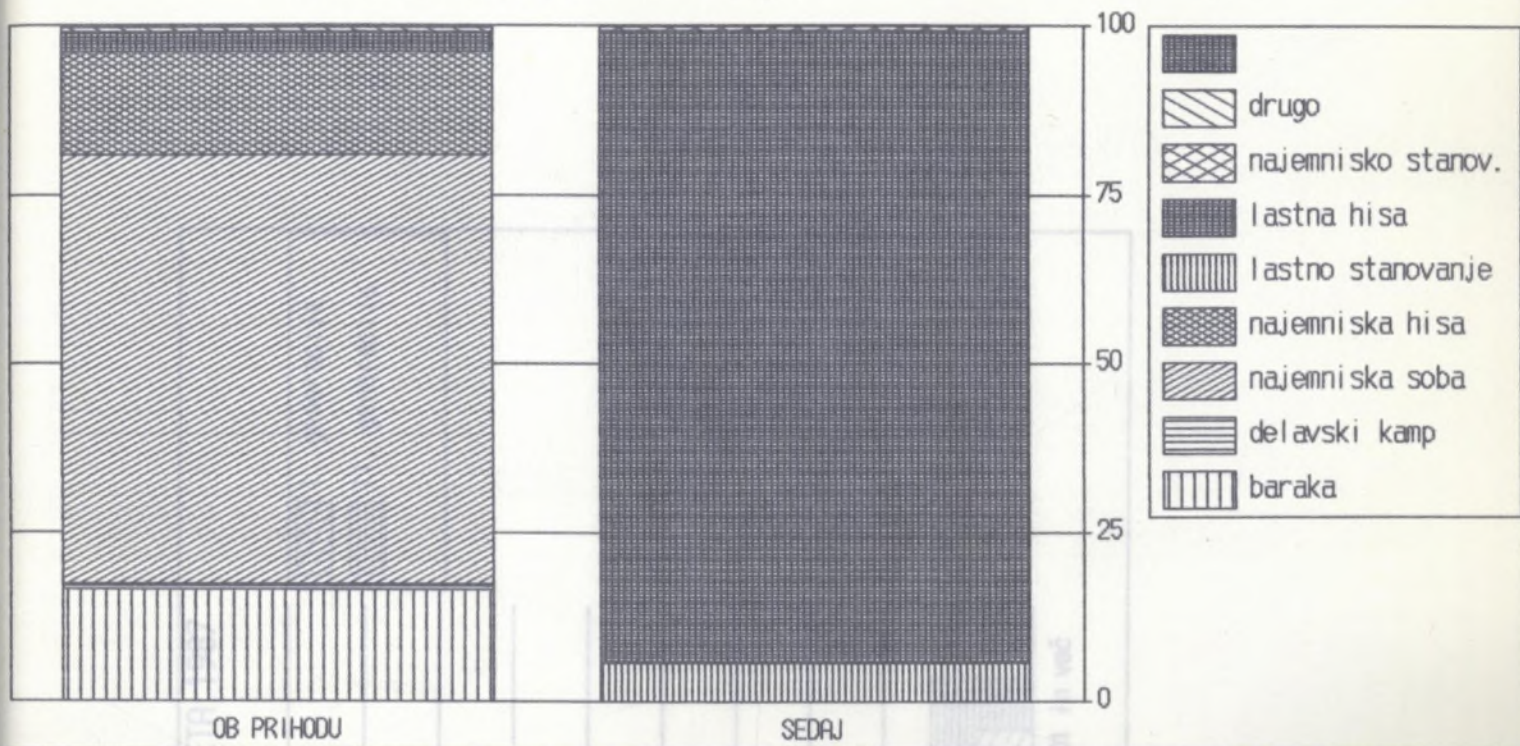
SLOVENCJI V BUENOS AIRESU STANOVANJSKE PRILIKE

SLOVENCJI V BUENOS AIRESU IZOBRAZBENA STRUKTURA

SLOVENCI V BUENOS AIRESU STANOVANJSKE PRILIKE

ZASLUŽEK SLOVENSКИH GOSPODINJSTEV V BUENOS AIRESU LETA 1987
(v USD)

